

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА **«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»**
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ **05 Соціальні та поведінкові науки**
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ **051 «Економіка»**

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «СТРУКТУРНА ДИНАМІКА СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ У ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ»

здобувача **ОПАНАСЕНКО АННИ СЕРГІЙВНИ**

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент, Ольшевська Ірина Петрівна

_____ (підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

_____ (підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

**Факультет Міжнародної економіки і
менеджменту**

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	«Міжнародна економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

_____ Цимбал Л.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)
«_____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

_____ Столярчук Я.М.
(підпис) (ініціали, прізвище)
«_____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Опанасенко Анні Сергіївні
заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «СТРУКТУРНА ДИНАМІКА СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ У ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «02» червня 2022р. №519-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах: Державної служби статистики, Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО), даних Світової організації торгівлі (СОТ), Організації економічного співробітництва та розвитку

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні засади розвитку світової торгівлі в умовах глобалізації
Розділ 2	Дослідження стану розвитку світової торгівлі в сучасних умовах
Розділ 3	Перспективні напрямки розвитку світової торгівлі
Об'єкт дослідження:	Процеси та тенденції на світовому ринку зернових
Предмет дослідження:	Теоретичні та практичні аспекти функціонування ринку зернових
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Дослідження тенденцій та розробка напрямків розвитку світової торгівлі зерновими

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1:

Дослідити визначальні фактори сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі та зміни її структури, дослідити еволюцію видів і методів міжнародної торгівлі, дослідити модернізацію системи регулювання міжнародної торгівлі та її інструментів.

У розділі 2:

Проаналізувати структурні трансформації у світовій торгівлі, проаналізувати вплив змін у світовій торгівлі на структуру виробництва, проаналізувати ринок продовольчих товарів в Україні в контексті світових тенденцій.

У розділі 3:

Дослідити ризики розвитку світової торгівлі та напрямки їх вирішення, спрогнозувати розвиток торгівлі зерновими в Україні.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

«26» червня 2022 р.

Завдання одержав здобувач

(підпис)

«26» червня 2022 р.

І.П. Ольшевська

(ініціали, прізвище)

А.С. Опанасенко

(ініціали, прізвище)

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 81 сторінку, 11 таблиць, 23 рисунки, перелік джерел посилання з 61 найменувань.

«Структурна динаміка світової торгівлі у глобальних умовах»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження процеси та тенденції на світовому ринку зернових.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти функціонування ринку зернових

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – дослідження тенденцій та розробка напрямків розвитку світової торгівлі зерновими.

Відповідно до *мети* було визначено наступні завдання дослідження:

- дослідити теоретичні аспекти сутності світової торгівлі;
- дослідити тенденції розвитку світової торгівлі зерновими;
- визначити структуру експорту світової торгівлі зерновими;
- здійснити аналіз структури імпорту світової торгівлі зерновими;
- визначити проблеми світової торгівлі зерновими та напрямки їх вирішення;
- здійснити прогноз розвитку світової торгівлі зерновими.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в дослідженні тенденцій світової торгівлі зерновими, а також визначенні ключових світових експортерів та імпортерів зернових, аналізу динаміки за ними. Також в роботі надається прогноз розвитку світової торгівлі зерновими на період до 2032 року.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2022. Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: міжнародна торгівля, глобалізація, СОТ, світова торгівля, зернові культури, постачання, ринок, торгові обмеження, сільськогосподарські культури, експорт, імпорт, Україна, торгові обмеження, продовольча криза, попит.

В і д г у к
на кваліфікаційну магістерську роботу здобувача факультету
Міжнародної економіки і менеджменту освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

Опанасенко Анни Сергіївни

на тему: Структурна динаміка світової торгівлі у глобальних умовах

1. Актуальність теми: На сьогодні міжнародна торгівля перетворилась у найрозвинутішу сферу світового господарства й охоплює значну частину усіх міжнародних ділових операцій. Світова економіка поступово відновлюється, зростає і міжнародна торгівля, попри виклики пов'язані з подоланням наслідків пандемії, нестачею робочої сили, посиленням геополітичного напруження та нових випробувань, пов'язаних з війною в Україні. Соціально-економічний розвиток країн в глобальних умовах, багато в чому залежить від зонішньоекономічного сектору, тому обрана тема є актуальною і важливою для дослідження.
2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: Комплексно досліджено процеси формування, тенденції і фактори розвитку, еволюція видів і методів міжнародної торгівлі, структурна динаміка, а також механізми і інструментарій її здійснення в умовах техноглобалізації.
3. Наявність самостійних розробок автора: Автором теоретично розглянуті та охарактеризовані визначальні фактори розвитку міжнародної торгівлі, оцінений вплив змін у світовій торгівлі на структуру виробництва; виявлений стан розвитку ринку продовольчих товарів, зокрема зернових
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Положення і рекомендації, сформульовані автором самостійно, відображають внесок у розв'язання наукового завдання, щодо виявлення передумов та шляхів розвитку експортно-імпортової діяльності країн, посилення конкурентних позицій на регіональних і світових ринках
5. Наявність недоліків: Бажано було б, виходячи з предмета дослідження більш чітко визначити та спираючись на результати аналізу охарактеризувати ринок послуг як складову світової торгівлі; можливості використання глобальних ланцюгів доданої вартості як інструменту економічного розвитку, зростання світової торгівлі; внесок і вплив БНП на ринок товарів і послуг
6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Магістерська робота Опанасенко А.Г. відповідає вимогам кафедри і може бути допущена до захисту перед ЕК з оцінкою 36 балів.

Науковий керівник к.е.н., доцент,

(посада, учене звання, науковий ступінь)

Ольшевська І.П.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“08” лютого 2023 р.

Рецензія
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти
Опанасенко Анни Сергіївни

Тема Структурна динаміка світової торгівлі у глобальних умовах

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення. Сьогодні на світовому ринку зерна сформувалася стійка структура спеціалізації: виробництво продуктів харчування зосереджено в розвинутих країнах, тоді як багато країн, що розвиваються, не в змозі вирішити продовольчу проблему і змушені масово імпортувати продукти харчування. В результаті світова торгівля зерновими продуктами зростає. Стан національного зернового ринку є важливим показником якості економічних реформ у країні та реалізації аграрної товарної політики. З огляду на масштабність і повноту елементів економічних відносин зернові ринки можуть слугувати моделлю для розвитку ринків інших сільськогосподарських товарів, сировини, продовольства.

Сучасні умови глобалізації та активізації євроінтеграції в Україні вимагають від вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції забезпечення високоякісної продукції, яка може бути реалізована на світовому ринку зернових.

Експорт продовольчих культур вітчизняними виробниками відіграє важливу роль: на мікрорівні – забезпечення прибутків компаній; на макрорівні – забезпечення активного торговельного сальдо країни; на мегарівні – забезпечення постачання світового продовольчого ринку, у зв'язку з посиленням глобальних викликів, у тому числі пандемії та війною в Україні, актуальним є вивчення тенденцій світового ринку зернових та визначити прогностичні тенденції щодо його подальшого розвитку.

Якість проведеного дослідження. Здійснений аналіз є якісним та змістовним.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна магістерська робота в повній мірі відповідає змісту і розроблювальній темі.

Зауваження У роботі немає суттєвих недоліків, все наведено в повному обсязі, згідно методичних рекомендацій.

Практична значимість висновків і рекомендацій. Практичне значення отриманих результатів полягає в дослідженні тенденцій світової торгівлі зерновими, а також визначенні ключових світових експортерів та імпортерів зернових, аналізу динаміки за ними. Також в роботі надається прогноз розвитку світової торгівлі зерновими на період до 2032 року.

Місце роботи та посада рецензента
Керівник комерційного відділу

Якимов О.Г.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	5
1.1. Визначальні фактори сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі та зміни її структури.....	5
1.2. Еволюція видів і методів міжнародної торгівлі.....	13
1.3. Модернізація системи регулювання міжнародної торгівлі та її інструментів.....	21
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	31
2.1. Аналіз структурних трансформацій у світовій торгівлі	31
2.2. Вплив змін у світовій торгівлі на структуру виробництва	43
2.3. Ринок продовольчих товарів в Україні в контексті світових тенденцій ..	50
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	61
3.1. Ризики розвитку світової торгівлі та напрямки їх вирішення	61
3.2. Прогноз розвитку торгівлі зерновими в Україні	72
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні на світовому ринку зерна сформувалася стійка структура спеціалізації: виробництво продуктів харчування зосереджено в розвинутих країнах, тоді як багато країн, що розвиваються, не в змозі вирішити продовольчу проблему і змушені масово імпортувати продукти харчування. В результаті світова торгівля зерновими продуктами зростає. Стан національного зернового ринку є важливим показником якості економічних реформ у країні та реалізації аграрної товарної політики. З огляду на масштабність і повноту елементів економічних відносин зернові ринки можуть слугувати моделлю для розвитку ринків інших сільськогосподарських товарів, сировини, продовольства.

Сучасні умови глобалізації та активізації євроінтеграції в Україні вимагають від вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції забезпечення високоякісної продукції, яка може бути реалізована на світовому ринку зернових.

Експорт продовольчих культур вітчизняними виробниками відіграє важливу роль: на мікрорівні – забезпечення прибутків компаній; на макрорівні – забезпечення активного торговельного сальдо країни; на мегарівні – забезпечення постачання світового продовольчого ринку, у зв'язку з посиленням глобальних викликів, у тому числі пандемії та війною в Україні, актуальним є вивчення тенденцій світового ринку зернових та визначити прогностичні тенденції щодо його подальшого розвитку.

Питанням ринку зернових культур присвячено значну кількість досліджень вчених-економістів та дослідників-практиків. Так, проблеми ефективності виробництва зернових розкриваються у працях П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, В.І. Бойка, М.Г. Лобаса, В.Л. Волинця та інших.

Метою роботи є дослідження тенденцій та розробка напрямків розвитку світової торгівлі зерновими.

Відповідно до мети було визначено наступні завдання дослідження:

- дослідити теоретичні аспекти сутності світової торгівлі;
- дослідити тенденції розвитку світової торгівлі зерновими;
- визначити структуру експорту світової торгівлі зерновими;
- здійснити аналіз структури імпорту світової торгівлі зерновими;
- визначити проблеми світової торгівлі зерновими та напрямки їх вирішення;
- здійснити прогноз розвитку світової торгівлі зерновими.

Об'єктом дослідження є процеси та тенденції на світовому ринку зернових.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти функціонування ринку зернових.

Методи дослідження. Основними методами дослідження стали: аналіз, синтез, узагальнення, поєднання, абстрагування, табличний та графічний методи.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення отриманих результатів полягає в систематизації факторів розвитку сучасної міжнародної торгівлі, узагальненні методів та видів міжнародної торгівлі. Практичне значення отриманих результатів полягає в дослідженні тенденцій світової торгівлі зерновими, а також визначенні ключових світових експортерів та імпортерів зернових, аналізу динаміки за ними. Також в роботі надається прогноз розвитку світової торгівлі зерновими на період до 2032 року.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1. Визначальні фактори сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі та зміни її структури

Міжнародна торгівля – це обмін товарами та послугами між різними країнами відповідно до торгової практики, яка переважає світовому ринку. Міжнародна торгівля стала важливою частиною економічної та грошово-кредитної політики країни. Вона надає великі можливості для обміну технологічними знаннями та інструментами для промислового розвитку та створення союзників з іншими країнами для сприяння економічному прогресу. Потужність і багатство країни часто вимірюються показниками міжнародної торгівлі та отриманими доходами. Переваги міжнародної торгівлі різноманітні, і деякі з них наведені нижче (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 - Переваги міжнародної торгівлі [23]

Міжнародна торгівля розширює ринок збуту країни. Експорт може призвести до збільшення національного виробництва та може стати двигуном зростання. Розширення міжнародної торгівлі країни може пожвавити застійну економіку та вивести її на шлях економічного зростання та процвітання.

Збільшення зовнішнього попиту може призвести до збільшення виробництва та економії за рахунок масштабу за більш низьких питомих витрат. Збільшення експорту може також призвести до більш широкого використання існуючих потужностей і, таким чином, зниження витрат, що може призвести до подальшого збільшення експорту. Розширення експорту може надати більше можливостей для працевлаштування. Можливості збільшення експорту можуть також виявити основні інвестиції у конкретну країну і, отже, сприяти її економічному зростанню.

Деякі з важливих способів, якими міжнародна торгівля сприяє економічному зростанню, полягають у наступному:

1. основна функція міжнародної торгівлі у тому, щоб досліджувати засоби імпорту капітальних товарів, без яких неспроможний розпочатися жоден процес розвитку;

2. торгівля забезпечує потік технологій, що дозволяє підвищити продуктивність, а також призводить до короткострокового мультиплікативного ефекту;

3. міжнародна торгівля викликає необхідність динамічних змін за рахунок:

- а) конкурентного тиску з боку імпорту;
- б) тиску з боку конкуруючих експортних ринків;
- в) кращого розподілу ресурсів;

4. експорт дозволяє повніше використовувати виробничі потужності, що призводить до економії за рахунок масштабу, відокремлює структуру виробництва від внутрішнього попиту, розширює можливості з освоєнням нових технологій;

5. міжнародна торгівля збільшує добробут більшості робітників. Це досягається принаймні чотирма способами:

- а) більший експорт призводить до більш високої заробітної плати;
- б) оскільки робітники також є споживачами, торгівля приносить їм прибуток за рахунок товарів імпорту;
- в) вона дозволяє працівникам стати більш продуктивними зі зростанням вартості вироблених ними товарів;
- г) торгівля збільшує передачу технологій з промислово розвинених країн до країн, що розвиваються, що призводить до збільшення попиту на більш кваліфіковану робочу силу в країнах-одержувачах;

б. підвищення відкритості для торгівлі тісно пов'язане зі скороченням бідності у більшості країн, що розвиваються.

Міжнародна торгівля та економічне зростання – це два взаємопов'язані поняття, оскільки міжнародна торгівля сприяє зростанню економіки країни декількома способами. Деякі з цих способів включають ефекти імпорту та експорту, спеціалізацію, підвищення продуктивності та покращення інфраструктури. Експорт товарів до інших країн може сприяти зростанню країни-експортера рахунок збільшення доходів цієї країни.

Національна економіка деяких країн навіть залежить від їхнього експорту та підтримується ним. Наприклад, деякі нафтовидобувні країни залежать від доходів від експорту сирої нафти та її похідних для підтримки своїх націй. Деякі з цих країн фактично планують свої національні бюджети з урахуванням прогнозів чи розрахунків очікуваних доходів від експорту нафти. Крім сирої нафти, інші країни також частково формують свій національний бюджет за рахунок доходів від таких статей, як сільськогосподарська продукція, коштовне каміння та навіть технології. Це є одним із способів, яким міжнародна торгівля та економічне зростання пов'язані.

Окрім товарів, міжнародна торгівля робочою силою також є відгалуженням глобалізації. Імігранти привозять такі необхідні навички до

країн, у яких ці навички необхідні. Більшість іммігрантів із менш розвинених країн відправляють гроші родичам у країні свого походження, сприяючи економічному зростанню цих країн. Вони також сприяють зростанню економіки країн, де вони живуть, сприяючи підвищенню продуктивності. Наприклад, робітники-мігранти часто працюють на фермах, де вони допомагають готувати продукти харчування для продажу на місцевому та міжнародному рівнях. Більш кваліфіковані іммігранти, такі як інженери, лікарі та медичні сестри, сприяють зростанню економіки обраної ними країни.

Ще одним фактором, що встановлює зв'язок між міжнародною торгівлею та економічним зростанням, є підвищення продуктивності праці. Коли є високий попит на продукт, країни, які виробляють такий продукт, автоматично збільшують виробництво, щоб задовольнити попит на продукт. Це збільшення призводить до збільшення доходів та поліпшення економіки країни.

Яскрава культура міжнародної торгівлі також сприяє створенню інфраструктурної основи підтримки торгівлі. Наприклад, попит на зернові у країні може призвести до будівництва доріг та покращення транспортної системи для підтримки виробництва. Якщо зернові вирощують на фермах, розташованих у селах, де раніше була погана мережа доріг, уряд чи інші корпорації могли б побудувати кращі дороги.

Таким чином, міжнародна торгівля сприяє зростанню, підвищуючи економічний добробут, стимулюючи більш ефективне використання факторів виробництва різних країн та дозволяючи людям отримувати товари з ефективних джерел постачання.

Широкий спектр політичних, економічних та практичних факторів може вплинути на зростання міжнародної торгівлі. У багатьох країнах існує безліч правових норм, яким повинні відповідати підприємства, перш ніж займатися міжнародною торгівлею, а в деяких країнах навіть існує економічна політика, яка рішуче перешкоджає цьому на користь економіки,

яка більш орієнтована на внутрішній ринок. Практичні проблеми включають наявність ресурсів та можливість виробляти продукти чи матеріали, які бажані на глобальному рівні. Комунікація також важлива, оскільки такі технології, як Інтернет, тепер забезпечують майже миттєвий зв'язок у всьому світі, що дозволяє підприємствам відносно легко продавати свої продукти та послуги у всьому світі.

Політика та інші питання уряду, такі як відносини між торговими країнами, є дуже важливими для зростання міжнародної торгівлі. Політично стабільна країна з невеликою кількістю політики, що обмежує міжнародну торгівлю, швидше за все зможе швидко розширити свою світову торгівлю. Однак політична нестабільність, особливо коли вона призводить до тиску і примусу, може стати серйозною перешкодою для зростання торгівлі – через це багато країн встановлюють високі тарифи на експорт чи імпорт із певних країн чи галузей. Хоча такі тарифи можуть використовуватися для захисту галузей, що зароджуються, або для надання політичного тиску на деякі країни, їх загальний вплив на міжнародну торгівлю часто буває негативним.

Економічний стан та економічна політика цієї країни також є важливими факторами, що впливають на зростання міжнародної торгівлі, бізнесу в країні, які страждають від рецесії чи депресії, може бути складно вийти на міжнародний рівень торгівлі. З іншого боку, економічно здорова нація забезпечує чудову основу для виходу на міжнародні ринки. У таких умовах підприємствам, як правило, легше отримувати кредити та залучати інвесторів, що значно збільшує їхні можливості для виходу на світову торгівлю. Таким чином, зростання торгівлі багато в чому залежить від економічного становища країн, які беруть участь у торгівлі у глобальному масштабі.

Швидкий глобальний зв'язок телефоном та через Інтернет також є важливим фактором, що впливає на міжнародну торгівлю. Наприклад, за допомогою технології відео-конференцій можна проводити особисті зустрічі з різних боків океану. Такі комунікаційні технології сприяють зростанню

світової торгівлі, надаючи підприємствам простий спосіб збуту своїх товарів та створюючи швидкий спосіб зв'язку між діловими партнерами по всьому світу. Наприклад, у багатьох випадках можна замовити товари чи послуги з іншої країни, просто заповнивши форму на сайті.

Отже, різні чинники, що діють на національному та міжнародному рівнях, можуть суттєво вплинути на процес прийняття рішень щодо міжнародної торгівлі та на очікувані результати. Деякі з критичних факторів, які можуть вплинути на міжнародні торгові операції, відобразимо нижче.

1. Інфляція: Підвищення рівня ціни вітчизняні товари та за рахунок інфляції, імпорт товарів із інших країн може стати економічно вигідним варіантом задоволення попиту внутрішньому ринку. Якщо в країні відносно високий рівень інфляції, домашні господарства та фірми, швидше за все, купуватимуть значну кількість імпортованих товарів. Фірми країни також, ймовірно, зіткнуться з деякими труднощами під час експорту. Проте зниження інфляції підвищить міжнародну конкурентоспроможність країни та, ймовірно, призведе до збільшення експорту та скорочення імпорту.

2. Обмінний курс: зміна обмінного курсу валюти країни впливає міжнародну торгову політику. Підвищення обмінного курсу робить експорт дешевшим, а імпорт дорожчим, і навпаки.

Підвищення курсу національної валюти значно підвищує вартість товарів, що експортуються, і може призвести до того, що ціни експортерів будуть нижчими за світові ринки. Це може чинити тиск на торговельний баланс країни.

3. Резерви іноземної валюти. Щоб ефективно конкурувати на міжнародних ринках, країна повинна мати доступ до імпортованого обладнання, яке підвищує продуктивність, що може бути ускладненим, якщо резерви іноземної валюти недостатні.

4. Дохід душу населення: рівень національного доходу країни надає опосередкований вплив на міжнародну торгівлю, оскільки зі збільшенням доходу душу населення споживання і попит іноземні товари також

збільшуються, що призводить до скорочення експорту та збільшення імпорту.

5. Розташування: географічне розташування країни та наявність природних ресурсів також впливають на рішення щодо участі у зовнішній торгівлі.

6. Економіка: рівень економічної стабільності країни визначає масштаби та можливості участі у міжнародній торгівлі.

7. Глобалізація: ефект глобалізації усунув торговельні бар'єри та збільшив міжнародну торгівлю з найкращою взаємодією між країнами, економіками та людьми. Він пропонує країнам більше можливостей для участі у глобальному ринку з обміном технологіями, капіталом, ресурсами та ідеями.

8. Урядові обмеження. Обмеження, накладені урядом на імпорт та експорт певних товарів та послуг в умовах змінного економічного сценарію, також можуть вплинути на практику міжнародної торгівлі країни.

9. Вплив національного доходу. Якщо рівень доходу країни (національний дохід) збільшується на вищий відсоток, ніж в інших країнах, очікується, що її рахунок поточних операцій зменшиться за інших рівних умов. У міру зростання реального рівня доходу (з виправленням на інфляцію) зростає і споживання товарів. Відсоток цього збільшення споживання, швидше за все, відобразатиме збільшення попиту на іноземні товари.

10. Вплив державної політики. Уряд країни може серйозно вплинути на її торговий баланс через свою політику субсидування експортерів, обмежень на імпорт або відсутність заходів щодо боротьби з піратством.

11. Субсидії для експортерів. Деякі уряди пропонують субсидії своїм вітчизняним фірмам, щоб ці фірми могли виробляти продукцію за нижчою ціною, ніж їхні глобальні конкуренти. Таким чином, попит на експорт, вироблений цими фірмами, вищий у результаті субсидування. Багато фірм у Китаї зазвичай отримують безкоштовні кредити або безкоштовну землю від уряду. Ці фірми несуть нижчі операційні витрати й у результаті можуть

встановлювати нижчі ціни своєї продукції, що дозволяє їм захопити велику частку світового ринку.

12. Обмеження імпорту. Якщо держава запроваджує податку імпорту товари (часто звані тарифом), ціни іноземні товари споживачам фактично підвищуються. Тарифи, встановлені урядом США, в середньому нижчі за тарифи, встановлені урядами інших країн. Однак деякі галузі захищені тарифами більше, ніж інші. Сільськогосподарська продукція в США історично отримували великий захист від іноземної конкуренції за рахунок високих тарифів на супутній імпорт.

На додаток до тарифів, уряд може скоротити імпорт своєї країни, встановивши квоту або максимальну межу, яка може бути імпортована. Квоти зазвичай застосовуються до різних товарів, що імпортуються США та іншими країнами.

13. Відсутність обмежень на піратство. У деяких випадках уряд може вплинути на міжнародну торгівлю відсутністю обмежень на піратство. У Китаї дуже поширене піратство; окремі особи (звані піратами) виробляють компакт-диски та DVD-диски, які виглядають майже так само, як оригінальний продукт, виготовлений у Сполучених Штатах та інших країнах. Вони продають компакт-диски та DVD-диски на вулиці за ціною, нижчою, ніж оригінальний продукт. Вони навіть продають компакт-диски та DVD у роздрібних магазинах. Було підраховано, що американські виробники фільмів, музики та програмного забезпечення втрачають 2 мільярди доларів на рік через піратство в Китаї.

Внаслідок піратства попит Китаю на імпорт нижчий. Піратство – одна з причин, через яку США мають великий дефіцит торговельного балансу з Китаєм. Однак навіть якби піратство було ліквідовано, торговий дефіцит США з Китаєм все одно був би більшим.

14. Продуктивність. Чим продуктивніші працівники країни, тим нижчі витрати праці на одиницю продукції і дешевша її продукція. Підвищення продуктивності, ймовірно, призведе до того, що більше домогосподарств і

фірм купуватимуть більше продукції країни, тому експорт має зрости, а імпорт скоротитися.

15. Якість. Падіння якості продукції країни, порівняно з продукцією інших країн, може негативно позначитися на торговому балансі країни товарами та послугами.

16. Маркетинг. На обсяг проданого експорту впливають як його якість і ціна, так і ефективність вітчизняних фірм у збуті своєї продукції. Так само кількість закупленого імпорту впливає ефективність маркетингу, здійснюваного іноземними фірмами.

Отже, міжнародна торгівля являє собою обмін послугами і товарами через різні географічні кордону. Різні чинники, що діють на національному та міжнародному рівнях, можуть суттєво вплинути на процес прийняття рішень щодо міжнародної торгівлі та на очікувані результати. Такими факторами є інфляція, обмінний курс, резерви іноземної валюти, дохід на душу населення, географічне розташування, державна політика, тощо.

1.2. Еволюція видів і методів міжнародної торгівлі

У сучасному світі однією з головних рушійних сил економічного розвитку є міжнародна торгівля, яка є категорією міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами та продуктами інтелектуальної праці всіх країн світу. Сьогодні на міжнародну торгівлю припадає 80% усіх міжнародних відносин. Для окремої країни формою участі в міжнародній торгівлі є зовнішня торгівля, тобто торгівля між країною та іншими країнами світу, яка складається з двох протилежних потоків товарів і послуг: оплачуваного експорту (вивезення) та імпорту (ввезення). Також до видів міжнародної торгівлі відносяться:

- між-фірмова торгівля;
- внутрішньогалузева торгівля;

- внутрішньо-фірмова торгівля;
- міжгалузєва торгівля.

Усі ці види міжнародної торгівлі пов'язані з імпортом чи експортом товарів та послуг. Єдина різниця полягає в масштабах та методах, у яких застосовуються різні види міжнародної торгівлі.

Одним із видів торгівлі, включених у види міжнародної торгівлі, є внутрішньогалузева торгівля, за якої імпортери ввозять товари, аналогічне виробництво яких також здійснюється в країні. Приклад такого виду продажу можна побачити у імпорті автомобілів. Майже кожна країна, що виробляє автомобілі, також імпортує інші типи автомобілів з інших країн.

За внутрішньофірмової торгівлі міжнародна торгівля обмежується різними підрозділами чи дочірніми компаніями багатонаціональної корпорації. Корпорація може бути франшизою чи просто великою організацією з міжнародними виходами.

Міжфірмова торгівля відбувається між різними типами підприємств, які виробляють різні види продуктів. Цей тип торгівлі можна побачити у разі постачальника сировини та компанії, яка імпортує сировину та базується в іншій країні.

Міжгалузєва торгівля належить до методу торгівлі, у якому сторони із двох країн обмінюються товарами, які не виробляються у жодній із країн. Наприклад, країна, яка має нафту, може експортувати нафту до країни, яка не має нафтових родовищ, і тому вона не може виробляти нафту. Країна призначення, у свою чергу, може експортувати яблука до нафтовидобувної країни. У нафтовидобувній країні може не бути відповідної погоди для вирощування яблук. У цьому випадку між двома країнами відбулася міжгалузєва торгівля, оскільки предмети, якими обмінювалися, були предметами, які не могли бути виготовлені або вироблені в жодній країні. Іноді причини, через які країни не можуть виробляти товари, можуть включати відсутність технічних можливостей для виробництва товару або нестачу сировини.

Хоча до видів міжнародної торгівлі відносяться в основному матеріальні товари у міжгалузевій торгівлі, нематеріальні товари, такі як навички та послуги також беруть участь. Наприклад, країна А могла б найняти експертів із країни Б, щоб вони допомогли їм спроектувати та побудувати систему метро. Країна Б могла б також найняти кваліфікованих сільськогосподарських робітників із країни А та допомогти їм впровадити ефективну сільськогосподарську іригаційну систему. І тут відбувається взаємна торгівля навичками.

Міжнародна торгівля належить до купівлі чи продажу товарів чи послуг поза географічних кордонів. Це засіб глобальної економічної взаємодії між покупцями та продавцями різних країн.

Світова торгівля здійснюється за трьома маршрутами: імпорт, експорт та транзит (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 - Види міжнародної торгівлі [25]

- Імпорт: насамперед, коли країна неспроможна виробляти товари всередині країни, товари імпортуються.
- Експорт: коли країна виробляє надлишки товарів або послуг міжнародної якості, вона може продавати їх за межами своїх

географічних кордонів. Такий міжнародний продаж продукції називається експортною торгівлею.

- Транзит: це суміш імпорту та експорту. Країна А купує товари або послуги в країні В та продає їх країні С після додавання до товарів певної вартості.

Експорт неймовірно важливий для сучасної економіки, тому що він пропонує людям та фірмам набагато більше ринків збуту їх товарів. Однією з основних функцій дипломатії та зовнішньої політики між урядами є сприяння економічній торгівлі, заохочення експорту та імпорту на благо всіх торгових сторін.

Експортні угоди часто мають значною мірою стратегічний характер: країни обмінюються угодами, щоб гарантувати, що їхня власна країна може не лише отримувати необхідні їм товари через експорт, а й може розподіляти товари для збільшення внутрішнього доходу за рахунок імпорту. Крім того, уряди можуть використовувати експорт як важіль впливу на політичні ситуації. У відповідь на війну в Україні США видав указ, який забороняє як ввезення, так і вивезення певних товарів із росії.

Компанії часто вимірюють свій чистий експорт, який є їх загальним експортом за вирахуванням загального обсягу імпорту. Чистий експорт є компонентом виміру валового внутрішнього продукту (ВВП) країни, тому експорт відіграє фактор, що визначає фінансове та економічне благополуччя країни.

Товар може бути відправлений шляхом прямого експорту чи опосередкованого експорту. Прямий експорт передбачає роботу безпосередньо з імпортером. Компанія-експортер перебирає всю комунікацію з клієнтом; в результаті вони не сплачують комісію посереднику. Оскільки для прямого експорту може знадобитися команда зі спеціальними знаннями, багато компаній вважають за краще наймати посередника для полегшення непрямого експорту.

Компанії експортують товари та послуги з різних причин. Експорт може збільшити продаж і прибуток, якщо товари створюють нові ринки або розширюють існуючі, і вони можуть навіть надати можливість захопити значну частку світового ринку. Компанії, що займаються експортом, розподіляють бізнес-ризик, диверсифікуючись на кілька ринків.

Експорт на зарубіжні ринки часто може знизити питомі витрати за рахунок розширення операцій для задоволення попиту, що збільшився. Зрештою, компанії, які експортують свою продукцію на зарубіжні ринки, отримують нові знання та досвід, які можуть дозволити відкрити для себе нові технології, методи маркетингу та отримати уявлення про іноземних конкурентів.

Для експорту товарів країнам може знадобитися високі транспортні витрати і ризик втрат у зв'язку з транспортуванням товарів. Якщо право власності на товари не переходить до покупця, поки товари не будуть отримані, це може зробити експорт надмірно ризикованим для експортера.

Через логістичні та економічні обмеження малий та середній бізнес або уряди можуть зіткнутися з труднощами при експорті товарів. Крім того, невеликі компанії часто не мають штатного персоналу, необхідного для потенційного управління регулюванням міжнародної торгівлі. Експорт товарів набагато більш поширений для великих організацій з великими ресурсами для пошуку цих зовнішніх ринків.

Зрештою, експорт у зарубіжні країни може призвести до валютного ризику. Залежно від угод про обмінний курс на момент укладання контракту вартість іноземної валюти може погіршитися, що негативно позначиться на експортері.

Експортери вносять іноземну валюту до свого місцевого банку, щоб обміняти її на місцеву валюту, щоб заплатити своїм працівникам, купити товари та інші витрати. Потім місцевий банк переказує цю іноземну валюту до центрального банку країни. Зберігання іноземної валюти у центральному

банку країни – це її валютні резерви, які може використовувати такими способами:

1. Стабілізація вартості своєї валюти: країни можуть зафіксувати або прив'язати свою валюту до вартості іншої широко використовуваної валюти, такої як долар США. Це робить їхню валюту більш стабільною і може залучити іноземних інвесторів.

2. Зменшити вартість своєї валюти: країни також можуть знизити вартість своєї валюти, щоб зробити свій експорт дешевшим для іноземних покупців і, отже, збільшити продажі.

3. Підтримка ліквідності: якщо криза не дозволяє експортерам виробляти товари та отримувати іноземну валюту, валютні резерви країни є резервним запасом чи ліквідністю іноземної валюти. Країна може використовувати цю пропозицію, щоб люди могли купувати імпортні товари.

4. Контролювати інфляцію: країна може використовувати іноземну валюту для покупки місцевої валюти, підтримки її вартості та підтримки низького рівня інфляції. Оскільки інфляція - це рівень, за якого вартість валюти падає, а ціни на товари та послуги зростають, країна має прагнути підтримувати низький рівень інфляції, щоб споживачі могли підтримувати високу купівельну спроможність, низьку вартість життя та високу якість життя.

5. Оплата боргів: країна може використовувати іноземну валюту для оплати комерційних та суверенних боргів. Комерційні борги - це гроші, які винні підприємствам, а суверенні борги - це гроші, які винні урядам інших країн.

Країни, швидше за все, імпортуватимуть товари чи послуги, які їхня національна промисловість не може виробляти так само ефективно чи дешево, як країна-експортер. Країни також можуть імпортувати сировину або товари, яких немає в межах їхніх кордонів. Наприклад, багато країн імпортують нафту, тому що вони не можуть виробляти її всередині країни або не можуть виробляти достатньо, щоб задовольнити попит.

Економісти та політичні аналітики розходяться у думках щодо позитивного та негативного впливу імпорту. Деякі критики стверджують, що залежність від імпорту, що триває, означає зниження попиту на продукцію, вироблену всередині країни, і, таким чином, може загальмувати підприємництво та розвиток ділових підприємств. Прихильники кажуть, що імпорт підвищує якість життя, надаючи споживачам ширший вибір та дешевші товари; доступність цих дешевших товарів також допомагає запобігти нестримній інфляції.

Таким чином, експорт – це товари та послуги, які виробляються всередині країни, але потім продаються клієнтам, які мешкають в інших країнах. Експорт призводить до притоку коштів у країну продавця, оскільки експортні операції передбачають продаж вітчизняних товарів та послуг іноземним покупцям. Імпорт – це товари та послуги, які жителі країни купують у решти світу, а не купують товари місцевого виробництва. Імпорт призводить до відтоку коштів із країни, оскільки операції з імпорту передбачають розрахунки з продавцями, які у іншій країні.

Міжнародна торгівля сприяє зростанню країни. Імпортно-експортні показники є одним з головних факторів, що впливають на економіку країни. Таким чином, кожна країна намагається зміцнити свої глобальні торговельні відносини зі світовими лідерами.

Країни виходять на міжнародну торгівлю, коли бракує ресурсів чи можливостей задоволення внутрішнього попиту. Таким чином, імпортуючи необхідні товари, країна може використовувати свої внутрішні ресурси для того, в чому вона хороша. Потім країна може експортувати надлишки на міжнародний ринок. Насамперед країна імпортує товари та послуги з наступних причин (рис. 1.3).

Охарактеризуємо їх більш детально.

1. Ціна. Якщо іноземні компанії можуть виробляти або пропонувати товари та послуги дешевше, то може бути вигідно зайнятися зовнішньою торгівлею.

2. Якість. Якщо компанії за кордоном можуть запропонувати товар та послуги найвищої якості. Наприклад, шотландський віскі з Шотландії вважається найкращим. Шотландія експортує близько 37 пляшок віскі на секунду.

3. Доступність. Припустимо, неможливо зробити цей продукт у країні, наприклад, особливий сорт фруктів чи мінералів. Наприклад, Японія не має природних запасів нафти, і тому вона імпортує всю свою нафту.

Рисунок 1.3 - Причини здійснення імпорту товарів та послуг в країнах світу [24]

4. Попит. Якщо попит на товар чи послугу країни більше, ніж те, що може виробити всередині країни, вона йде імпорт.

Аналогічно товари експортуються з таких причин (рис. 1.4):

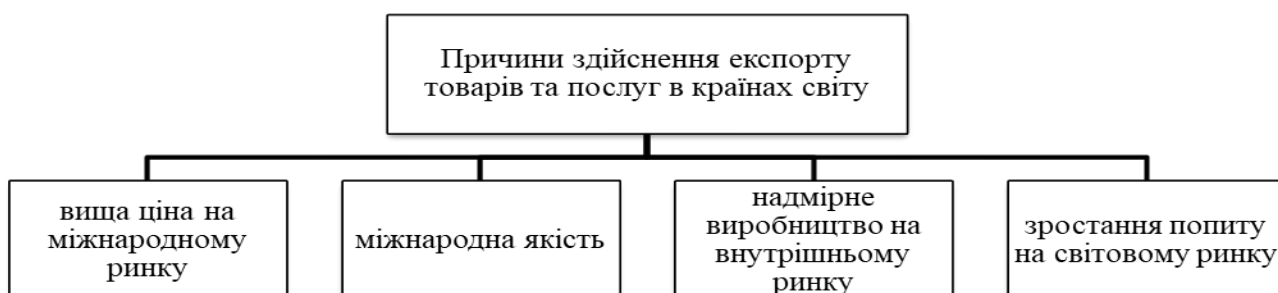

Рисунок 1.4 - Причини здійснення експорту товарів та послуг в країнах світу [24]

Часто компанії створюють свої виробничі підрозділи за межами своїх географічних кордонів, щоб використовувати дешеву робочу силу, природні ресурси, недоступні всередині країни, та нижчу вартість виробництва.

Таким чином, експорт – це товари та послуги, які країна виробляє всередині країни або в межах своєї країни та продає покупцям в іншій країні. Протилежністю експорту є імпорт, тобто товари та, які покупці країни купують у продавців у країні. Експорт та імпорт є складовими міжнародної торгівлі, що є обмін товарами та послугами між країнами. Торгові бар'єри, такі як тарифи, податки на імпорт та субсидії, фінансування вітчизняних підприємств можуть вплинути на потік експорту країни. Торговий баланс країни є різницею між вартістю її експорту та імпорту. У макроекономіці, що вивчає глобальну економіку, вартість експорту країни за вирахуванням її імпорту складає її валовий внутрішній продукт (ВВП). Якщо експорт країни перевищує її імпорт, вона має позитивне сальдо торговельного балансу. Якщо його імпорт перевищує експорт, він має дефіцит торговельного балансу. ВВП країни чи торговий баланс можуть вимірювати фінансове благополуччя країни, оскільки вони є вартість товарів та послуг країни, вироблених за певний період. Як правило, країна має конкурентну перевагу у своєму експорті. Це означає, що вона має природну здатність виробляти певні товари та послуги високої якості та у великих кількостях, часто залежно від клімату та географічного регіону.

1.3. Модернізація системи регулювання міжнародної торгівлі та її інструментів

Незалежно від того, що теорія порівняльних переваг може говорити про переваги необмеженої торгівлі, всі країни тією чи іншою мірою втручаються у міжнародні угоди. На імпорт можуть бути накладені тарифи, які в деяких випадках роблять його настільки дорогим, що повністю

блокують ввезення відповідного товару. Квоти можуть обмежувати допустимий обсяг імпорту. Державні субсидії можуть бути запропоновані для заохочення експорту. Вивезення грошового капіталу може бути обмежене або заборонене. Аналогічним чином можуть обмежуватися інвестиції іноземців у вітчизняні заводи та обладнання.

Це втручання може бути результатом відстоювання особливих інтересів, оскільки певні групи страждають внаслідок конкуренції з імпортом. Або уряд може запровадити обмеження, тому що він почувається зобов'язаним враховувати фактори, які не враховуються порівняльними перевагами. Цікаво відзначити, що в тому, що стосується товарів та послуг, загальна схема втручання слідує старому меркантилістському вислову про перешкоджання імпорту та заохочення експорту.

Компанія, яка не може потрапити на привабливий зовнішній ринок через тарифи чи квоти, може обійти цей бар'єр, просто відкривши виробниче підприємство в цій іноземній країні. Ця політика іноземного заводу інвестиції значно розширилися після Другої світової війни, коли американські компанії взяли на себе ініціативу, інвестуючи, зокрема, у Західну Європу, Канаду, Азію та Південну Америку. Промисловість в інших розвинених країнах була аналогічною схемою: багато іноземних компаній відкривали заводи в Сполучених Штатах, а також в інших регіонах світу.

Уряди країн, які зазнали цих нових інвестицій, опиняються в подвійному становищі. Створення нових підприємств, що належать іноземцям, може означати більше, ніж просто створення нових робочих місць та нових виробничих потужностей; це може означати впровадження нових технологій і передових методів управління бізнесом. Але уряд, який впроваджує такі пільги, повинен також очікувати нарікань на «іноземний контроль» - аргумент, на який неминуче наполягатимуть місцеві власники старих заводів, які побоюються нової конкуренції, яку не можна заблокувати тарифами. Це було нагальною проблемою для багатьох урядів, особливо у тому, що стосується інвестицій американських фірм, і це головне нарікання

критиків, які розглядають глобалізацію як форму економічної експлуатації. Деякі країни, такі як Великобританія та Канада, дотримуються ліберальної політики прийому зовнішнього капіталу; інші, особливо Японія, запровадили жорсткі обмеження на заводи, що належать іноземцям.

Сьогодні існує безліч способів контролю та просування міжнародної торгівлі. Методи варіюються від угод між урядами – двосторонніх чи багатосторонніх – до більш амбітних спроб економічної інтеграції через наднаціональні організації, такі як Європейський Союз (ЄС).

1. Торгові угоди. Термін торговельну угоду або комерційну угоду можуть використовуватися для опису будь-якої договірної угоди між державами, що стосується їх торговельних відносин. Торгові угоди можуть бути двосторонніми або багатосторонніми, тобто між двома державами або між більш ніж двома державами.

2. Двосторонні торгові угоди. Двостороння торговельна угода зазвичай включає широке коло положень, що регулюють умови торгівлі між сторонами. До них відносяться положення, що регулюють мита та інші збори на імпорт та експорт, комерційні та податкові правила, транзитні заходи для товарів, бази митної оцінки, адміністративні формальності, квоти та різні правові положення. Більшість двосторонніх торгових угод прямо чи опосередковано передбачають:

- 1) взаємність,
- 2) режим найбільшого сприяння;
- 3) «національний режим» нетарифних обмежень у торгівлі.

Охарактеризуємо їх більш детально.

1. Взаємність. У торговельній угоді сторони роблять взаємні поступки, щоб поставити свої торгові відносини на основу, яку вважає справедливою. Принцип Взаємність надзвичайно стара, і в тій чи іншій формі її можна виявити, принаймні у неявному вигляді, у всіх торгових угодах. Однак поступки можуть бути у різних галузях. Наприклад, англо-французька угода 1860 р. Франція зобов'язалася знизити свої мита до 20 відсотків до 1864 року.

Великобританія надала безмитне ввезення всіх французьких товарів, крім вин і спиртних напоїв. Принцип взаємності передбачає лише справедливий розподіл доходів зовнішньої торгівлі.

2. Положення про найбільш сприятливу націю. Застереження про найбільше сприяння (НБН) зобов'язує країну застосовувати до своєї країни-партнера будь-яку нижчу ставку імпорتنих мит, яку вона може згодом встановити для імпорту з будь-якої іншої країни. Положення може охоплювати лише список певних продуктів або конкретні поступки, які надаються певним іноземним країнам. В якості альтернативи він може охоплювати всі переваги, привілеї, імунітети чи інші сприятливі умови, що надаються будь-якій третій країні. Положення призначене для забезпечення кожної сторони, що підписала гарантії того, що отримані переваги не будуть ослаблені або знищені наступною угодою, укладеною між одним із партнерів і третьою країною. Воно гарантує сторонам дискримінаційного звернення на користь конкурента.

Дія пункту про найбільше сприяння щодо мит полягає в об'єднанні послідовних торгових угод, укладених державою. Якщо ставки в різних угодах встановлені на різних рівнях, пункт знижує їх до найнижчої ставки, зазначеної у будь-якій угоді. Таким чином, товари, що імпортуються з країни, що користується режимом найбільшого сприяння, обкладаються ставкою мита, що застосовується до імпорту з іншої країни, яка у подальшій торговельній угоді узгодила нижчу ставку мита.

3. Національний режим нетарифних обмежень необхідний, оскільки більшість властивостей тарифів можна легко відтворити за допомогою належного розробленого набору нетарифних обмежень. Це можуть бути дискримінаційні правила, виборчі акцизи або податки з продажу, особливі «санітарні» вимоги, квоти, «добровільні» обмеження на імпорт, спеціальні вимоги щодо ліцензування тощо, не кажучи вже про прямі заборони. Замість того, щоб намагатися перерахувати та заборонити всі можливі види

нетарифних обмежень, учасники угоди вимагають режиму, аналогічного тому, що застосовується до вітчизняних товарів того самого типу.

Навіть без обмежень, що накладаються положеннями про найбільш сприятливу націю та національний режим, іноді загальні багатосторонні угоди легше досягти, ніж окремі двосторонні угоди. У багатьох випадках можливі збитки від поступки одній країні майже так само великі, як і збитки від аналогічної поступки багатьом країнам.

Вигоди, які найефективніші виробники одержують від зниження тарифів у всьому світі, досить великі, щоб виправдати суттєві поступки. З моменту заснування Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ, введеної в дію у 1948 р.) та її наступника Світової організації торгівлі (СОТ, створена у 1995 р.), світові рівні тарифів істотно знизилися, а світова торгівля розширилася. СОТ включає положення про взаємність, режим найбільшого сприяння та національний режим нетарифних обмежень. СОТ сприяла побудові архітектури найбільш всеосяжних та важливих багатосторонніх торгових угод сучасності. Приклади цих торгових угод та їх репрезентативних інститутів включають Північноамериканську угоду про вільну торгівлю (1993 р.) та Європейську асоціацію вільної торгівлі (1995 р.).

Як наступник Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) було створено Світову організацію торгівлі (СОТ) для контролю та лібералізації світової торгівлі.

Під час переговорів, що завершилися в 1994 році, початковий ГАТТ та всі зміни до нього, внесені до Уругвайського раунду торгових переговорів, були перейменовані на ГАТТ 1947 року. Цей ранній набір угод відрізнявся від ГАТТ 1994 року, який включає модифікації та роз'яснення, узгоджені під час Уругвайського раунду (називаються «Домовленості»), а також десяток інших багатосторонніх угод про торгівлю товарами.

ГАТТ 1994 року стало невід'ємною часткою угоди, яка заснувала СОТ. Інші основні компоненти включають:

- Генеральну угоду з торгівлі послугами (ГАТС), яка намагалася контролювати та лібералізувати торгівлю;
- Угода з торгових аспектів прав інтелектуальної власності (ТРИПС), спрямована на покращення міжнародного захисту інтелектуальної власності;
- Угода про правила та процедури, що регулюють вирішення спорів, в якій встановлені правила вирішення конфліктів між членами;
- Механізм огляду торгової політики, який документував національну торговельну політику та оцінював її відповідність до правил СОТ;
- і чотири багатосторонні угоди, підписані лише частиною членів СОТ, щодо цивільних літаків, державних закупівель, молочних продуктів та яловичини (хоча дія останніх двох була припинена наприкінці 1997 р. зі створенням відповідних комітетів СОТ).

Ці угоди були підписані в Марракеші (Марокко) у квітні 1994 року, і після їхньої ратифікації Договірні сторони договору ГАТТ стали засновниками СОТ. До 2022-х років СОТ налічувала понад 160 членів.

За даними Світової організації торгівлі (СОТ), її мета - допомогти виробникам товарів та послуг, експортерам та імпортерам вести свій бізнес. Ця міжнародна організація досягає цього, головним чином, допомагаючи країнам встановлювати та узгоджувати правила торгівлі. Без такої організації торгові відносини між іноземними суб'єктами можуть бути важкими, несправедливими та непослідовними.

Світова організація торгівлі була створена в 1995 році і має три офіційні мови: французьку, англійську та іспанську. Проте організація налічує сотні членів по всьому світу і прагне працювати на користь усіх із них. Більшість рішень, які приймає СОТ, приймаються на основі консенсусу. Це означає, що всі члени згодні з ними.

Торговельна угода зазвичай містить як права, так і обов'язки сторін. Угоди СОТ загалом можна поділити на дві категорії. Багатосторонні угоди називають угоди, на які погодилися всі члени Світової організації торгівлі. Багатосторонні угоди – це угоди, на які погодилися лише деякі члени.

У різних країнах зазвичай різні культури. Багато людей у бізнесі розуміють, що культура може бути основним фактором, який визначає те, як ведуться справи. Інші чинники, такі як попередній досвід, як хороший, і поганий, можуть визначати прийняті ділові рішення. Це лише два з багатьох прикладів факторів, які могли б викликати торговельні бар'єри або невідповідності в торгівлі, якби такі ділові домовленості були залишені на розсуд окремих осіб.

Одне із завдань Світової організації торгівлі – нормалізувати торгівлю. Це означає, що певні практики мають бути постійними. Наприклад, організація може укласти угоди між торговими партнерами, які не дозволять політиці відігравати роль в ініціювання чи підвищенні тарифів.

Крім спрощення торгових операцій, Світова організація торгівлі також прагне усунути дискримінацію в міжнародному обміні. Це може дати подвійну вигоду, надаючи виробникам доступ до іноземних ринків та надаючи споживачам доступ до іноземних товарів. Це також може завадити суттєвому економічному зростанню для одних, тоді як економічне зростання несправедливо чи неетично заборонене для інших.

Ще один напрям діяльності Світової організації торгівлі – діяти як агентство з моніторингу. Це означає, що організація прагне забезпечити, щоб Договірні Сторони підтримували свої рішення. Члени часто мають більшу свободу та гнучкість у формуванні своєї власної політики, незважаючи на угоди, які вони підписують. СОТ може переглядати національну політику та працювати з країнами-учасниками в галузях, які можуть перешкоджати торгівлі, стримувати зростання чи потенційно порушувати угоди.

Угода СОТ щодо сільського господарства, що набула чинності у 1995 році, стала важливою віхою, але зусилля щодо проведення реформ не

зупинилися: політики продовжують прагнути зробити торгівлю сільськогосподарською продукцією більш справедливою та конкурентоспроможною. Зокрема, члени СОТ націлені на реформу субсидій та високих торгових бар'єрів, які спотворюють торгівлю сільськогосподарською продукцією. У 2015 році члени СОТ зобов'язалися скасувати субсидії на експорт сільськогосподарської продукції. Вони також домовилися знайти вирішення проблеми державних запасів з метою продовольчої безпеки (питання, яке потребує нової уваги у контексті COVID-19). І вони домовилися розробити спеціальний захисний механізм для країн і правила торгівлі бавовною. Члени СОТ продовжують вести переговори з цих питань. Наступна міністерська конференція СОТ має на меті досягнення прогресу. Також буде важливо розглянути зобов'язання щодо сповіщення про сільське господарство, в яких дотримання загальновідомо низького рівня.

Торговельна система, заснована на правилах, втрачає чинність. У той час як Світова організація торгівлі (СОТ) обіцяла інтегровану глобальну економіку, регульовану багатосторонніми правилами, світ останніми роками став свідком посилення протекціоністських сил і повернення США до односторонніх заходів. Якщо СОТ хоче знову взяти на себе роль регулятора торгівлі, що ґрунтується на правилах, мають відбутися зміни як у її основних правилах, так і в інститутах.

В умовах все більшої політизації торгової напруженості, призупинення ключового процесу апеляції та серйозних економічних проблем, пов'язаних із COVID-19, модернізована та повністю функціонуюча СОТ важлива як ніколи. СОТ має знайти баланс між потребами торгівлі 21-го століття та невирішеними «старими» торговими проблемами.

СОТ страждає від інституційної «подвійної кризи» - законодавчої функції, що зайшла в глухий кут, і не функціонуючої судової функції. На законодавчому фронті Дохінський раунд закінчився, коли великі розвинені країни, що розвиваються, щосили намагалися досягти угоди про торгівлю сільськогосподарською продукцією. У той час як плюрилатералізм в даний

час є основним підходом, політичних та юридичних проблем, що перешкоджають досягненню консенсусу, залишаються. На судовому фронті Сполучені Штати звинуватили Апеляційний орган у судовому зловживанні повноваженнями та заблокували призначення суддів Апеляційного органу. В результаті з грудня 2019 року перестав функціонувати механізм вирішення спорів COT.

Законодавча та судова кризи взаємопов'язані, оскільки нездатність приймати закони перешкоджає формальним судовим реформам, а судові зловживання позбавляють держави-члени стимулів до укладання угод, що юридично їх зобов'язують. Щоб держави-члени продовжували працювати в системі COT, це коло має бути розірване.

Незважаючи на ці складнощі, існує чіткий хронологічний порядок, у якому мають відбуватися реформи COT – зміни основних правил можливі лише за функціонуючого інституту. Інакше кажучи, COT потрібна багатоетапна стратегія реформ.

На початковому етапі COT та її держави-члени повинні віддавати пріоритет діям, які переривають законодавчі та судові кризи, що посилюють одна одну. Оскільки укласти угоду, вигідну для всіх держав-членів COT, складно, відповідні учасники повинні посилити функцію досягнення консенсусу у рамках спільних ініціатив (JSI).

Багатосторонні угоди, що впливають із JSI, є або угодами про «критичну масу», в яких вигоди пропонуються на основі принципу найбільшого сприяння, або укладені відповідно до Додатка 4 до Угоди COT, з яких виключаються неучасники. Оскільки угоди про «критичну масу» вимагають широкої участі, щоб звести до мінімуму ризики, а угоди Додатка 4 вимагають дозволу всіх членів COT, необхідно стимулювати держави-члени до участі у JSI.

Великі держави, такі як Сполучені Штати, Європейський Союз і Китай, а також противники JSI, такі як Індія та Південна Африка, повинні розпочати переговори про набір принципів управління, що регулюють процес JSI.

Наприклад, багатосторонні угоди повинні дотримуватися принципу розвитку шляхом створення механізмів, які допомагають сторонам, що підписали, отримувати вигоду від поступок, запропонованих іншими учасниками.

Крім того, Секретаріат СОТ повинен надавати додаткову аналітичну підтримку країнам, які беруть участь і не беруть участь, і які можуть опинитися в невігідному становищі через відсутність у них відповідного досвіду. Загальні очікування щодо функціонування JSI, сприятливих для розвитку результатів та підвищення внутрішньої прозорості, стимулюватимуть участь країн з низьким рівнем доходу.

Такою ж нагальною є необхідність відродження судової функції СОТ. Щоб відновити довіру до механізму врегулювання суперечок та забезпечити проведення інституційних реформ, Сполучені Штати мають припинити блокаду призначення суддів Апеляційного органу. Щоб стимулювати Сполучені Штати, Орган з врегулювання спорів СОТ може призупинити розгляд апеляцій щодо звітів комісій із засобів захисту торгівлі, які були основним джерелом їх скарг.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

2.1. Аналіз структурних трансформацій у світовій торгівлі

Глобальна торгівля відноситься до обміну капіталом, товарами та послугами між різними країнами та територіями. Експорт торгівельних товарів відноситься до товарів, що продаються на міжнародному рівні, які були вирощені, виготовлені або виготовлені в іншій країні.

У 2021 році глобальна торгова вартість товарів, що експортуються по всьому світу, становила приблизно 22,3 трлн. дол. США у поточних цінах. Для порівняння, 2015 року ця цифра становила близько 16,554 трлн доларів США. Зростання вартості товарів, що експортуються по всьому світу, відображає розвиток міжнародної торгівлі, глобалізацію та досягнення в галузі технологій.

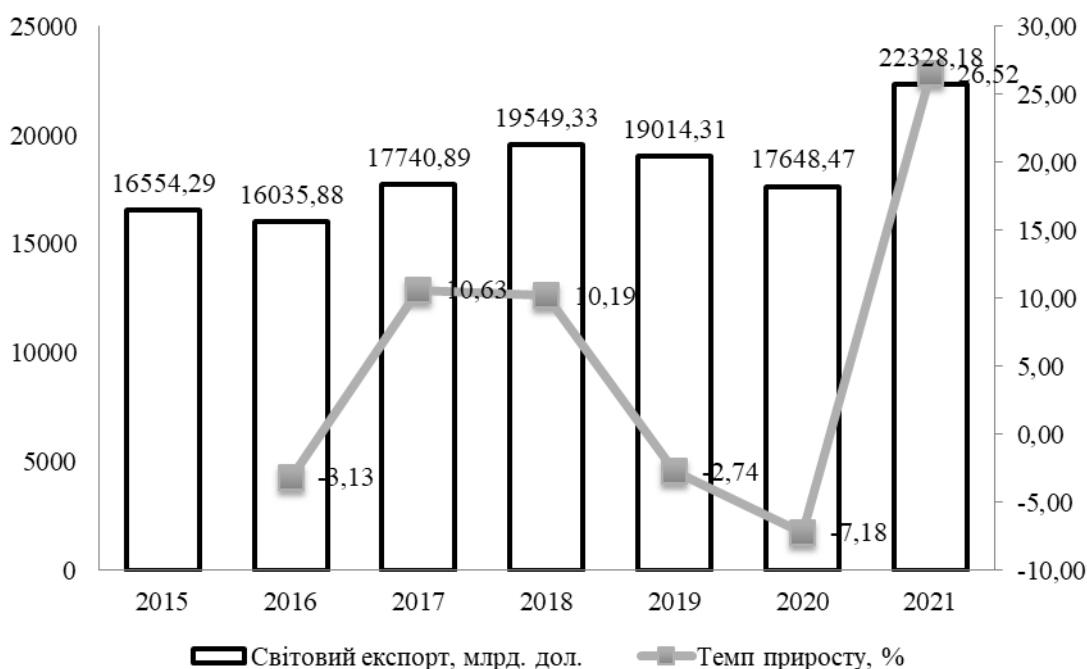

Рисунок 2.1 – Динаміка світового експорту товарів в 2015-2021 рр., млрд. дол. [7]

У 2020 році Китай був найбільшим джерелом товарів, що експортуються по всьому світу, при цьому загальний обсяг товарного експорту оцінюється приблизно в 2,6 трильйона доларів США. У тому році на частку Китаю припадало майже 15 % усіх товарів, що експортуються по всьому світу. В 2021 році Китай залишився лідером з експорту товарів з обсягом в 3363,96 млрд. дол.

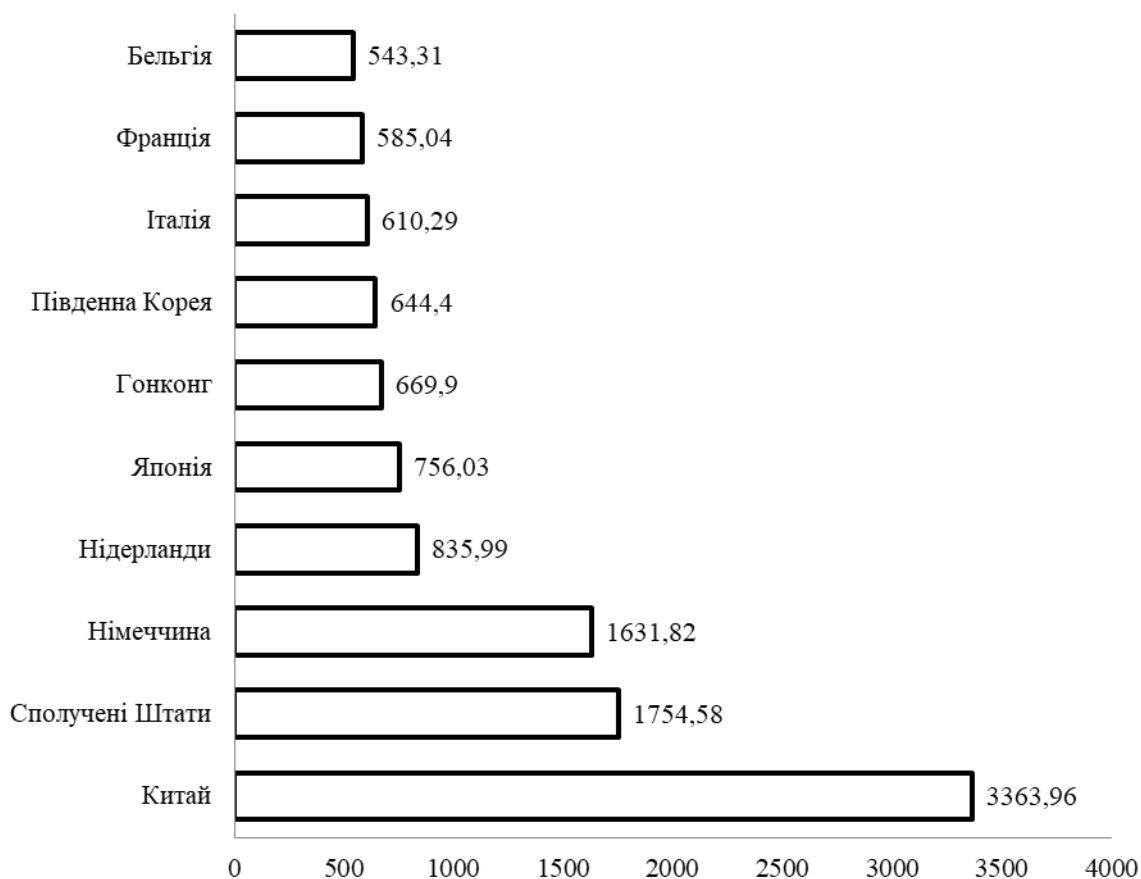

Рисунок 2.2 – Найбільші експортери експорту товарів в 2021 рр., млрд. дол. [7]

В 2020-2021 рр. США знаходилися на другому місці за обсягом експорту товарів в світі із обсягом в 2021 році в розмірі 1754,58 млрд дол.

Протягом 2016-2021 рр. світовий імпорт товарів мав тенденцію до зростання із рівня в 20,36 трлн. дол. в 2016 році до рівня в 26,95 трлн. дол. за результатом 2021 року.

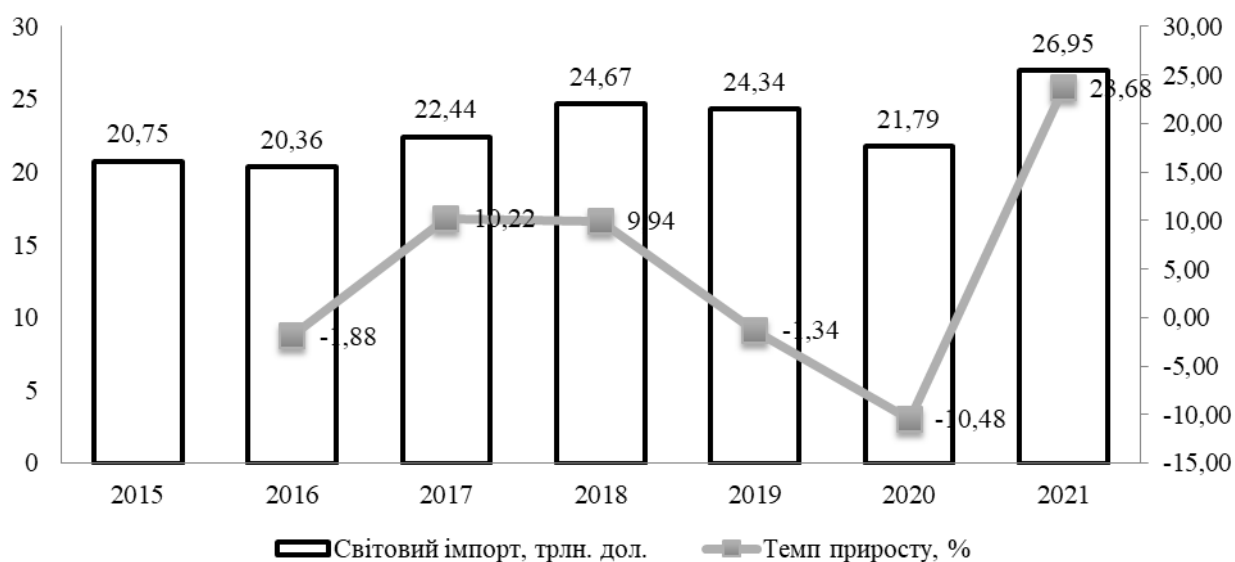

Рисунок 2.3 – Динаміка світового експорту товарів в 2015-2021 рр., млрд. дол. [7]

Станом на 2021 рік Сполучені Штати були провідним імпортером товарів у світі. У тому році частку світової наддержави припадало 13,5 % світового товарного імпорту.

Після сильного, хоч і нерівномірного відновлення після спаду, викликаного початком пандемії COVID-19 у 2020 році, світова торгівля товарами стикається з новими перешкодами на тлі уповільнення світової економіки, що зберігається інфляції, посилення грошово-кредитної політики та продовження впливу пандемія та війни в Україні. У жовтні СОТ знизила свій прогноз зростання торгівлі товарами у 2023 році до 1,0% у натуральному вираженні, що набагато нижче за прогнозоване ще у квітні зростання на 3,4%.

Війна, що почалася у лютому 2022 року, сильно вплинула на світову торгівлю, викликавши різке зростання цін на сировину та перебої з доступом до товарів першої необхідності, таких як зерно, газ та добрива. Чорноморська зернова ініціатива, угода, укладена за посередництвом Організації Об'єднаних Націй та Туреччини, спрямована на виведення українського зерна, а також російських продуктів харчування та добрив на міжнародні

ринки, завдала життєво важливих товарів населенню в країнах, що розвиваються та інших країнах, і зменшила тиск на ціни світового ринку. Але ціни залишаються високими за історичними значеннями у багатьох країнах, особливо у національних валютах.

Світова торгівля товарами зросла на 26% у вартісному вираженні 2021 року, при цьому розрахункове середнє підвищення цін на 15% пояснює різницю зі збільшенням обсягів світової торгівлі товарами на 9,8%. Особливо сильне зростання у річному обчисленні спостерігалось для основних виробничих ресурсів, таких як залізо та сталь (+60 %) та хімікати (+26 %).

Вартість світової торгівлі фармацевтичними препаратами, офісним та телекомунікаційним обладнанням у 2021 році була в 1,3 рази вищою, ніж у 2019 році, до пандемії, в основному через високий попит на вакцини від COVID-19 та збільшення віддаленої роботи.

Світова торгівля комерційними послугами зросла на 16% у річному обчисленні у 2021 році завдяки відновленню попиту на транспортні послуги (+35%) та стійкості інших послуг (+12%), включаючи фінансові та ділові послуги, чому сприяли цифрові технології. Цифрові послуги, які мають вирішальне значення для віддаленої роботи, навчання та розваг, оцінювалися в 3,71 трлн дол. США у 2021 році, що на 30 % вище за рівень 2019 року. Це продовжує зростання, зафіксоване у 2020 році.

Однак, незважаючи на позитивне зростання у річному обчисленні, витрати, пов'язані з поїздками, залишилися на 57% нижчими від рівня 2019 року, оскільки протягом року обмеження на поїздки було знято лише частково. В результаті загальний обсяг торгівлі послугами залишився на 5% нижчим за допандемічний рівень.

Експорт товарів з найменш розвинених країн (НРС) у 2021 році був трохи кращим, ніж у середньому у світі (+26,9% порівняно з +26,6%), але експорт комерційних послуг з НРС відставав (+9% порівняно з +17%). Враховуючи відносно невелику частку послуг в експортному кошику НРС, частка НРС у світовому експорті товарів та послуг залишалася на рівні 0,93

% у 2020 та 2021 роках. Поліпшення інтеграції НРС у світову торгову систему залишається пріоритетом, при цьому важливу роль відіграють ініціативи щодо сприяння торгівлі та нарощування потенціалу щодо цифрової інфраструктури та управління.

У торгівлі проміжними товарами у вартісному вираженні у 2021 році було зафіксовано 28-відсоткове збільшення порівняно з аналогічним періодом 2020 року, після чого у першому кварталі 2022 року відбулося ймовірне 10-відсоткове зростання. Незважаючи на труднощі у глобальних ланцюжках поставок, такі як перевантаженість портів, брак компонентів та робочої сили, а також зростання операційної витрати, частка проміжних товарів у світовому експорті (за винятком палива) залишалася на рівні довгострокової тенденції трохи більше 50 %, що свідчить про те, що у ланцюжках поставок не відбулося широкомасштабного скорочення.

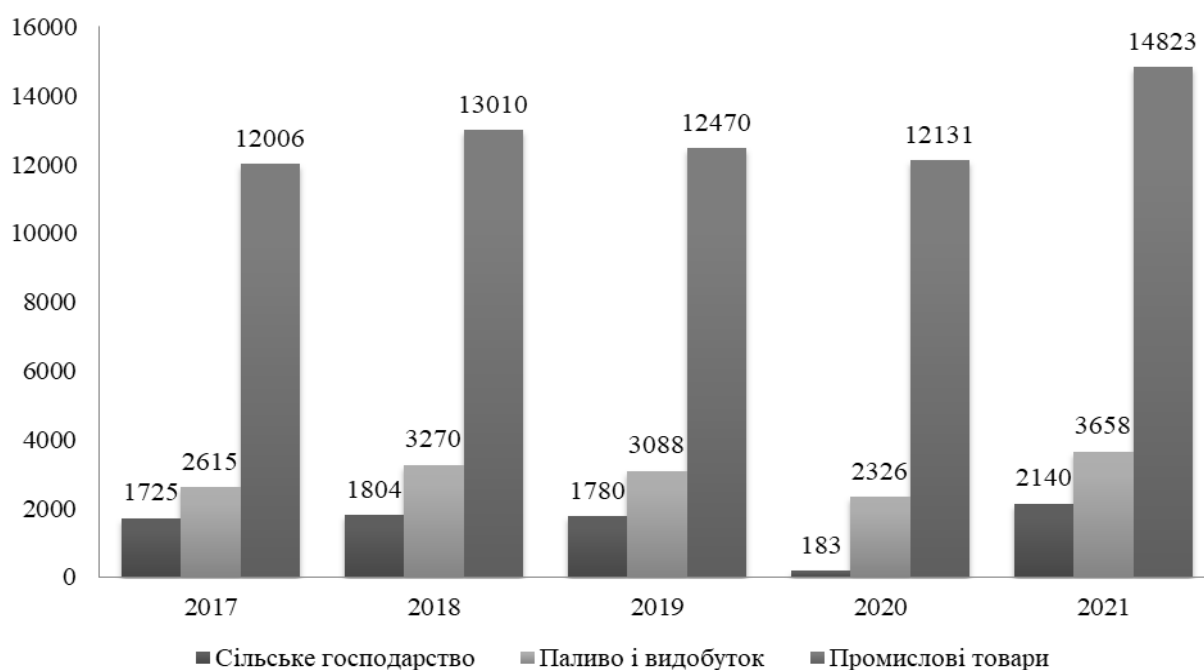

Рисунок 2.4 – Динаміка світового експорту товарів за основними товарними групами в 2017-2021 рр., млрд. дол. [7]

Протягом досліджуваного періоду обсяг світової торгівлі товарами сільського господарства становив 9,8%-11% в структурі світового експорту товарів.

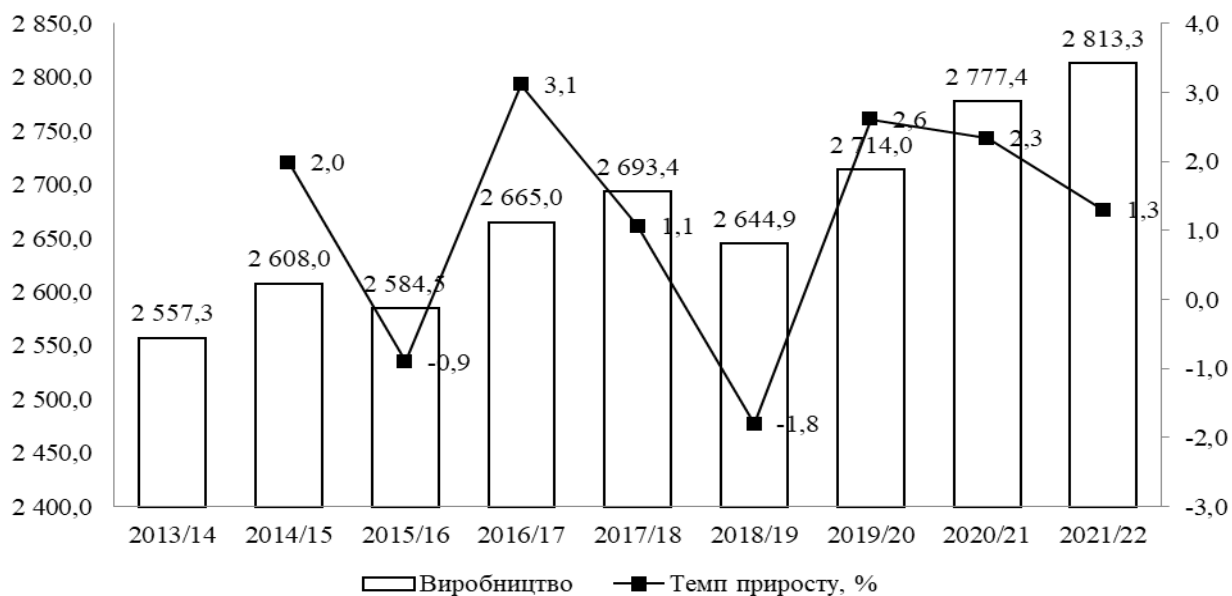

Рисунок 2.5 – Динаміка виробництва зернових в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Протягом 2013/14-2021/22 МР в світі спостерігалася чітка тенденція до зростання обсягів виробництва зернових культур із рівня в 2557,3 млн. тон до рівня в 2813,3 млн. т за результатом 2021/22 МР (рис. 2.5).

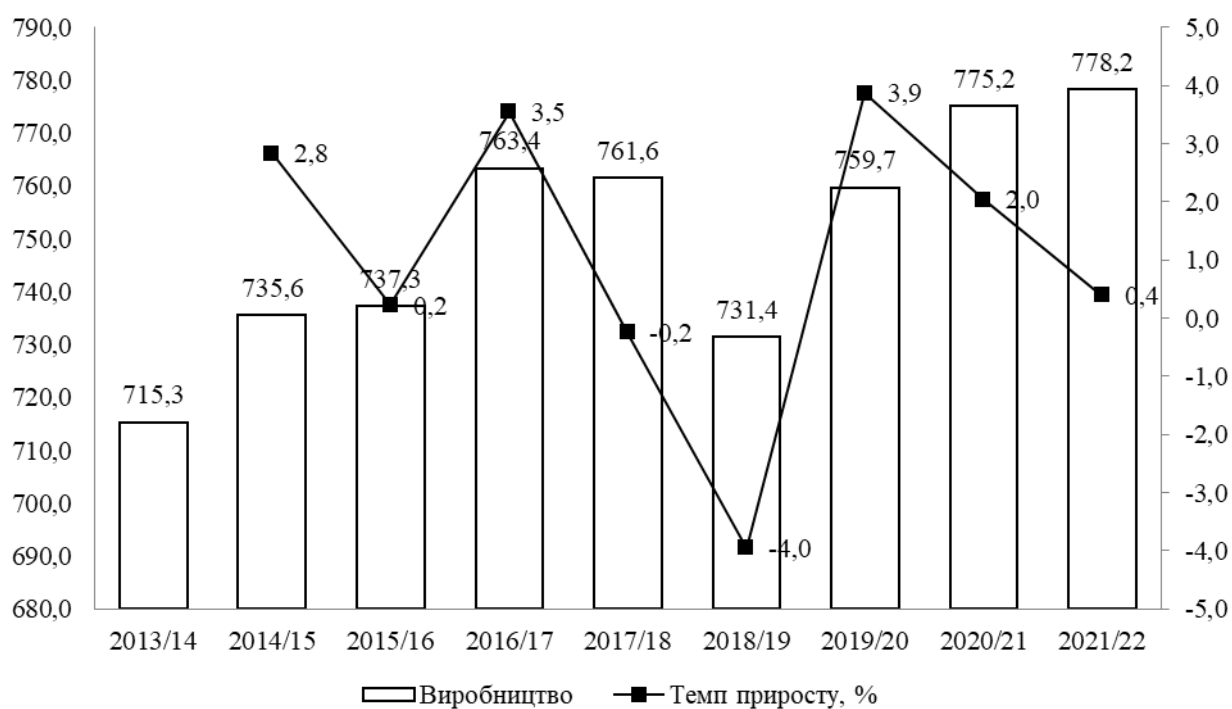

Рисунок 2.6 – Динаміка виробництва пшениці в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Також протягом досліджуваного періоду спостерігалось зростання обсягів виробництва пшениці, що зросло із рівня в 715,3 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 778,2 млн. тонн за результатом 2021/22 МР (рис. 2.6).

Китай, найбільший у світі виробник пшениці, за останні два десятиліття виробив понад 2,4 мільярда тонн пшениці, що становить приблизно 17% загального обсягу виробництва з 2001 по 2021 рік.

Більшість китайської пшениці використовується всередині країни для задоволення зростаючого попиту на продовольство в країні. Китай є найбільшим споживачем пшениці у світі: у 2020/2021 році на цю країну припадало приблизно 19% світового споживання пшениці.

Другою за величиною країною-виробником пшениці є Індія. Останні два десятиліття Індія виробила 12,5% світової пшениці. Як і Китай, Індія зберігає більшу частину своєї пшениці всередині країни через значний попит на продовольство по всій країні.

росія, третій за величиною виробник пшениці у світі, також є найбільшим світовим експортером пшениці. 2021 року країна експортувала пшениці на суму понад 7,3 млрд. дол., що становить приблизно 13,1% від загального обсягу експорту пшениці 2021 року.

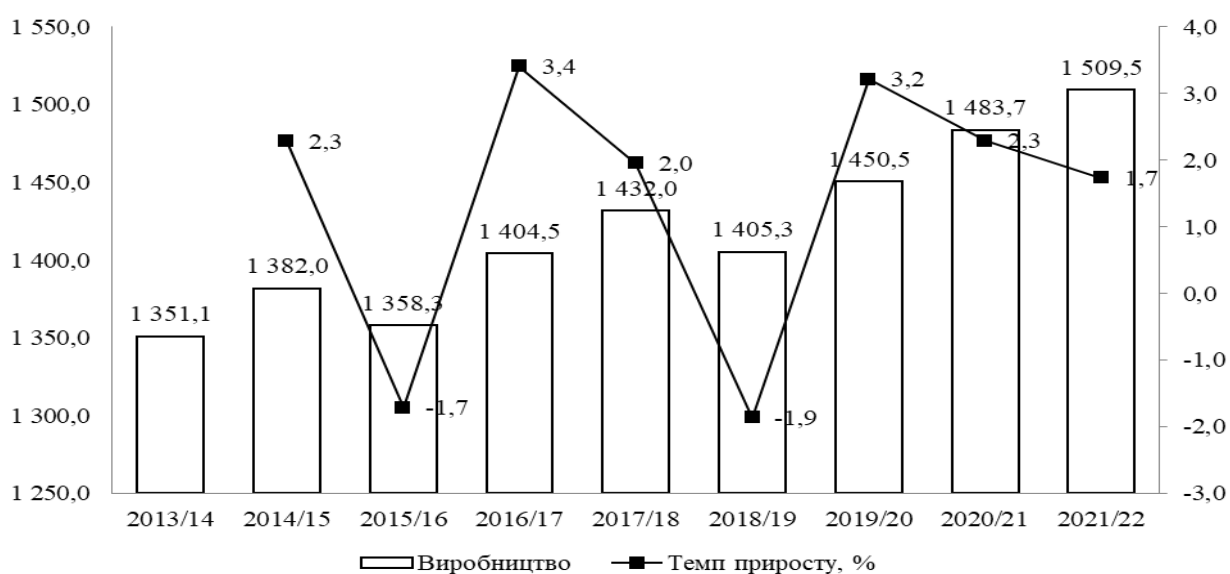

Рисунок 2.7 – Динаміка виробництва фуражного зерна в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Також протягом досліджуваного періоду обсяг виробництва фуражного зерна в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 1351,1 млн. тонн до рівня в 1509,5 млн. тонн за результатом 2021/22 МР.

Експортні ціни на зернові зростають із середини 2020 року і, згідно з індексом цін на зернові ФАО, на кінець 2021 року досягли дев'ятирічного максимуму. У той час як зростання цін, зареєстроване в 2020 році, в основному пояснювалося збоями, викликаними пандемією COVID-19, і значним збільшенням імпорту кукурудзи Китаєм, зростання цін, зареєстроване в 2021 році, було в основному результатом різкого зростання цін на пшеницю та кукурудзу, що переважив зниження міжнародних цін на рис. Експортні котирування пшениці у 2021 році зросли в середньому на 31%, насамперед у зв'язку з обмеженою світовою пропозицією, особливо високоякісної пшениці, після скорочення врожаю в основних країнах-виробниках, зокрема у Канаді, Сполучених Штатах Америки та Росії.

Сильний світовий попит, особливо на Близькому Сході, а також невизначеність щодо торговельної політики надали додаткову підтримку експортним котируванням пшениці. Експортні ціни на фуражне зерно зафіксували зростання на 42% у 2021 році, в основному відображаючи невизначеність виробництва кукурудзи в Південній Америці, вищі витрати на ресурси та транспорт, зростання цін на енергоносії, перебої в портах, скорочення поставок ячменю та конкуренцію з боку сильних ринків пшениці.

З іншого боку, міжнародні ціни на рис у 2021 році були в середньому на 4% нижчі за рівень 2020 року через широкі експортні можливості, що посилило конкуренцію за ринки. Передбачається, що динаміка, що лежить в основі недавньої динаміки цін на зернові, має короткостроковий характер, і очікується, що глобальні попит і пропозиція в наступні роки повернуться до менш волатильних рівнів.

За період 2013/14 – 2021/22 рр. обсяг виробництва рису в світі мав чітку тенденцію до зростання, що за досліджуваний період становила 7,07%

із рівня в 490,9 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 525,6 млн. тон за результатом 2021/22 МР.

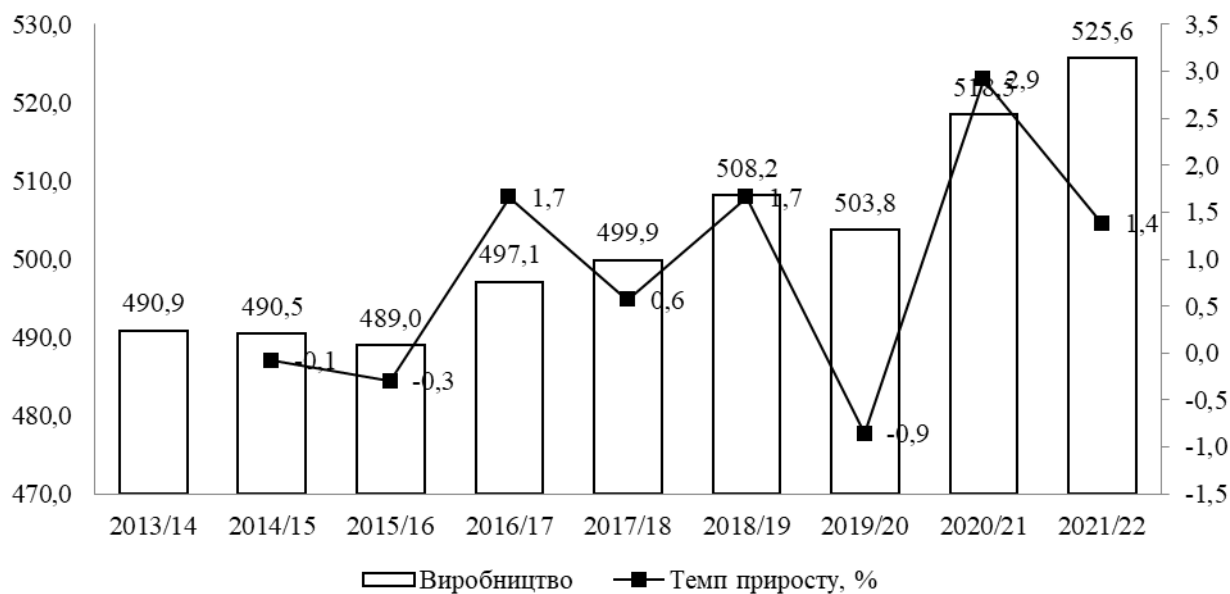

Рисунок 2.8 – Динаміка виробництва рису в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Протягом досліджуваного періоду також відбувалося зростання обсягів торгівлі зерновими, що відображено на рис. 2.9.

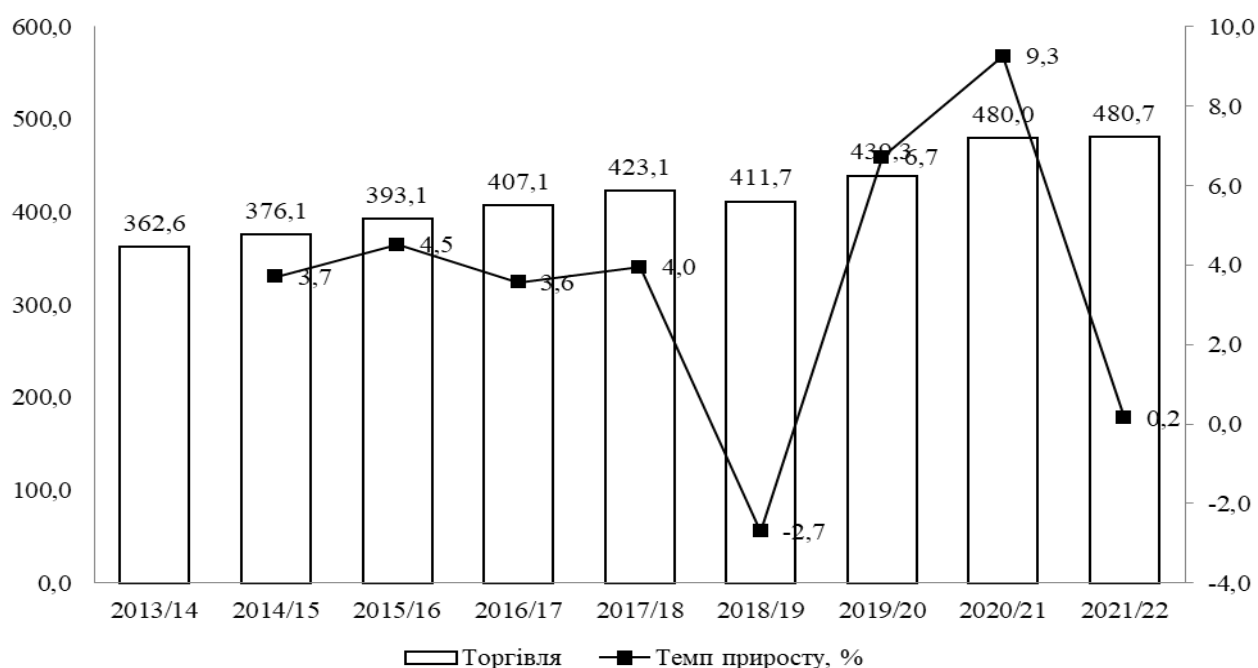

Рисунок 2.9 – Динаміка торгівлі зерновими в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

В світі за період 2013/14 МР – 2021/22 МР обсяг торгівлі зерновими зріс на 32,57% із рівня в 362,6 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 480,7 млн. тонн в 2021/22 МР.

Протягом досліджуваного періоду обсяг світової торгівлі пшеницею збільшився на 22,85% із рівня в 159,3 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 195,7 млн. тонн в 2021/22 МР.

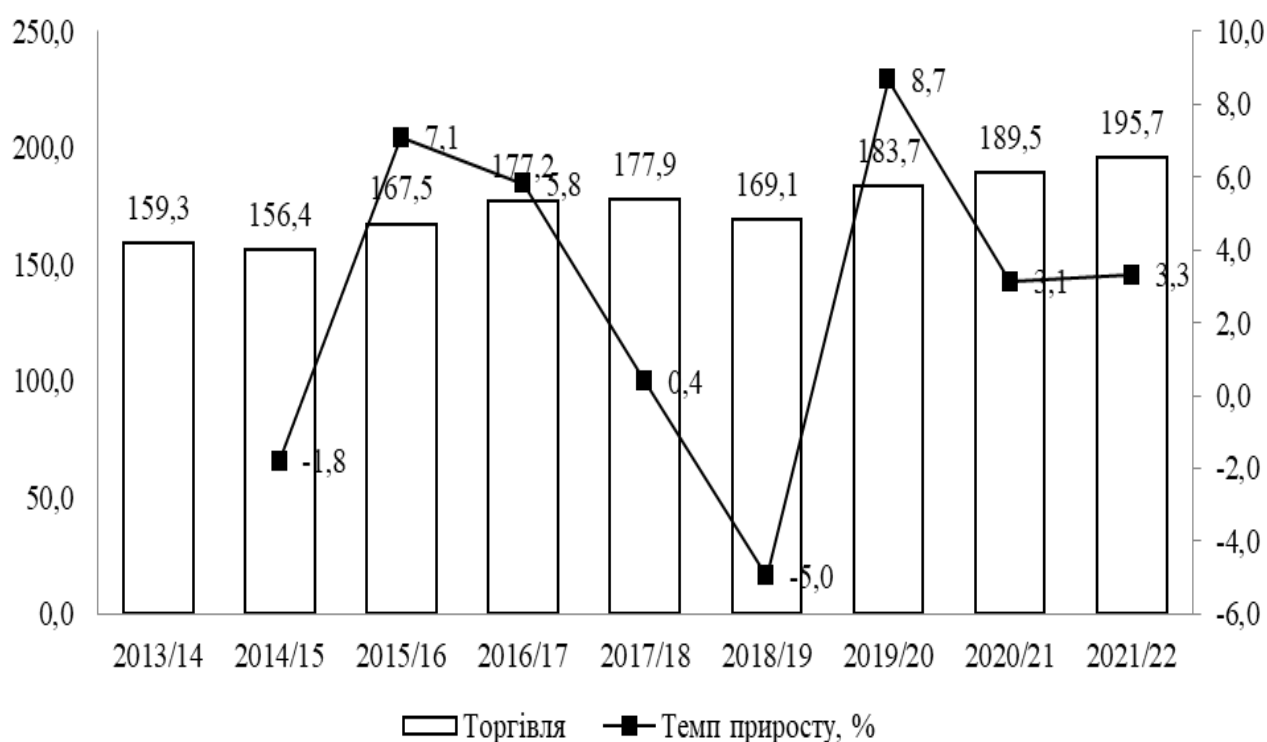

Рисунок 2.10 – Динаміка торгівлі пшеницею в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Обсяг світової торгівлі фуражним зерном також мав тенденцію до зростання із рівня в 157,8 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 230,6 млн. тонн за результатом 2021/22 МР.

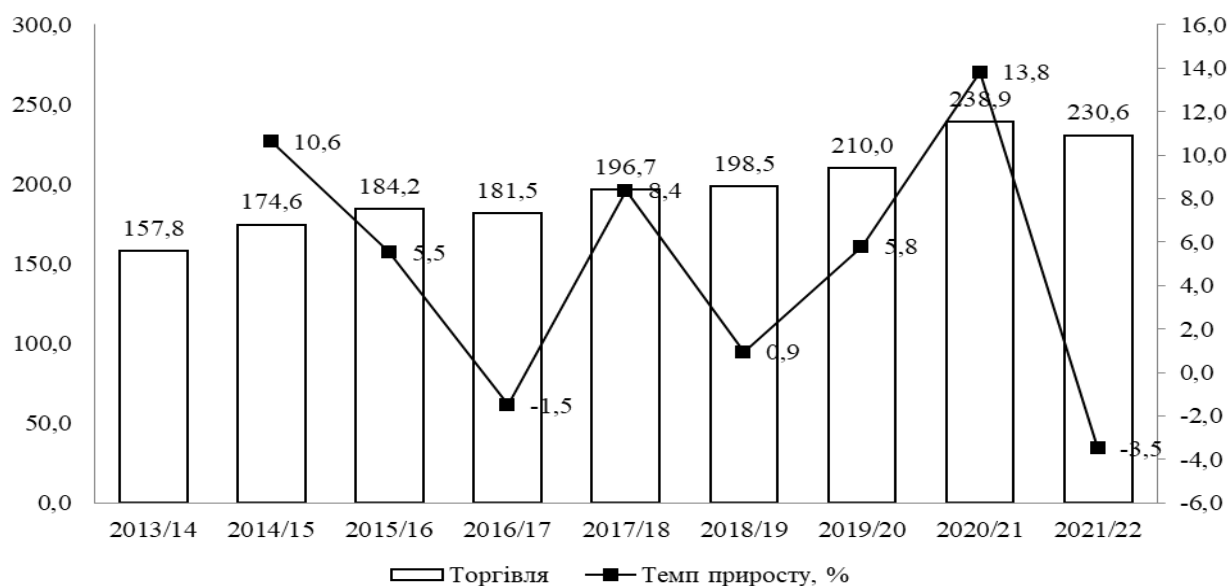

Рисунок 2.11 – Динаміка торгівлі фуражним зерном в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Протягом досліджуваного періоду обсяг торгівлі рисом в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 45,5 млн. тон до рівня в 54,5 млн. т за результатом 2021/22 МР, тобто темп приросту за даний період становив 19,5%.

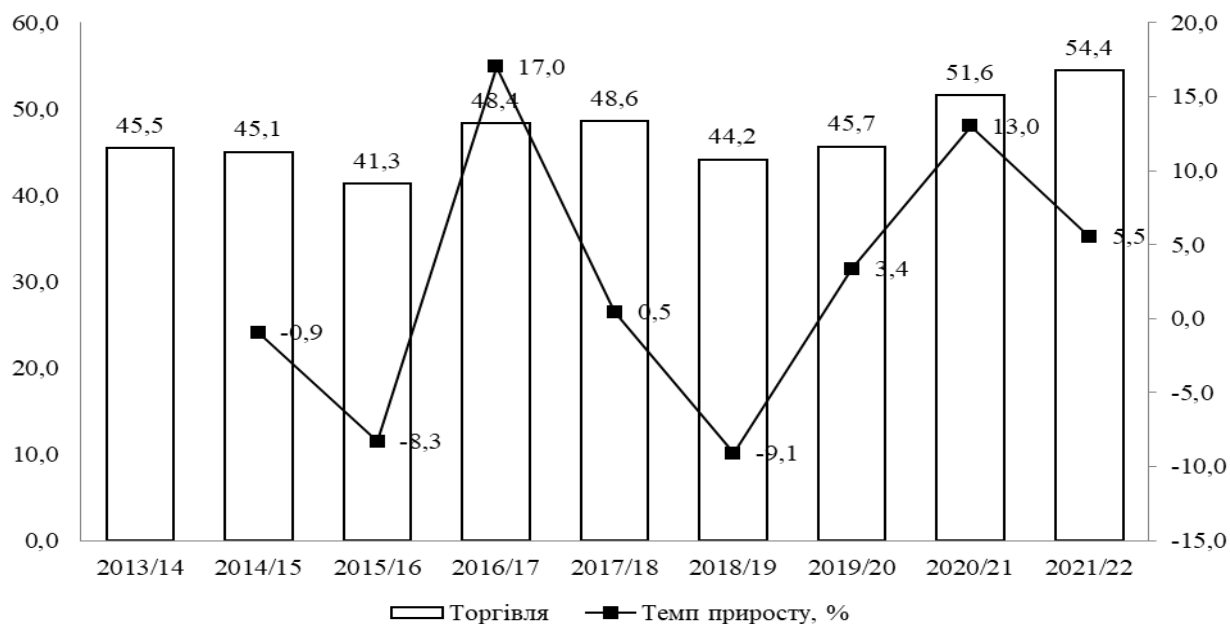

Рисунок 2.12 – Динаміка торгівлі рисом в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Таким чином, у 2021 році глобальна торгова вартість товарів, що експортуються по всьому світу, становила приблизно 22,3 трлн. дол. США у поточних цінах. Для порівняння, 2015 року ця цифра становила близько 16,554 трлн доларів США. Зростання вартості товарів, що експортуються по всьому світу, відображає розвиток міжнародної торгівлі, глобалізацію та досягнення в галузі технологій. Протягом 2016-2021 рр. світовий імпорт товарів мав тенденцію до зростання із рівня в 20,36 трлн. дол. в 2016 році до рівня в 26,95 трлн. дол. за результатом 2021 року.

Отже, протягом 2013/14-2021/22 МР в світі спостерігалася чітка тенденція до зростання обсягів виробництва зернових культур із рівня в 2557,3 млн. тон до рівня в 2813,3 млн. т за результатом 2021/22 МР. Також протягом досліджуваного періоду спостерігалось зростання обсягів виробництва пшениці, що зросло із рівня в 715,3 млн. т в 2013/14 МР до рівня в 778,2 млн. тон за результатом 2021/22 МР. Китай, найбільший у світі виробник пшениці, за останні два десятиліття виробив понад 2,4 млрд.т пшениці, що становить приблизно 17% загального обсягу виробництва з 2001 по 2021 рік. Більшість китайської пшениці використовується всередині країни для задоволення зростаючого попиту на продовольство в країні. Китай є найбільшим споживачем пшениці у світі: у 2020/2021 році на цю країну припадало приблизно 19% світового споживання пшениці. Другою за величиною країною-виробником пшениці є Індія. Останні два десятиліття Індія виробила 12,5% світової пшениці. Як і Китай, Індія зберігає більшу частину своєї пшениці всередині країни через значний попит на продовольство по всій країні. В світі за період 2013/14 МР – 2021/22 МР обсяг торгівлі зерновими зріс на 32,57% із рівня в 362,6 млн. т в 2013/14 МР до рівня в 480,7 млн. т в 2021/22 МР. Обсяг світової торгівлі фуражним зерном також мав тенденцію до зростання із рівня в 157,8 млн. тон в 2013/14 МР до рівня в 230,6 млн. тон за результатом 2021/22 МР. За період 2013/14 – 2021/22 рр. обсяг виробництва рису в світі мав чітку тенденцію до зростання, що за досліджуваний період становила 7,07% із рівня в 490,9 млн. т в 2013/14

МР до рівня в 525,6 млн. тон за результатом 2021/22 МР. Протягом досліджуваного періоду обсяг торгівлі рисом в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 45,5 млн. т до рівня в 54,5 млн. т за результатом 2021/22 МР, тобто темп приросту за даний період становив 19,5%.

2.2. Вплив змін у світовій торгівлі на структуру виробництва

У 2021-2022 році загальна торгівля високотехнологічною продукцією зростала меншими темпами, ніж загальна торгівля товарами та товарами. Хоча в 2022 році як торгівля високотехнологічними товарами, так і торгівля товарами в цілому продемонстрували надзвичайно високі темпи зростання, оскільки вони відновили динаміку від розпалу пандемії COVID-19, вперше в цьому столітті вони мали більш повільне зростання: торгівля високотехнологічними товарами не зросла так само швидко, як та загальна торгівля товарами, що дозволяє припустити, що глобальна торгівля високими технологіями стикається з деякими новими бар'єрами.

Загальний обсяг торгівлі повністю відновився після пандемії COVID-19 і збільшився на 24,1% до 24,2 трлн. дол. США в річному вирахованні з 19,5 трлн. 4 трлн доларів США з 3,75 трлн дол. США. Ланцюжки поставок диверсифікуються. Країни та компанії намагаються закуповувати товари ближче до будинку, ця тенденція відома як ближній шоринг. У той же час геополітичні проблеми, що продовжуються, стримують зростання світової торгівлі високими технологіями.

Проте розвиток нових секторів, особливо у виробництві відновлюваних джерел енергії, акумуляторів та електромобілів, допомагає пом'якшити спад зростання у сфері високих технологій.

У Сполучених Штатах (США) спостерігається зміна структури торгових потоків високих технологій. США були однією з провідних економік, поряд із Сінгапуром, Республікою Корея, Нідерландами,

Малайзією, Францією та В'єтнамом, щодо збільшення експорту високих технологій на 7% у річному вирахованні до 233 млрд. дол. США.

Проте структура торгових потоків США у сфері високих технологій змінюється. Наприклад, за перші 9 місяців 2022 року експорт процесорів та інтегральних схем із США до Китаю впав на 34,2% до 5,1 млрд дол. США, а постачання цієї продукції до Мексики збільшилося на 11,8% до 6,9 млрд дол. США. Найбільшим ринком США для експорту високих технологій загалом була Мексика, де постачання зросло на 16,5% до 36,7 млрд дол. США.

У свою чергу, за перші 10 місяців 2022 року китайський експорт високих технологій впав на 1,3% до 745,6 млрд. дол. США з 755,5 млрд. дол. США. Основною причиною стало зниження експорту до країн, що є частиною широкої мережі виробничих ланцюжків Китаю. Експорт у В'єтнам скоротився на 11,7% до 26,8 млрд. дол. США. Постачання до Мексики впали на 18% до 13,1 млрд дол. США. Зокрема, Китай, як і раніше, лідирує в експорті смартфонів, флагманського споживчого товару в галузі, обсяг постачання якого у 2022 році становив 114,8 млрд дол. США, що є номером один в експорті високих технологій. Його продуктом другого рангу були машини обробки даних. Ще одна важлива нова категорія, сонячні батареї, коштувала 36,9 млрд. дол. США, що свідчить про сильну економіку відновлюваних джерел енергії.

Найбільшим експортним ринком високих технологій Китаю були США, де його постачання зросло на 6,2% до 128 млрд. дол. США.

Світові зусилля щодо обезуглерожування економіки у поєднанні з розробками в галузі акумуляторних технологій стимулюють глобальну торгівлю електромобілями.

Німеччина стає домінуючим гравцем на світовому ринку електромобілів. Її експорт зріс на 55,4% до 16,4 млрд. дол. США за перші дев'ять місяців 2022 року. Китай посідає друге місце, постачання якого зросло на 115,4% до 11,8 млрд дол. США. Експорт США знизився на 1,9% до 3,8 млрд. дол. США.

Цей бум у торгівлі електромобілями збільшив постачання матеріалів, пов'язаних із виробництвом акумуляторів, необхідних для електромобілів та вантажівок.

Експорт літєвих батарей їх основним постачальником, Китаєм, збільшився на 83,4% до 34,9 млрд. дол. США за перші дев'ять місяців 2022 року з 19 млрд. дол. США в порівнянні з тим же періодом 2021 року.

Протягом досліджуваного періоду обсяг світового експорту мав чітку тенденцію до зростання. Так, в 2019/20 МР обсяг світового експорту пшениці збільшився на 9,42% до рівня в 194,88 млн. тон. За результатом 2020/21 МР обсяг світового експорту пшениці зріс на 1,61%, а за 2021/22 МР на 1,92% до рівня в 201,81 млн. тонн

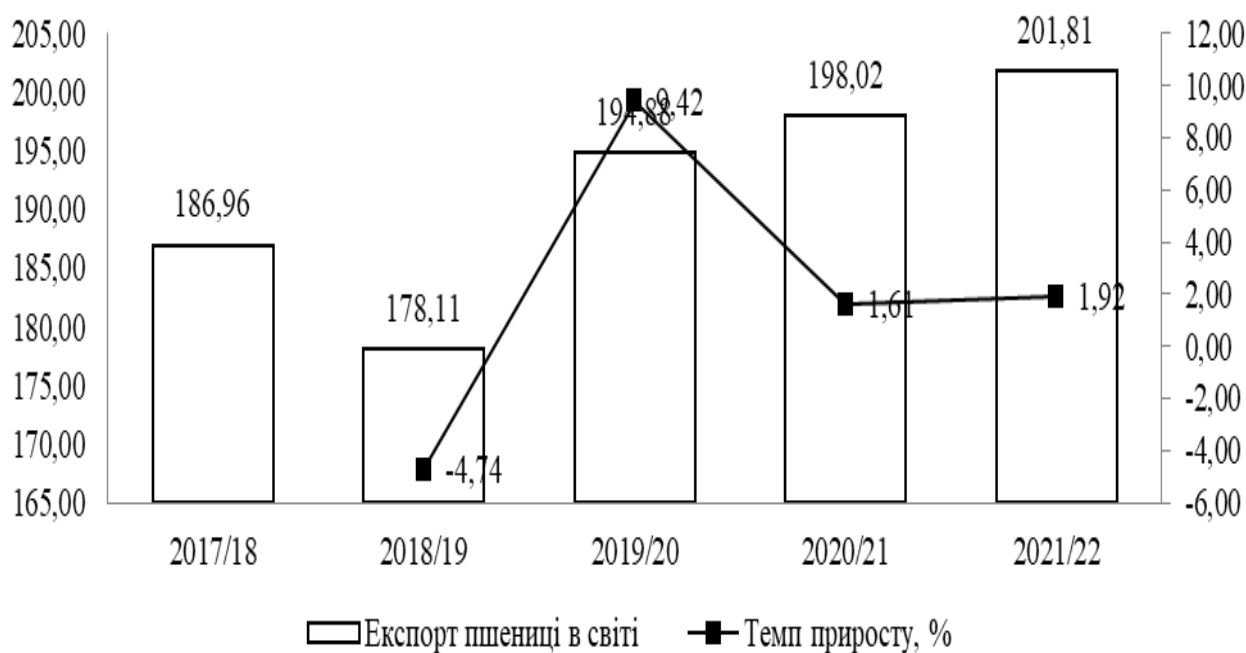

Рисунок 2.13 – Динаміка експорту пшениці в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

В табл. 2.1 відображено найбільших світових експортерів пшениці протягом 2017/18-2021/22 МР. Так до найбільших експортерів пшениці в світі належать Аргентина, Австралія, ЄС, Україна та США.

Таблиця 2.1 – Динаміка ТОП-експортерів пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	Роки, млн. тон					Темп приросту, %			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 /2018/19	2020/21 /2019/20	2021/22 /2020/21	2021/22/ 2017/18
Аргентина	14	12,68	13,61	9,6	13	7,33	-29,46	35,42	-7,14
Австралія	15,51	9,84	10,12	19,72	24,5	2,85	94,86	24,24	57,96
Бразилія	0,245	0,594	0,408	0,911	1,3	-31,31	123,28	42,70	430,61
Канада	22,02	24,45	23,48	27,7	15,5	-3,97	17,97	-44,04	-29,61
Європейський Союз	24,9	24,69	39,77	29,73	35,5	61,08	-25,25	19,41	42,57
Індія	0,517	0,494	0,595	3,6	4,5	20,45	505,04	25,00	770,41
Казахстан	8,52	8,78	6,89	8,13	7,2	-21,53	18,00	-11,44	-15,49
Росія	41,45	35,86	34,49	38,5	35	-3,82	11,63	-9,09	-15,56
Туреччина	6,73	6,68	6,63	6,57	6	-0,75	-0,90	-8,68	-10,85
Україна	17,78	16,02	21,02	16,85	23,5	31,21	-19,84	39,47	32,17
Інші	12,08	11,83	11,49	10,01	11,31	-2,87	-12,88	12,99	-6,37
США	23,23	26,2	26,39	26,7	24,5	0,73	1,17	-8,24	5,47
Експорт пшениці в світі	186,964	178,107	194,877	198,018	201,813	9,42	1,61	1,92	7,94

За досліджуваний період найбільший приріст в експорті пшениці відбувся в таких країнах, як Бразилія (+430% із рівня в 0,245 млн. тон до рівня в 1,3 млн. тон), Індія (+770% із рівня в 0,517 млн. тон до рівня в 4,5 млн. тон) та Австралія (+57,96% із рівня в 15,51 млн. тон до рівня в 24,5 млн. тон).

Таблиця 2.2 – Динаміка питомої ваги ТОП-експортерів пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Абсолютний приріст, %
Аргентина	7,49	7,12	6,98	4,85	6,44	-1,05
Австралія	8,30	5,52	5,19	9,96	12,14	3,84
Бразилія	0,13	0,33	0,21	0,46	0,64	0,51
Канада	11,78	13,73	12,05	13,99	7,68	-4,10
Європейський Союз	13,32	13,86	20,41	15,01	17,59	4,27
Індія	0,28	0,28	0,31	1,82	2,23	1,95
Казахстан	4,56	4,93	3,54	4,11	3,57	-0,99
Росія	22,17	20,13	17,70	19,44	17,34	-4,83
Туреччина	3,60	3,75	3,40	3,32	2,97	-0,63

Україна	9,51	8,99	10,79	8,51	11,64	2,13
Інші	6,46	6,64	5,90	5,06	5,60	-0,86
США	12,42	14,71	13,54	13,48	12,14	-0,28
Експорт пшениці в світі	100	100	100	100	100	0,00

В структурі експортерів пшениці найбільшу питому вагу займали Канада (від 11,78% до 7,68%), ЄС (від 13,32% до 15,01%), Україна (від 9,51% до 11,64%).

Найбільші у світі країни-експортери фуражного зерна наведено в таблиці. 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка ТОП-експортерів фуражного зерна в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	Роки, млн. тон					Темп приросту, %			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 /2018/19	2020/21 /2019/20	2021/22 /2020/21	2021/22/ 2017/18
Аргентина	27,21	36,13	42,95	40,51	45,61	18,88	-5,68	12,59	67,62
Австралія	7,16	4,05	3,63	9,47	9,18	-10,37	160,88	-3,06	28,21
Бразилія	25,12	38,81	34,14	27,5	31,03	-12,03	-19,45	12,84	23,53
Канада	5,75	5,81	5,28	6,98	3,85	-9,12	32,20	-44,84	-33,04
Європейський Союз	8,89	10,41	13,49	11,46	11,75	29,59	-15,05	2,53	32,17
Індія	1,2	0,54	1,16	3,81	2,56	114,81	228,45	-32,81	113,33
Парагвай	1,49	2,57	2,09	2,61	2,71	-18,68	24,88	3,83	81,88
Росія	11,38	7,4	9,29	9,71	9,15	25,54	4,52	-5,77	-19,60
Південна Африка	2,37	1,19	2,47	3,01	3,21	107,56	21,86	6,64	35,44
Україна	21,44	34,87	34,09	28,65	37,63	-2,24	-15,96	31,34	75,51
Інші країни	11,39	13,33	13,42	12,37	10,82	0,68	-7,82	-12,53	-5,00
США	68,63	51,84	52,59	75,74	71,51	1,45	44,02	-5,58	4,20

Протягом досліджуваного періоду найбільшими експортерами фуражного зерна в світі були Аргентина (від 27,21 млн. тон до 45,61 млн. тон - + 67,62%), Україна (від 21,44 млн. тон до 37,63 млн. тон - +75,51%) та Бразилія (від 25,12 млн. тон до 31,03 млн. тон - + 23,53%).

В структурі експортерів фуражного зерна протягом досліджуваного періоду відбувався приріст питомої ваги Аргентини (+4,91%), України (+4,58%), та скорочення питомої ваги США (-5,82%).

Таблиця 2.4 – Динаміка питомої ваги ТОП-експортерів фуражного зерна в світі в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Абсолютний приріст, %
Аргентина	14,17	17,46	20,01	17,47	19,08	4,91
Австралія	3,73	1,96	1,69	4,09	3,84	0,11
Бразилія	13,08	18,75	15,91	11,86	12,98	-0,10
Канада	2,99	2,81	2,46	3,01	1,61	-1,38
Європейський Союз	4,63	5,03	6,29	4,94	4,92	0,29
Індія	0,62	0,26	0,54	1,64	1,07	0,45
Парагвай	0,78	1,24	0,97	1,13	1,13	0,36
Росія	5,93	3,58	4,33	4,19	3,83	-2,10
Південна Африка	1,23	0,58	1,15	1,30	1,34	0,11
Україна	11,16	16,85	15,89	12,36	15,74	4,58
Інші країни	5,93	6,44	6,25	5,34	4,53	-1,40
США	35,74	25,05	24,51	32,67	29,92	-5,82

Протягом досліджуваного періоду також відбувалося скорочення обсягу експорту рису в 2018/19 рр. практично на 9% через зменшення обсягів виробництва в Індії та Таїланді.

Рисунок 2.14 – Динаміка експорту рису в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Проте протягом 2019/20 – 2020/21 МР відбувалося зростання експорту рису на 8,39% до рівня в 49,011 млн. тон. Протягом 2021/22 МР обсяг експорту рису зменшився на 0,53% до рівня в 48,749 млн. тон.

Таблиця 2.5 – Динаміка ТОП-експортерів рису в світу в 2017/18-2021/22 МР[7]

Країна	Роки, млн. тон					Темп приросту, %			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 /2018/19	2020/21 /2019/20	2021/22 /2020/21	2021/22/ 2017/18
Аргентина	0,375	0,388	0,335	0,36	0,35	-13,66	7,46	-2,78	-6,67
Австралія	0,262	0,134	0,42	0,6	0,26	213,43	42,86	-56,67	-0,76
Бразилія	1,245	0,954	1,24	0,8	1,05	29,98	-35,48	31,25	-15,66
Бірма	2,75	2,7	2,3	1,7	2	-14,81	-26,09	17,65	-27,27
Камбоджа	1,3	1,35	1,35	1,3	1,4	0,00	-3,70	7,69	7,69
Китай	2,059	2,72	2,265	2,3	2,4	-16,73	1,55	4,35	16,56
Європейський Союз	0,57	0,527	0,506	0,5	0,55	-3,98	-1,19	10,00	-3,51
Гайана	0,414	0,496	0,52	0,47	0,47	4,84	-9,62	0,00	13,53
Пакистан	3,913	4,55	3,934	3,9	4	-13,54	-0,86	2,56	2,22
Індія	11,791	9,813	14,56	20	17,5	48,37	37,36	-12,50	48,42
Парагвай	0,653	0,689	0,803	0,6	0,7	16,55	-25,28	16,67	7,20
Таїланд	11,213	7,562	5,706	5,6	6,5	-24,54	-1,86	16,07	-42,03
Туреччина	0,213	0,202	0,234	0,2	0,23	15,84	-14,53	15,00	7,98
Уругвай	0,802	0,809	0,967	0,75	0,8	19,53	-22,44	6,67	-0,25
В'єтнам	6,59	6,581	6,167	6,2	6,4	-6,29	0,54	3,23	-2,88
Інші	1,371	1,307	1,43	1,321	1,264	9,41	-7,62	-4,31	-7,80
США	2,776	3,142	2,858	2,95	2,875	-9,04	3,22	-2,54	3,57
Всього експорт рису	48,297	43,924	45,217	49,011	48,749	2,94	8,39	-0,53	0,94

Протягом досліджуваного періоду обсяг експорту рису в ряді країн світу мав чітку тенденцію до зростання, а саме в: Індії (+48,4% із рівня в 11,791 млн. тон до рівня в 17,5 млн. тон), Туреччині (+7,98% із рівня в 0,213 млн. тон до рівня в 0,23 млн. тон), Китаю (+16,56% до рівня в 2,059 млн. тон до рівня в 2,4 млн. тон).

Отже, протягом досліджуваного періоду обсяг світового експорту мав чітку тенденцію до зростання. Так, в 2019/20 МР обсяг світового експорту пшениці збільшився на 9,42% до рівня в 194,88 млн. тон. За результатом 2020/21 МР обсяг світового експорту пшениці зріс на 1,61%, а за 2021/22 МР на 1,92% до рівня в 201,81 млн. тон. За досліджуваний період найбільший приріст в експорті пшениці відбувся в таких країнах, як Бразилія (+430% із рівня в 0,245 млн. тон до рівня в 1,3 млн. тон), Індія (+770% із рівня в 0,517 млн. тон до рівня в 4,5 млн. тон) та Австралія (+57,96% із рівня в 15,51 млн.

тон до рівня в 24,5 млн. тон). В структурі експортерів фуражного зерна протягом досліджуваного періоду відбувався приріст питомої ваги Аргентини (+4,91%), України (+4,58%), та скорочення питомої ваги США (-5,82%). Протягом досліджуваного періоду також відбувалося скорочення обсягу експорту рису в 2018/19 рр. практично на 9% через зменшення обсягів виробництва в Індії та Таїланді. Проте протягом 2019/20 – 2020/21 МР відбувалося зростання експорту рису на 8,39% до рівня в 49,011 млн. тон. Протягом 2021/22 МР обсяг експорту рису зменшився на 0,53% до рівня в 48,749 млн. тон.

2.3. Ринок продовольчих товарів в Україні в контексті світових тенденцій

У 2021 році українські аграрії зібрали понад 106 млн тонн зернових, бобових та олійних культур. Сильні показники роботи в українському агросекторі – це дійсно фантастичний результат, але міжнародний ринок зерна досить вимогливий до якості товарів.

У 2021 році буде зібрано понад 84 млн тонн зернових і бобових культур, 22,6 млн тонн олійних культур, з них зернові культури: 32,4 млн тонн пшениці, 10 млн тонн ячменю, 110 тис. тонн гречки бобових: гороху - 581,5 тис. тонн, проса - 191 тис. тонн, кукурудзи - 40 млн. тонн, олійних культур: соняшнику - 16,3 млн. тонн, сої - 3,4 млн. тонн, ріпаку - 2,9 млн. тонн.

Лідерами з переробки зерна є Вінницька (6,7 млн. тонн зерна), Чернігівська – 6,2 млн. тонн, Полтавська – 5,7 млн. тонн та Одеська – 5,2 млн. тонн, а за врожайністю – найвищий показник по Хмельницькій області – 87,1 тонн/га.

Виробництво пшениці в 2020/21 фінансовому році скоротилося майже на 4 млн. тонн, що було таким же, як і в 2018/19 фінансовому році, але згідно

з прогнозом USDA, в наступному 2022/23 році виробництво збільшиться до 33 мільйонів тонн, що на 30% більше, ніж 2021/22 року. Також у цьому МРФ зібрана площа зменшилася на 200 тис. га до 6,8 млн га, а в наступному МР очікується збільшення зібраної площі до 7,4 млн тонн.

Виробництво ячменю впало на 1,6 млн тонн у 2020/21 МР до рівня 2018/19 МР, але в наступному 2021/22 МР виробництво зросте до 10,2 млн тонн, або на 28% порівняно з поточним роком. Крім того, у 2021/22 МР зібрана площа зменшилася на 200 тис. га до 2,6 млн га і очікується збільшення до 2,7 млн тон у наступному МР.

Виробництво соняшнику різко впало на 2,4 мільйона тонн у 2020/21 фінансовому році, не змінившись порівняно з 2017/18 фінансовим роком. У наступному 2021/22 МР виробництво зросте до 17,5 млн тонн, що на 24% більше, ніж у цьому році, що буде найкращим результатом за останні роки.

Нестабільність урожаю зумовлена сильною спекою, неефективною кількістю опадів і зменшенням зрошуваних площ. Тому у відповідь на зміну клімату необхідно запровадити адаптивні технології втрати площ. Зокрема, мінімізація кліматичних ризиків безпосередньо пов'язана з відновленням і розвитком зрошувальних систем.

Іншим фактором, що впливає на виробництво зерна та ефективність використання земельних ресурсів, є право на вільне переміщення сільськогосподарських угідь. Так фермер, який володіє землею (тобто володіє нею), завжди буде піклуватися про неї краще, ніж будь-який орендар.

Слід зазначити, що стрімке зростання експорту не матиме негативного впливу на внутрішній ринок, адже надлишок експорту в країни далекого зарубіжжя лише збільшить ліквідність вітчизняного зерна. Крім того, ціни на пшеницю суттєво не вплинули на ціни на хліб. Адже в структурі собівартості хліба він займає лише 25% ціни пшениці, а всі інші витрати на електроенергію, зарплату тощо становлять 75%.

Основними споживачами українського експорту пшениці за останні роки (2017-2021 рр.) у загальній структурі є такі країни:

- Індонезія (14,1% в середньому);
- Єгипет (у середньому 13,8%);
- Бангладеш (9,4% в середньому);
- Лівія (у середньому 3%);
- Марокко (у середньому 5,5%);
- Туніс (у середньому 5,4%);
- Філіппіни (у середньому 7%);
- Таїланд (у середньому 4,7%).

Більшість інших країн у загальній структурі мають менше 1%. Основними споживачами українського експорту пшениці є країни, що розвиваються, і лише близько 7% експортується до Європи.

Як наслідок, Україна є одним із провідних світових експортерів зернових та рослинних олій. Основними продуктами сільськогосподарського експорту є кукурудза та пшениця. У 2021 році Україна буде другим за величиною постачальником продовольства в Європейський Союз і найбільшим постачальником продовольства в країни Азії та Африки з низьким і середнім рівнем доходу. Чим довше триватиме війна, тим менш надійними будуть постачання продовольства для України, регіону та світу.

У 2021 році Україна експортувала 27,2 млн тонн кукурудзи і 21,2 млн тонн пшениці, за оцінками GTAS S&P Global Market Intelligence. На ці дві товарні групи припадало 12,8% і 10,5% загального світового експорту відповідно.

Україну іноді називають «житницею Європи». Експорт зерна до ЄС зріс з 682 тис. тонн до 15,9 млн тонн, головним чином за рахунок збільшення експорту кукурудзи з 533 тис. тонн до 14,3 млн тонн.

У вартісному вираженні український експорт зерна до ЄС у 2019 році зріс на 23,9% порівняно з аналогічним періодом 2018 року до понад 3 млрд. дол. США, тоді як у 2020 році експорт впав на 36,8% і зріс на 34,1% до 2,6 млрд. дол. у 2021 році.

Згідно з прогнозами GTAS, до 2021 року Україна є другим за величиною постачальником зернових до ЄС (включаючи товарні групи «кукурудза», «пшениця» та «інші зернові, включаючи жито, ячмінь та овес»), на частку якої припадає 14% усіх зернових в країнах Європейського Союзу.

Україна також є основним постачальником продовольства в країні з низьким і середнім рівнем доходу. Згідно S&P Global Market Intelligence GTAS, у 2021 році частка українського експорту пшениці до Азії становила 55,1%, а до інших країн – 40,7%.

Ціни на пшеницю та кукурудзу зросли до війни, але очікується, що ціни зростуть далі через конфлікт, що вплине на економіку найбільш вразливих африканських країн.

Таким чином, українські зернові користуються великим попитом на світовому ринку, тому частка України у світових товарних групах «пшениця» та «кукурудза» збільшується.

Введення торгових обмежень у відповідь на пандемію COVID-19 вплинуло на продовольчу безпеку, особливо щодо зернових, таких як пшениця, у всьому світі. Спочатку на початку спалаху COVID-19 у всьому світі спостерігалася паніка, оскільки виникли побоювання, що ланцюжки постачання не зможуть працювати в нових умовах.

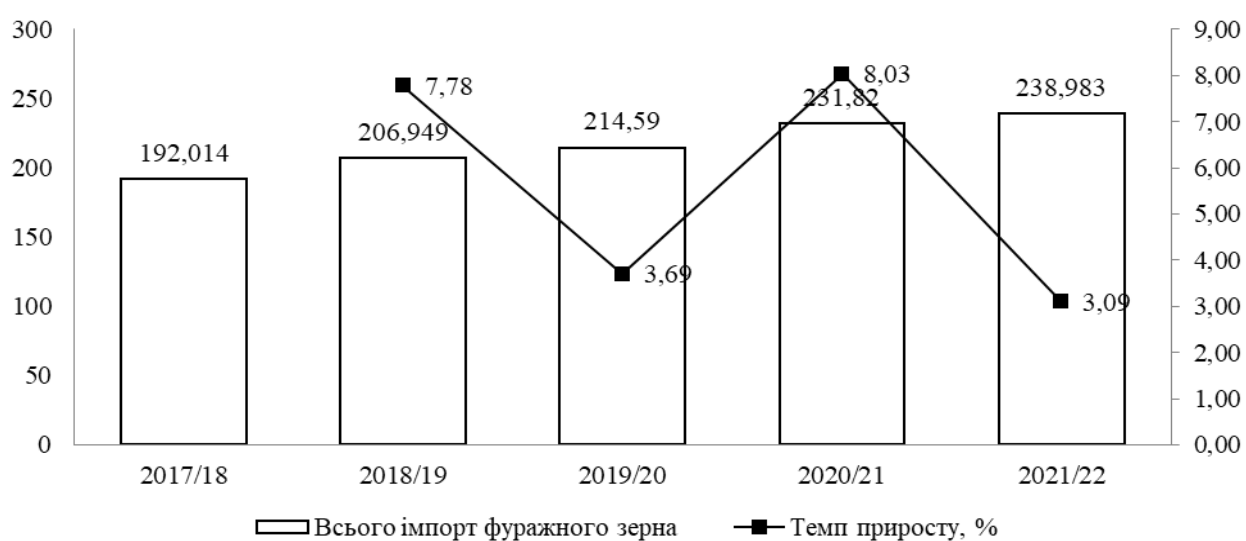

Рисунок 2.15 – Динаміка імпорту фуражного зерна в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту фуражного зерна мав тенденцію до зростання із рівня в 192,014 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 238,983 млн. тон за результатом 2021/22 МР, тобто на 24,46%.

Таблиця 2.6 – Динаміка ТОП-імпортерів фуражного зерна в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	Роки, млн. тон					Темп приросту, %			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 / 2018/19	2020/21 / 2019/20	2021/22 / 2020/21	2021/22 / 2017/18
Алжир	4,492	5,284	5,672	5,41	5,51	7,34	-4,62	1,85	22,66
Бангладеш	1,145	1,385	2,01	2,56	2,51	45,13	27,36	-1,95	119,21
Бразилія	1,527	1,797	1,987	2,679	3,2	10,57	34,83	19,45	109,56
Канада	1,837	2,57	1,972	1,967	3,112	-23,27	-0,25	58,21	69,41
Чилі	1,976	2,431	2,838	2,66	2,84	16,74	-6,27	6,77	43,72
Китай	16,425	10,54	17,48	48,2	45,7	65,84	175,74	-5,19	178,23
Колумбія	5,582	6,39	6,285	6,321	6,58	-1,64	0,57	4,10	17,88
Єгипет	9,541	9,568	10,444	9,62	10,02	9,16	-7,89	4,16	5,02
Європейський Союз	19,311	26,29	18,675	15,53	16,385	-28,97	-16,84	5,51	-15,15
Гватемала	1,091	1,224	1,527	1,4	1,7	24,75	-8,32	21,43	55,82
Іран	11,6	12,2	9,1	9,3	8,2	-25,41	2,20	-11,83	-29,31
Ізраїль	2,145	1,896	2,397	2,31	2,41	26,42	-3,63	4,33	12,35
Японія	17,563	17,726	17,633	16,942	17,24	-0,52	-3,92	1,76	-1,84
Йорданія	1,422	1,666	1,506	1,45	1,8	-9,60	-3,72	24,14	26,58
Південна Корея	10,192	10,964	11,978	11,593	11,61	9,25	-3,21	0,15	13,91
Малайзія	3,668	3,69	3,806	4,025	4,025	3,14	5,75	0,00	9,73
Мексика	16,396	17,415	17,576	17,27	17,55	0,92	-1,74	1,62	7,04
Марокко	2,647	3,028	4,052	3,259	3,107	33,82	-19,57	-4,66	17,38
Перу	3,487	3,843	3,974	4,08	4,285	3,41	2,67	5,02	22,89
Саудівська Аравія	11,692	9,368	11,825	10,11	10,51	26,23	-14,50	3,96	-10,11
Тайвань	4,513	4,61	4,66	4,68	4,585	1,08	0,43	-2,03	1,60
Таїланд	847	1,406	2,287	3,05	2,8	62,66	33,36	-8,20	-99,67
Туреччина	4,184	4,044	4,011	3,6	5,4	-0,82	-10,25	50,00	29,06
Сполучені Штати	2,622	3,081	2,672	2,993	2,526	-13,27	12,01	-15,60	-3,66
В'єтнам	9,577	11,033	12,198	11,9	12,3	10,56	-2,44	3,36	28,43
Інші	22,351	23,223	24,718	24,851	24,782	6,44	0,54	-0,28	10,88
США	2,926	2,625	2,992	2,531	2,151	13,98	-15,41	-15,01	-26,49
Всього імпорту фуражного зерна	192,014	206,949	214,59	231,82	238,983	3,69	8,03	3,09	24,46

Також протягом досліджуваного періоду серед країн-імпортерів найбільший обсяг імпорту фуражного зерна здійснювали такі країни, як

Саудівська Аравія (від 11,7 млн. тон до рівня в 10,5 млн. тон), Китай (16,425 млн. тон до 45,7 млн. тон), Японія (17,563 млн. тон до рівня в 17,24 млн. тон).

Таблиця 2.7 – Динаміка питомої ваги ТОП-імпортерів фуражного зерна в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Абсолютний приріст, %
Алжир	2,34	2,55	2,64	2,33	2,31	-0,03
Бангладеш	0,60	0,67	0,94	1,10	1,05	0,45
Бразилія	0,80	0,87	0,93	1,16	1,34	0,54
Канада	0,96	1,24	0,92	0,85	1,30	0,35
Чилі	1,03	1,17	1,32	1,15	1,19	0,16
Китай	8,55	5,09	8,15	20,79	19,12	10,57
Колумбія	2,91	3,09	2,93	2,73	2,75	-0,15
Єгипет	4,97	4,62	4,87	4,15	4,19	-0,78
Європейський Союз	10,06	12,70	8,70	6,70	6,86	-3,20
Гватемала	0,57	0,59	0,71	0,60	0,71	0,14
Іран	6,04	5,90	4,24	4,01	3,43	-2,61
Ізраїль	1,12	0,92	1,12	1,00	1,01	-0,11
Японія	9,15	8,57	8,22	7,31	7,21	-1,93
Йорданія	0,74	0,81	0,70	0,63	0,75	0,01
Південна Корея	5,31	5,30	5,58	5,00	4,86	-0,45
Малайзія	1,91	1,78	1,77	1,74	1,68	-0,23
Мексика	8,54	8,42	8,19	7,45	7,34	-1,20
Марокко	1,38	1,46	1,89	1,41	1,30	-0,08
Перу	1,82	1,86	1,85	1,76	1,79	-0,02
Саудівська Аравія	6,09	4,53	5,51	4,36	4,40	-1,69
Тайвань	2,35	2,23	2,17	2,02	1,92	-0,43
Таїланд	0,44	0,68	1,07	1,32	1,17	-439,94
Туреччина	2,18	1,95	1,87	1,55	2,26	0,08
Сполучене Королівство	1,37	1,49	1,25	1,29	1,06	-0,31
В'єтнам	4,99	5,33	5,68	5,13	5,15	0,16
Інші	11,64	11,22	11,52	10,72	10,37	-1,27
США	1,52	1,27	1,39	1,09	0,90	-0,62
Всього імпорт фуражного зерна	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

Також протягом досліджуваного періоду найбільша питома вага серед країн-імпортерів фуражного зерна була за такими країнами, як: Європейський Союз (скорочення питомої ваги на -3,2% із рівня в 10,06% до рівня в 6,86%), Китай (+10,57% із рівня в 8,55% до рівня в 19,12%), Мексика (-1,2% із рівня в 8,54% до рівня в 7,34%).

Також протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту пшениці в світі мав також тенденцію до зростання із рівня в 186,96 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 201,81 млн. тон за результатом 2021/22 МР.

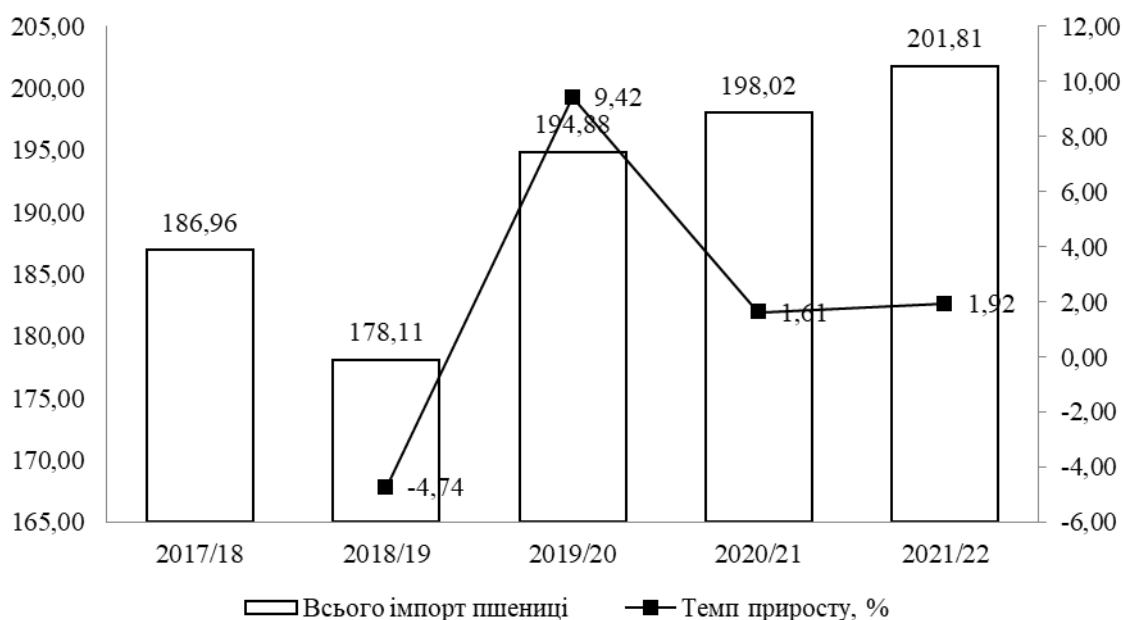

Рисунок 2.16 – Динаміка імпорту пшениці в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

За п'ятирічний період імпорт пшениці за країнами світу мА найбільше зростання в: Китаї (+154%), Ірану (2269%), Пакистану (+1249,0%).

Таблиця 2.8 – Динаміка ТОП-імпортерів пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	Роки, млн. тон					Темп приросту, %			
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 /2018/19	2020/21 /2019/20	2021/22 /2020/21	2021/22/ 2017/18
Афганістан	3,30	3,70	3,00	3,00	3,00	-18,92	0,00	0,00	-9,09
Алжир	8,17	7,52	7,15	7,68	7,00	-4,92	7,49	-8,85	-14,34
Бангладеш	6,47	5,10	6,80	7,20	7,40	33,33	5,88	2,78	14,34
Бразилія	6,70	7,44	7,06	6,36	6,50	-5,09	-9,97	2,22	-3,01
Китай	3,94	3,15	5,38	10,62	10,00	70,94	97,51	-5,82	154,00
Єгипет	12,41	12,35	12,81	12,15	13,00	3,70	-5,17	7,00	4,78
Європейський Союз	6,06	5,76	5,55	5,38	5,30	-3,68	-3,10	-1,47	-12,54
Індонезія	10,76	10,93	10,59	10,45	10,40	-3,18	-1,28	-0,48	-3,37
Іран	0,19	0,17	2,00	2,20	4,50	1076,47	10,00	104,55	2268,42
Ірак	4,16	3,89	2,05	2,18	2,60	-47,35	6,24	19,38	-37,47

Продовження таблиці 2.8

Японія	5,88	5,73	5,68	5,49	5,60	-0,75	-3,34	1,95	-4,70
Кенія	2,16	2,00	2,50	2,09	2,20	25,00	-16,32	5,16	1,95
Південна Корея	4,27	3,91	3,94	3,89	3,90	0,84	-1,32	0,28	-8,64
Мексика	5,25	4,86	5,08	4,72	5,10	4,51	-7,01	7,96	-2,76
Марокко	3,67	3,72	4,88	5,19	4,50	31,02	6,39	-13,31	22,55
Нігерія	5,16	4,66	5,34	6,59	5,80	14,57	23,38	-11,93	12,36
Пакистан	0,00	0,00	0,00	3,62	2,50	-50,00	361600,00	-30,88	12490
Філіппіни	6,06	7,57	7,07	6,11	6,40	-6,67	-13,47	4,69	5,63
Саудівська Аравія	3,49	2,90	3,65	2,82	3,00	25,84	-22,84	6,46	-14,09
Судан	2,58	2,22	2,68	2,06	2,15	20,79	-23,10	4,17	-16,67
Таїланд	3,17	2,90	3,50	3,31	3,30	20,77	-5,57	-0,18	4,00
Туреччина	6,09	6,52	11,09	8,05	10,00	70,18	-27,38	24,21	64,15
Узбекистан	3,12	2,84	2,75	3,76	3,20	-3,21	36,85	-14,85	2,60
В'єтнам	4,71	3,50	3,57	3,90	3,65	2,00	9,24	-6,41	-22,49
Ємен	3,01	3,68	3,73	4,04	3,60	1,44	8,45	-10,96	19,60
Інші	57,75	53,75	58,08	58,46	60,04	8,07	0,66	2,71	3,97
США	4,37	3,50	2,83	2,69	3,50	-18,94	-5,08	30,16	-19,98
Всього імпорт пшениці	186,96	178,11	194,88	198,02	201,81	9,42	1,61	1,92	7,94

Протягом досліджуваного періоду імпорт пшениці мав найбільшу питому вагу за такими країнами, як Єгипет (від 6,64% до 6,44%), Алжир (від 4,37% до 3,47%), Бразилія (від 3,58% до 3,22%).

Таблиця 2.9 – Динаміка питомої ваги ТОП-імпортерів пшениці в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Абсолютний приріст, %
Афганістан	1,77	2,08	1,54	1,52	1,49	-0,28
Алжир	4,37	4,22	3,67	3,88	3,47	-0,90
Бангладеш	3,46	2,86	3,49	3,64	3,67	0,21
Бразилія	3,58	4,18	3,62	3,21	3,22	-0,36
Китай	2,11	1,77	2,76	5,36	4,96	2,85
Єгипет	6,64	6,94	6,57	6,14	6,44	-0,19
Європейський Союз	3,24	3,24	2,85	2,72	2,63	-0,62
Індонезія	5,76	6,14	5,43	5,28	5,15	-0,60
Іран	0,10	0,10	1,03	1,11	2,23	2,13
Ірак	2,22	2,19	1,05	1,10	1,29	-0,94
Японія	3,14	3,21	2,92	2,77	2,77	-0,37
Кенія	1,15	1,12	1,28	1,06	1,09	-0,06
Південна Корея	2,28	2,19	2,02	1,96	1,93	-0,35
Мексика	2,81	2,73	2,61	2,39	2,53	-0,28
Марокко	1,96	2,09	2,50	2,62	2,23	0,27
Нігерія	2,76	2,62	2,74	3,33	2,87	0,11
Пакистан	0,00	0,00	0,00	1,83	1,24	1,24

Продовження таблиці 2.9

Філіппіни	3,24	4,25	3,63	3,09	3,17	-0,07
Саудівська Аравія	1,87	1,63	1,87	1,42	1,49	-0,38
Судан	1,38	1,25	1,38	1,04	1,07	-0,31
Таїланд	1,70	1,63	1,80	1,67	1,64	-0,06
Туреччина	3,26	3,66	5,69	4,07	4,96	1,70
Узбекистан	1,67	1,59	1,41	1,90	1,59	-0,08
В'єтнам	2,52	1,97	1,83	1,97	1,81	-0,71
Ємен	1,61	2,06	1,91	2,04	1,78	0,17
Інші	30,89	30,18	29,80	29,52	29,75	-1,14
США	2,34	1,96	1,45	1,36	1,73	-0,61
Всього імпорт пшениці	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту рису в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 48,297 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 48,749 млн. тон за результатом 2021/22 МР.

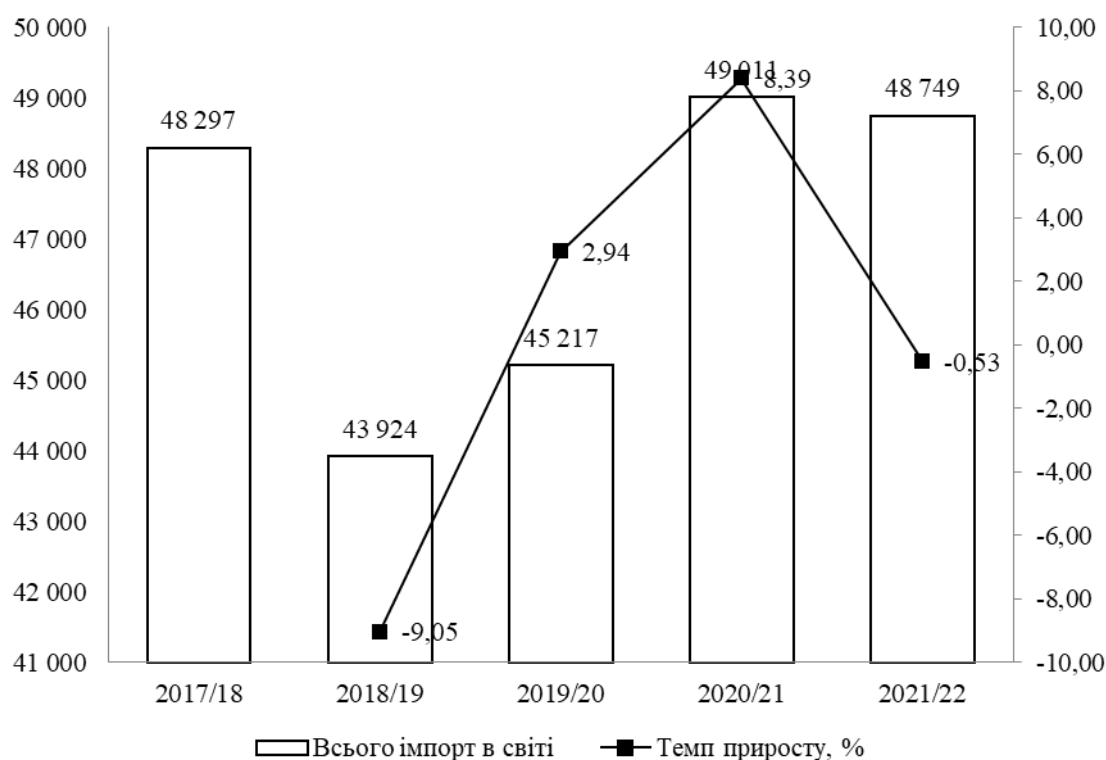

Рисунок 2.17 – Динаміка імпорту рису в світі в 2013/14 – 2021/22 МР, млн. тон [7]

Серед країн світу за п'ятирічний період найбільший приріст мав Єгипет (+247% із рівня в 230 тис. тон до рівня в 800 тис. тон), Мадагаскар

(+79,5% із рівня в 390 тис. тон до рівня в 700 тис. тон), Непал (+92,86% із рівня в 700 тис. тон до рівня в 1,35 млн. тон).

Таблиця 2.10 – Динаміка ТОП-імпортерів рису в світі в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2019/20 /2018/19	2020/21 / 2019/20	2021/22 /2020/21	2021/22/ 2017/18
Бангладеш	1400	80	20	2400	600	-75,00	11900,00	-75,00	-57,14
Бразилія	537	691	853	730	650	23,44	-14,42	-10,96	21,04
Китай	4500	2800	3200	4000	4000	14,29	25,00	0,00	-11,11
Єгипет	230	665	309	400	800	-53,53	29,45	100,00	247,83
Ефіопія	600	520	700	750	850	34,62	7,14	13,33	41,67
Європейський Союз	1633	1799	1994	1800	2000	10,84	-9,73	11,11	22,47
Гана	830	900	850	950	950	-5,56	11,76	0,00	14,46
Гвінея	865	530	670	725	725	26,42	8,21	0,00	-16,18
Іран	1250	1400	1125	1050	1300	-19,64	-6,67	23,81	4,00
Ірак	1237	1263	970	1150	1200	-23,20	18,56	4,35	-2,99
Японія	670	678	676	685	685	-0,29	1,33	0,00	2,24
Кенія	600	610	600	550	650	-1,64	-8,33	18,18	8,33
Мадагаскар	390	440	450	525	700	2,27	16,67	33,33	79,49
Малайзія	800	1000	1220	1100	1100	22,00	-9,84	0,00	37,50
Мексика	776	740	843	800	800	13,92	-5,10	0,00	3,09
Мозамбік	530	635	655	625	675	3,15	-4,58	8,00	27,36
Непал	700	620	980	1250	1350	58,06	27,55	8,00	92,86
Нігерія	2100	1800	1800	1900	2000	0,00	5,56	5,26	-4,76
Філіппіни	2500	2900	2450	2300	2200	-15,52	-6,12	-4,35	-12,00
Саудівська Аравія	1290	1425	1613	1500	1400	13,19	-7,01	-6,67	8,53
Сенегал	1100	1000	1050	1150	1100	5,00	9,52	-4,35	0,00
Південна Африка	1071	966	1031	1050	1000	6,73	1,84	-4,76	-6,63
Об'єднані Арабські Емірати	775	850	850	850	900	0,00	0,00	5,88	16,13
Великобританія	536	587	654	640	650	11,41	-2,14	1,56	21,27
Інші	16 931	15 086	15 871	16 223	15 778	5,20	2,22	-2,74	-6,81
США	916	982	1210	1125	1175	23,22	-7,02	4,44	28,28
Всього імпорт рису в світі	48 297	43 924	45 217	49 011	48 749	2,94	8,39	-0,53	0,94

Протягом 2017/18 – 2021/22 МР найбільша питома вага серед імпортерів рису протягом досліджуваного періоду була за такими країнами, як: Індія (від 24,41% до рівня в 35,9%), Таїланд (від 23,2% до рівня в 13,3%), В'єтнам (із рівня в 13,64% до рівня в 13,13%).

Таблиця 2.11 – Динаміка питомої ваги ТОП-імпортерів рису в світу в 2017/18-2021/22 МР [7]

Країна	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	Абсолютний приріст, %
Аргентина	0,78	0,88	0,74	0,73	0,72	-0,06
Австралія	0,54	0,31	0,93	1,22	0,53	-0,01
Бразилія	2,58	2,17	2,74	1,63	2,15	-0,42
Бірма	5,69	6,15	5,09	3,47	4,10	-1,59
Камбоджа	2,69	3,07	2,99	2,65	2,87	0,18
Китай	4,26	6,19	5,01	4,69	4,92	0,66
Європейський Союз	1,18	1,20	1,12	1,02	1,13	-0,05
Гайана	0,86	1,13	1,15	0,96	0,96	0,11
Індія	24,41	22,34	32,20	40,81	35,90	11,48
Пакистан	8,10	10,36	8,70	7,96	8,21	0,10
Парагвай	1,35	1,57	1,78	1,22	1,44	0,08
Таїланд	23,22	17,22	12,62	11,43	13,33	-9,88
Туреччина	0,44	0,46	0,52	0,41	0,47	0,03
Уругвай	1,66	1,84	2,14	1,53	1,64	-0,02
В'єтнам	13,64	14,98	13,64	12,65	13,13	-0,52
Інші	2,84	2,98	3,16	2,70	2,59	-0,25
США	5,75	7,15	6,32	6,02	5,90	0,15
Всього експорт рису	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

Отже, протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту фуражного зерна мав тенденцію до зростання із рівня в 192,014 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 238,983 млн. тон за результатом 2021/22 МР, тобто на 24,46%. протягом досліджуваного періоду серед країн-імпортерів найбільший обсяг імпорту фуражного зерна здійснювали такі країни, як Саудівська Аравія (від 11,7 млн. тон до рівня в 10,5 млн. тон), Китай (16,425 млн. тон до 45,7 млн. тон), Японія (17,563 млн. тон до рівня в 17,24 млн. тон). Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту рису в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 48,297 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 48,749 млн. тон за результатом 2021/22 МР. Серед країн світу за п'ятирічний період найбільший приріст мав Єгипет (+247% із рівня в 230 тис. тон до рівня в 800 тис. тон), Мадагаскар (+79,5% із рівня в 390 тис. тон до рівня в 700 тис. тон), Непал (+92,86% із рівня в 700 тис. тон до рівня в 1,35 млн. тон).

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ

3.1. Ризики розвитку світової торгівлі та напрямки їх вирішення

Зернові в даний час є найважливішим джерелом продовольства для людини в усьому світі. Приблизно 21% світового продовольства залежить від щорічних урожаїв пшениці, запаси якої часто відносно невеликі [41]. Країни, що розвиваються, більшість з яких є нетто-імпортерами пшениці, споживають 77% всього світового виробництва пшениці. Відповідно, пшениця становить приблизно 24% продовольчих товарів, що імпортуються країнами, що розвиваються [41]. Багато з цих країн виплачують субсидії для стабілізації та/або зниження цін на продукти харчування, щоб споживачі могли послідовніше задовольняти потреби в харчуванні та, зрештою, підвищувати рівень продовольчої безпеки домогосподарств. Однак збільшення споживання пшениці, викликане зростанням населення і зростанням доходів домогосподарств у країнах, підвищує тиск на ціни на пшеницю на світових ринках [42]. Зокрема, зростання середнього класу в густонаселених країнах, що розвиваються, особливо в азіатському регіоні, у поєднанні зі змінами в способі життя і моделях споживання в результаті збільшення добробуту викликає збільшення попиту на продукти харчування, включаючи зернові.

Що стосується пропозиції, клімат та ціни на нафту є двома важливими факторами, що впливають на виробництво зернових культур. Ціни на нафту впливають на вартість ресурсів для виробництва зернових, та аналогічні закономірності, що спостерігаються в коливаннях цін на пшеницю та нафту, вказують на високу кореляцію між ними. Зміни клімату можуть по-різному впливати на виробництво продуктів харчування, оскільки клімат основних виробничих районів може змінюватися залежно від тривалості вегетаційного періоду, і навіть змін середніх температур і кількості опадів.

Акцент на адаптацію сільського господарства до зміни клімату для забезпечення продовольчої безпеки очевидний у висунутих зобов'язаннях; наприклад, у Паризькій угоді про глобальні дії щодо боротьби зі зміною клімату сільське господарство було зазначено як пріоритет, при цьому 94% країн включили сільськогосподарський сектор для пом'якшення наслідків та/або адаптації.

Сільське господарство посідає центральне місце у реагуванні зміну клімату, оскільки дії у цьому секторі є як політичним, економічним і моральним імперативом, а й можливістю [43].

Важливими є міністри сільського господарства G20 та їх порядок денний у галузі продовольчої безпеки: на ці країни припадає приблизно 60% усіх сільськогосподарських угідь та близько 80% світової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Вони наголошують, що існує низка серйозних проблем, які необхідно вирішити, якщо світ хоче забезпечити стабільне постачання безпечними, поживними та доступними продуктами харчування для населення світу, яке, як очікується, досягне 8,5 мільярдів людей до 2030 року; ці проблеми включають зміну клімату, урбанізацію, конфлікти та обмежену доступність енергії та природних ресурсів, таких як земля та вода, та їх деградацію, що посилюється. Вони просувають діяльність та інновації, такі як довгострокове планування, інвестиції у технології та практики [44].

За оцінками, у 2021/22 році росія виробила 75,5 млн тонн пшениці, хоча останніми роками вона виробила понад 85 млн тонн. Експорт, за оцінками, складе близько 35 млн тонн цього сезону, що залишить росію найбільшою країною-експортером, на яку припадає майже 17% світових експортних поставок. Щодо кукурудзи, то Росія є менш домінуючим постачальником. Внутрішній обсяг виробництва, за оцінками, становитиме близько 15 млн. тонн у 2021/22 році, тоді як експорт, як очікується, завершить сезон на рівні 4,5 млн. тонн.

росія також є другим за величиною виробником насіння соняшнику, становлячи 27% світового виробництва. Як і в Україні, більша частина цього перероблятиметься всередині країни, і будь-який експорт буде у вигляді олії та шроту.

Війна з росією, яка стосується ринків, полягає у санкціях, які спостерігаємо із російськими сировинними товарами. Ризик додаткових санкцій проти росії, мабуть, змусив покупців неохоче брати на себе зобов'язання щодо російських поставок. Також, ймовірно, існує елемент репутаційного ризику для деяких покупців. Крім того, банки менш охоче фінансують торгівлю російськими сировинними товарами, що ще більше вплине на російські постачання на світовий ринок.

Складніше оцінити рівень і, як наслідок, вплив само-санкцій. Так, бачимо це за сировинними товарами, де торгівля отримує удар. Однак, коли справа доходить до продуктів харчування, треба думати про продовольчу безпеку. Таким чином, хоча ми можемо побачити шок попиту в короткостроковій перспективі на російське зерно, він може бути нестійким, оскільки ключові країни-споживачі почнуть все більше турбуватися про продовольчу інфляцію та потенційні заворушення, які це може спричинити. Доцільно озирнутися на «арабську весну», щоби побачити вплив зростання цін на продовольство. Крім того, малоймовірно, що продовольство буде включено до наступних, більш ширших санкцій.

Останні доступні урядові дані показують, що росія експортувала 25,2 млн. тонн пшениці в сезоні 2021/22 до 17 лютого, що залишає близько 28% врожаю для подальшого експорту цього сезону, припускаючи, що кількість експорту складе 35 млн. тонн за весь сезон. Російські постачання після війни триматимуться краще, ніж українські постачання, проте, враховуючи санкції, темпи, ймовірно, сповільнилися.

Заглядаючи у майбутнє, якщо російські сировинні товари продовжуватимуть самосанкції, можемо почати бачити, як фермери реагують скороченням площ. Для озимої пшениці було б занадто пізно, проте для ярої

пшениці і кукурудзи існує ймовірність того, що невизначеність, що зберігається, призведе до скорочення посівів.

Перебої з постачаннями викликали стурбованість з приводу продовольчої безпеки. Також, ймовірно, побачимо сильніші покупки у ключових споживачів, щоб забезпечити адекватну пропозицію, якщо ці збої збережуться. Китай уже наказав своїм відповідним відомствам забезпечити достатнє постачання в умовах поточної невизначеності.

Ключові імпортери на Близькому Сході та Північній Африці, ймовірно, також захочуть переконатися, що вони мають адекватні запаси, бажаючи уникнути повторення арабської весни, яка вже була на початку минулого десятиліття.

Це підштовхне покупців до пошуку інших джерел, щоб забезпечити постачання. Історично склалося так, що Китай був великим покупцем української кукурудзи. Китай імпортував 8,2 млн. тонн з України в 2021 році, що склало близько 30% від загального обсягу китайського імпорту. Також за прогнозами, Китай дедалі більше звертається до США, щоб компенсувати обсяги зернових культур.

Щодо пшениці, то Китай уже вніс корективи, знявши всі обмеження на російську пшеницю. Раніше російський імпорт був обмежений через фітосанітарні проблеми. Китай, ймовірно, стане найбільшим імпортером для низки інших російських товарів, враховуючи, що Китай навряд чи підтримає впроваджені та майбутні західні санкції

Ринок рослинних олій потенційно може побачити збільшення заміщення, якщо збої збережуться. Хоча проблеми з українськими та російськими поставками виникають у той час, коли вже є напруженість на деяких інших ринках, включаючи пальмову олію. В результаті можемо побачити більше заміщення у бік соєвої олії, що знову ж таки буде позитивним для переробників сої та, зрештою, для цін на сою. Це тенденція, яку ми вже бачили останнім часом від найбільшого у світі імпортера олії, Індії, через напруженість на ринку пальмової олії. Ця тенденція, ймовірно,

посилиться з огляду на потенційні збої з боку України та росії у виробництві соняшникової олії.

Враховуючи, що зернові та соєві боби торгуються на багаторічних максимумах, за прогнозами побачимо збільшення посівів від американських фермерів протягом весни, залишаючи потенціал для збільшення площ ярої пшениці, кукурудзи та сої у США. Це вже очікувалося для всіх площ пшениці та сої до російсько-української війни. Але з огляду на останні події можемо бачити, що кукурудза конкурує агресивніше за площу. Тим не менш, фермери будуть брати до уваги більш високі витрати на ресурси, що вводяться, особливо на добрива, при остаточному доопрацюванні своїх планів по посадці.

Якщо і в подальшому буде відбуватися тривалий перебіг у постачанні з України та росії, збільшення посівів з інших країн-виробників може допомогти, але явно не компенсує всіх потенційних втрат від цих країн-виробників зернових. За такого сценарію глобальні баланси посилюватимуться, підтримуючи ціни. Тим не менш, на даний момент очікуйте, що ринки залишаться волатильними.

Більше, ніж більшість інших товарів, ринки зернових були і можуть продовжувати бути порушені результатом війни, враховуючи їх активну присутність на міжнародних ринках, особливо пшениці та кукурудзи, а також добрив та копалин. Очікування зростання виробництва та експорту зернових в обох країнах, особливо для України, будуть нижчими при тривалому перебігу кризи. Більше того, в умовах кризи країнам Східної Африки та регіону Близького Сходу, які нині залежать від імпорту зернових з регіону Чорного моря, необхідно буде знайти нові джерела зернових. Зростання цін на добрива через перебої з поставками, війни та інших факторів може призвести до зниження врожайності в короткостроковій перспективі, особливо в країнах з низьким рівнем доходу. Викликане цим зростання цін на сировинні товари може посилити і так потенційно складну ситуацію з міжнародною продовольчою безпекою.

Отже, на ринок зернових можуть вплинути кілька факторів, які не відображені у поточних прогнозах. У той час як звичайні припущення про погоду призводять до позитивних перспектив виробництва в основних зерно-виробних регіонах, екстремальні погодні явища, що посилюються зміною клімату, можуть спричинити більш високу волатильність врожайності зернових, тим самим впливаючи на світові запаси та ціни. У деяких регіонах є підвищені ризики нестачі води, що обмежує виробництво.

Політичне середовище матиме вирішальне значення. Зміцнення продовольчої безпеки та акцент на підвищенні стійкості в очікуваних реформах (наприклад, стратегія «Від ферми до столу» в Європейському Союзі), а також політика на користь біопалива (Бразилія та Індія) посилять конкуренцію у попиті на зернові. Внутрішня політика Китаю, яка все більше впливає на внутрішнє виробництво та попит на імпорт, також має вирішальне значення для майбутніх змін на ринках зернових.

Торгові обмеження можуть спровокувати ринкову реакцію та зміни в торгових потоках, такі як минулі експортні заходи, що застосовувалися до зерна та рису. Зміна політики, пов'язаної з ГМО та редагуванням генів, може вплинути на потенціал виробництва зернових у всьому світі, так само як і на швидкість впровадження доступних технологій та вдосконалених методів ведення сільського господарства.

Шкідники сільськогосподарських культур та хвороби тварин є постійним ризиком, який може порушити попит і пропозицію зернових.

Щодо пропозиції, то це має місце у регіонах з обмеженими ресурсами для пом'якшення наслідків таких подій. Прикладами можуть бути нещодавні спалахи сарани та совки, які підірвали продовольчу безпеку в кількох країнах Азії та Африки. Хвороби тварин можуть знизити потребу в кормах, як це нещодавно спостерігалось внаслідок спалаху АЧС у Південно-Східній Азії.

Таким чином, війна серйозно порушила постачання з України, одного із найбільших світових постачальників продовольства, що змусило ряд країн вводити односторонні торговельні обмеження. Ефект мультиплікатора, коли

односторонні торговельні обмеження підживлюють додаткову політичну активність та зростання цін, вже помітний.

У березні 2022 р. росія, другий у світі експортер пшениці з часткою 17,5% за обсягом, оголосила про тимчасову заборону експорту пшениці та інших зернових. За нею пішли дрібніші експортери, такі як Казахстан і Туреччина. На початок червня 2022 року 22 країни ввели обмеження на експорт пшениці, що становить 21 % світової торгівлі зерном. Ці обмеження призвели до 9% зростання цін на пшеницю - приблизно однієї сьомої частини загального зростання цін з початку війни.

Експортні обмеження - не єдині торгові заходи, які уряди вживають у відповідь на підвищення цін. Деякі країни знижують мито чи іншим чином послаблюють обмеження імпорту. У Чилі, наприклад, збільшили знижки з мит на пшеницю. Зазвичай віталось постійне скорочення імпорتنих обмежень. Але під час кризи тимчасове зниження обмежень на імпорт чинить зростаючий тиск на ціни на продовольство, підвищуючи попит, так само, як обмеження на експорт призводять до скорочення пропозиції.

Найбільше від торгових обмежень постраждали країни Африки, Азії, Латинської Америки та Близького Сходу. Бангладеш імпортує 41 % споживаної пшениці з Чорноморського регіону. Для Республіки Конго цей показник становить 67 %, а Лівану - 86 %. Враховуючи ступінь залежності, населення цих країн можуть мати справу з негайними труднощами, оскільки в найближчому майбутньому альтернативних постачальників не буде. Зростання цін зрештою створить стимули для великих експортерів сільськогосподарської продукції для розширення виробництва та заміни частини експорту з Чорноморського регіону, але на це потрібен час.

Загалом, моніторинг Світового банку Global Trade Alert показує, що з початку року було оголошено або введено 74 експортні обмеження, такі як податки або прямі заборони на добрива, пшеницю та інші продукти харчування (98, вважаючи ті, що вже не діють). Аналогічним чином, було

підраховано 61 реформу з лібералізації імпорту, таку як зниження тарифів (70 з урахуванням вже здійснених реформ).

Після завершення зустрічі представники понад 100 країн-членів СОТ зробили важливий перший крок: домовилися активізувати свої зусилля щодо сприяння торгівлі продовольчими та сільськогосподарськими продуктами, включаючи зернові та добрива, і вони підтвердили важливість утримання експортних обмежень.

Крім того, країни Великої сімки з розвиненою економікою, до якої входять такі великі експортери продуктів харчування, як Канада, Європейський союз та США, вже зобов'язалися уникати заборон на експорт та інших заходів, що обмежують торгівлю. Президент Світового банку закликав інших великих експортерів продуктів харчування приєднатися до цієї тенденції. Спільно на ці країни припадає понад 50 % світового експорту основних продуктів харчування, таких як пшениця, ячмінь та кукурудза.

Це питання терміновості: щоб розрядити продовольчу кризу, дуже важливо, щоб усі обмеження на торгівлю продуктами харчування, запроваджені з початку року, було знято якнайшвидше. Війна в Україні завдала страждань найбільш уразливим людям у всьому світі. Світова спільнота має повною мірою співпрацювати для розширення потоку продовольства по всьому світу.

В Україні прогнозується 40-відсоткове скорочення посівів пшениці порівняно із середнім показником за п'ять років, оскільки війна продовжує обмежувати доступ до полів та викликає гостру нестачу ресурсів.

Очікується, що в росії рясні дощі, що перешкоджали підготовці землі, і відносно нижчі внутрішні ціни призведуть до скорочення посівних площ, при цьому посіви пшениці озимої скоротяться в порівнянні з 2022 роком до рівня, близького до середнього.

В Азії високі внутрішні ціни підтримують зростання посівів пшениці вище середнього в Китаї (материкова частина), а також в Індії, де уряд підвищив мінімальну ціну на пшеницю, що підтримує внутрішніх

виробників. Наслідки великої повені в Пакистані в період з червня до серпня 2022 року можуть призвести до скорочення посівних площ під пшеницею.

Урожай фуражних зернових 2023 року сіють у країнах південної півкулі. У Бразилії офіційні прогнози вказують на рекордно високі площі під кукурудзою, чому сприяють вигідні внутрішні ціни та загалом сприятлива погода на початку сезону.

Протягом наступних десяти років збільшення світового виробництва зернових відбуватиметься за рахунок зростання врожайності та інтенсифікації площ з урахуванням обмеженості доступних орних земель. Передбачається, що підвищення врожайності є результатом покращених і доступніших сортів насіння, більшої ефективності використання ресурсів, що вводяться, і більш ефективних методів ведення сільського господарства. Однак обмежений доступ до нових технологій у деяких країнах та брак інвестицій можуть стримувати зростання. Крім того, екологічні проблеми, що також зростають, також відображені в новій політиці (наприклад, з метою «Зеленої угоди» ЄС), можуть ще більше знизити середню врожайність.

Очікується, що протягом наступного десятиліття виробництво зернових збільшиться на 343 млн. тонн (+12%). Майже половина цього приросту виробництва припадатиме на кукурудзу, тоді як на пшеницю і рис припадає близько 20% кожна, а на інші фуражні зерна - 10%, що залишилися. Більше половини приросту пшениці припаде на Індію, росію та Канаду.

На Сполучені Штати, Китай та Бразилію припаде більше половини приросту виробництва кукурудзи. Що стосується інших фуражних зерен (ячмінь, овес, жито, сорго, просо та інші злаки), то основне зростання виробництва припаде на Індію, країни Африки на південь від Сахари (насамперед Нігер та Малі), Ефіопію та Канаду, на той час як Індія, Китай та Південно-Східна Азія, включаючи Таїланд, В'єтнам, М'янму та Камбоджу, що будуть здійснювати основний внесок у збільшення виробництва рису.

У середньостроковій перспективі зростання попиту на зернові має бути нижчим порівняно з попереднім десятиліттям через поєднання кількох

факторів. По-перше, прогнозується уповільнення зростання попиту на корми. По-друге, знизиться темпи зростання попиту на зернові для біопалива та інших промислових цілей. Нарешті, пряме споживання більшості зернових душу населення у багатьох країнах досягло рівня насичення.

Тим не менш, зростання населення призведе до збільшення споживання зернових продуктів харчування в основному в країнах з низьким рівнем доходу та доходом нижчим за середній. Зокрема, пшениця та рис залишаться важливими компонентами раціону харчування в Азії. Просо, сорго і біла кукурудза залишаться важливими основними продуктами харчування в Африці, при цьому рис також відіграватиме важливу роль у раціоні африканців.

У 2022 році у світі близько 16% вироблених зернових продаватимуться на міжнародному рівні, від 10% для рису до 24% для пшениці. Прогнозується, що до 2032 року частка продукції зернових, що продається, незначно збільшиться до 17%, в основному за рахунок збільшення частки торгівлі пшеницею і рисом.

У натуральному вираженні чисті надлишки та дефіцити зернових демонструють чітку регіональну структуру. Однак ці закономірності різняться серед злаків. Наприклад, прогнозується, що основна частина експортного надлишку рису, як і раніше, буде зосереджена в країнах Азії, тоді як у Латинській Америці та Карибському басейні експорт кукурудзи значною мірою компенсується імпортом пшениці. Загалом, за прогнозами, кілька африканських та азіатських країн у найближче десятиліття стануть більш залежними від імпорту зернових.

Прогнозується, що світова торгівля зерновими зросте на 15% і досягне 531 млн тонн до 2032 року. На пшеницю буде близько 40% цього зростання, а на кукурудзу, рис та інші фуражні зерна - 30%, 16% та 8% відповідно. Україна залишиться найбільшим експортером пшениці, частку якої до 2031 року припадатиме 22% світового експорту. Сполучені Штати залишаться провідним експортером кукурудзи, за ними підуть Бразилія,

Аргентина та Україна. Європейський Союз, Австралія, росія, Канада та США будуть основними експортерами інших фуражних зерен. Індія, Таїланд та В'єтнам залишаться лідерами експорту рису, а Камбоджа та М'янма відіграватимуть все більш важливу роль. Попит на корми у Китаї залишиться важливим чинником на ринках зернових.

Прогнозується, що світова торгівля зерновими зросте на 15% і досягне 531 млн тонн до 2032 року. На пшеницю буде близько 40% цього зростання, а на кукурудзу, рис та інші фуражні зерна - 30%, 16% та 8% відповідно. Україна залишиться найбільшим експортером пшениці, частку якої до 2031 року припадатиме 22% світового експорту. Сполучені Штати залишаться провідним експортером кукурудзи, за ними підуть Бразилія, Аргентина та Україна. Європейський Союз, Австралія, росія, Канада та США будуть основними експортерами інших фуражних зерен. Індія, Таїланд та В'єтнам залишаться лідерами експорту рису, а Камбоджа та М'янма відіграватимуть все більш важливу роль. Попит на корми у Китаї залишиться важливим чинником на ринках зернових. Номінальні ціни на зерно, ймовірно, залишаться високими протягом маркетингового сезону 2022/23 рр., але за умови середньої врожайності та геополітичної стабільності вони можуть відновити свою довгострокову тенденцію до зниження в реальному вираженні до 2032 р. Ціни на зернові були дуже нестійкими через внутрішні та глобальні збої у ланцюжку поставок, війна росії проти України, хвороби тварин, мінливість урожайності, високі витрати на добрива та транспортування, а також макроекономічне середовище, включаючи високу інфляцію. Ці фактори, звичайно, можуть змінити ціни до 2032 року. Крім того, інші елементи, такі як збої в торгівлі через політичну нестабільність і зусилля боротьби з внутрішньої інфляцією можуть серйозно вплинути на ринки. Хоча деякі країни висловили зацікавленість у реалізації конкретних стратегій, спрямованих на стримування внутрішніх цін, таких як накопичення запасів чи експортні обмеження, у багатьох випадках нормативно-правова база та її реалізація залишаються незрозумілими.

Нарешті, ціни на зерно також можуть стати більш волатильними, враховуючи збільшення схильності регіонів до екстремальних погодних явищ.

3.2. Прогноз розвитку торгівлі зерновими в Україні

Події, що спричинені військовою агресією росії проти України, вивели питання продовольчої безпеки та подальший розвиток світової торгівлі зерновими на передній план. Збої в ланцюжках поставок поряд із само-санкцією підштовхнули ціни на зерно до багаторічних максимумів. Враховуючи важливість України та росії для зернових ринків, невизначеність щодо перспектив постачання означає, що ціни залишаться підвищеними та волатильними.

В 2022 році пшениця СВOT зросла більш ніж на 70%, при цьому ціни перевищили 13 дол. США і торгувалися до найвищих рівнів з 2008 року. Кукурудза також показала зростання, піднявшись майже на 30% цього року і довівши її до рівнів, які востаннє спостерігалися ще у 2013 році. Зрештою, соєві боби вирости більш ніж на 25%, піднявшись вище 17 дол. США рівні, що не спостерігався з 2012 року. За загальним визнанням, інтенсивність соєвих бобів буде значною мірою обумовлена зниженням рівня врожаю в Південній Америці, але також буде підтримка з боку ринку пальмової олії, що важко видобувається, а також побоювання з приводу поставок соняшникової олії з України і меншою мірою з росії.

Невизначеність, що зберігається, передбачає, що ринки зернових і олійних культур продовжуватимуть оцінюватися зі значною премією за ризик. Втрата експортних поставок з України та росії значно посилить світові баланси пшениці та кукурудзи і, як наслідок, змінить прогноз як мінімум наступного сезону.

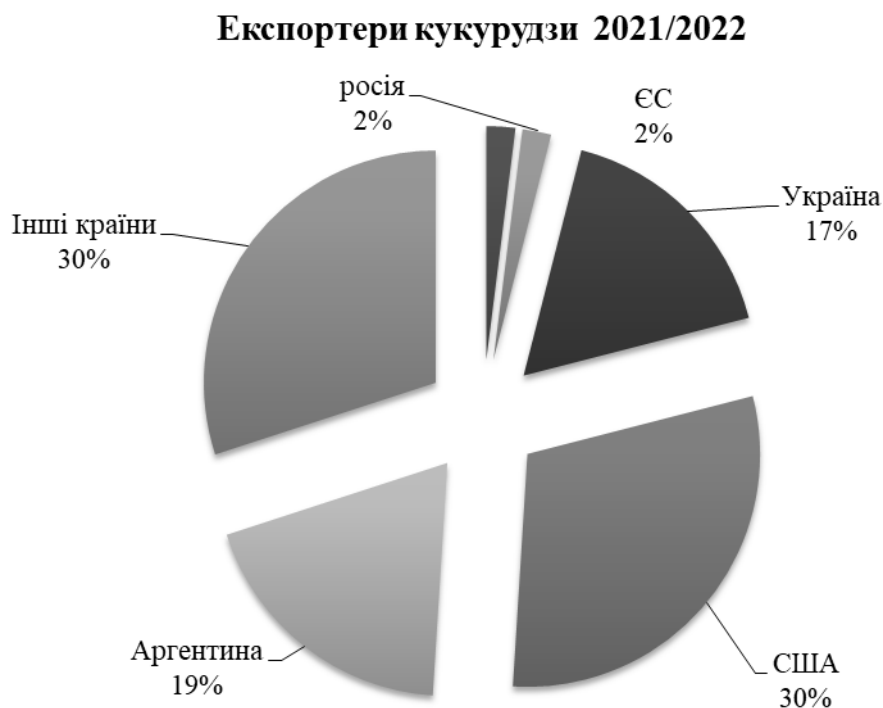

Рисунок 3.1 – Структура світового експорту кукурудзи в світі в 2021/2022 МР [7;9]

Україна є значним виробником зерна. У 2021/22 році, за оцінками Міністерства сільського господарства США, буде вироблено 42 млн. тонн кукурудзи, і очікувалося, що експорт складе 33,5 млн. тонн. Це призвело б до того, що Україна становила б близько 17% світових експортних поставок і зайняла б місце четвертого за величиною експортера кукурудзи у світі.

Так само, коли справа доходить до пшениці, Україна також є великим виробником. Міністерство сільського господарства США підрахувало, що у 2021/22 році Україна виробить 33 млн тонн, тоді як експорт, як очікується, становитиме 24 млн тонн. Це залишило б Україну третім за величиною експортером, який займає частку майже 12% на світовому експортному ринку.

Також Україна є найбільшим виробником насіння соняшника, а Міністерство сільського господарства США оцінює обсяг виробництва у 2021/22 році у 17,5 млн тонн, що становить понад 30% світового

виробництва. Україна також має велику вітчизняну дробильну промисловість, з якої експортуються значні обсяги як соняшникового шроту, так і олії.

Експортери пшениці 2021/2022

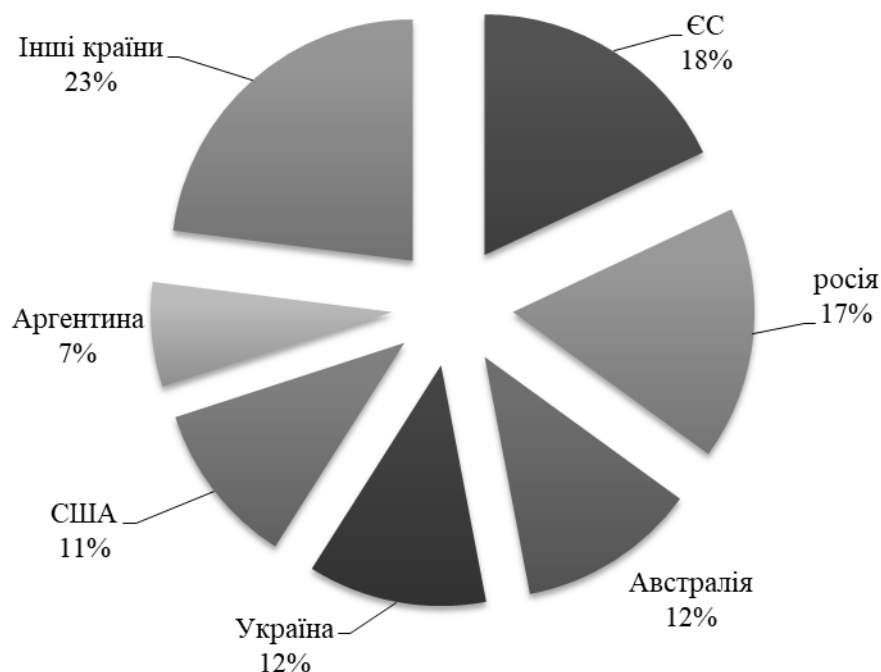

Рисунок 3.2 – Структура світового експорту кукурудзи в світі в 2021/2022 МР [7;9]

Побоювання щодо України будуть значною мірою пов'язані з внутрішнім виробництвом, а також перебоями в експортних потоках. Українські порти відкриті лише в рамках «зернових коридорів», проте за іншими товарами, швидше за все, залишаться закритими доти, доки війна не закінчиться.

Згідно з останніми даними Міністерства сільського господарства України, сукупний експорт пшениці у сезоні 2021/22 склав 17,96 млн. тонн станом на 23 лютого 2022 року. Враховуючи, що експорт цього сезону становив 24 млн тонн, Україна, як і раніше, має близько 25% експорту станом на кінець червня 2022 року.

Щодо української кукурудзи, то все ще є значний обсяг врожаю 2021/22 року, який експортуватиметься. За даними уряду, станом на 23 лютого Україна експортувала 18,98 млн. тонн кукурудзи.

Враховуючи, що експорт, як очікується, складе 33,5 млн тонн цього сезону, до кінця року ще доведеться відвантажити близько 23%. Є ризик, що більша частка цього не потрапить на світовий ринок в 2022 році, а надійде із затримкою – в 2023 році.

Ризик постачання кукурудзи потенційно може виникнути і наступного сезону. Насіння соняшника стикається з тими ж ризиками, що й кукурудза для врожаю 2022/23 року, при цьому посадка потенційно затримується і значно нижча.

Враховуючи велику частку логістики в ціні продовольчих культур в 2022 році, зернові культури будуть знижуватися, а олійні – зростати. На світовому ринку олійні культури за ціною вдвічі вищі, ніж продовольчі. Отже, за попередніми оцінками, посівна площа зернових культур у 2023 році становитиме 8,7 млн га, що на 22% нижче 2022 року та на 45% менше 2021 року. Водночас посіви олійних культур прогнозуються на рівні 9,7 млн га, що на 32% більше порівняно з 2022 роком і на 9% порівняно з 2021 роком. Це вперше, коли посівні площі олійних культур перевищують посівні площі зернових культур.

Враховуючи скорочення внесення добрив на 50-60%, великі площі незібраної кукурудзи на полі, брак коштів і необхідність великої економії, очікується падіння виробництва на 10-30%, залежно від регіону та культури, порівняно із середнім виробництвом попередніх років.

Таким чином, прогноз зерна в 2023 році може скласти 34 млн тонн, що на 37% нижче запланованого на 2022 рік і на 60% нижче запланованого на 2021 рік. По олійним очікується загальний урожай 19,3 млн тонн, що на 13% більше, ніж у 2022 році, і на 15% менше, ніж у 2021 році.

З урахуванням загального виробництва та внутрішнього попиту в Україні експортний потенціал зернових та олійних культур у 2023/24 МР

становитиме близько 35 млн тонн або 3 млн тонн на місяць. Для порівняння: 2021/22 МР має експортний потенціал 85 млн тонн зерна та олійних або 7 млн тонн на місяць.

Таким чином, Україна є важливим гравцем у міжнародній торгівлі зерном, займаючи 12% частки світового ринку. Україна займає перше місце в світі з торгівлі соняшниковою олією і, залежно від урожаю, входить до п'ятірки найбільших експортерів зерна.

Очікуване збільшення виробництва та, як результат, експорту зерна значно покращать позиції України у світовій торгівлі. Ця тенденція, безумовно, позитивно вплине на внутрішній ринок України та добробут громадян. Адже учасники українського зернового ринку нині стали локомотивом економічного розвитку країни, а майже третина експортної виручки країни припадає на експорт сільськогосподарської продукції.

Відповідно до підписаного 3 листопада держбюджету на 2023 рік, у державному плані не передбачено 25% компенсації закупівлі елеваторного обладнання українського виробництва та 30% компенсації будівництва елеваторів. Перший з них добре зарекомендував себе за чотири роки існування, будучи прозорим, простим і швидким. Фінансування в агросекторі буде обмежено в 2023 році. Працюватимуть лише дві державні програми:

1. Кредитна програма МЕРТ «5-7-9»: кредитний ліміт збільшено до 90 млн грн (+ 50%). 20 млрд грн було передбачено на цю доступну кредитну програму;

2. Програма стимулювання садівництва та будівництва теплиць: 2/3 компенсації, якщо підприємство розбиває сад на площу не більше 25 га. На програму виділено 1,35 млрд. дол.

Фермери також зможуть скористатися наявними міжнародними грантами. За даними Міністерства земельної політики, уряд обговорює з міжнародними партнерами продовження наступного року та збільшення фінансування проектів розвитку.

Попереднє підтвердження того, що аграрії постачають Україні насіння ключових культур як гуманітарну допомогу. Триває робота з відшкодування страхових витрат.

ФАО запустила новий проект на суму 40 млн. дол США (52 мільйони канадських доларів) за фінансової підтримки Канади для подальшого вирішення проблеми дефіциту продуктів харчування в Україні. Цей крок дозволить додатково зберігати 2,4 млн тонн зерна на сезон 2022/2023 з відповідним технічним забезпеченням та обладнанням.

Цей проект доповнює нещодавню допомогу в розмірі 17 млн. дол. США, надану урядом Японії для забезпечення зберігання 1 мільйона тонн зерна. Нещодавно розроблена Стратегія підтримки зберігання зерна – розширення Програми швидкого реагування ФАО в Україні – спрямована на підтримку Міністерства аграрної політики та продовольства України у забезпеченні 4,07 млн. тонн зберігання зерна, що становить 25% національного дефіциту сховищ в 16 млн тонн на 2022-2023 роки.

У Раді зареєстровано законопроекти №8025 та №8051, які легалізують міжнародну допомогу через різні механізми. Цим законопроектом, зокрема, пропонується:

1. залучення кредитів для будівництва експортної інфраструктури (елеватори, автомобілі, перевалка, мультимодальні транспортні комплекси тощо) – до 90% облікової ставки та до 50% суми кредиту;
2. застрахувати такі вивезені товари та надати часткове відшкодування страховій компанії у разі пошкодження 40% і більше;
3. придбання зерновозів, причепів та зернових контейнерів;
4. надання UN/FAO права бути організатором «мультимодальних перевезень» при експорті української агропродукції.

Також виділимо пріоритетні заходи, що сприятимуть розвитку зернового ринку України, які відображено на рис. 3.3.

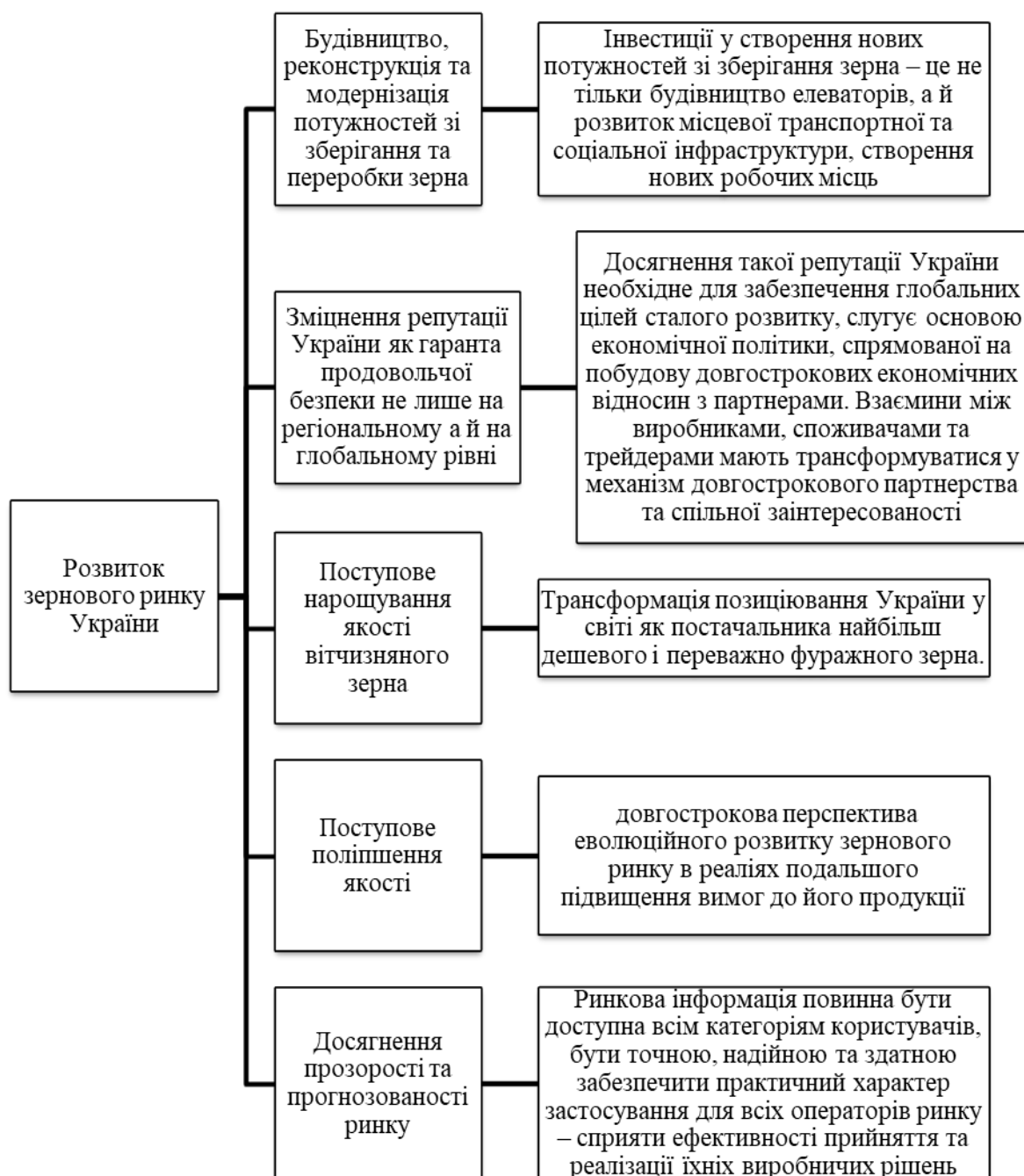

Рисунок 3.3. - Пріоритетні заходи, що сприятимуть розвитку зернового ринку України

Перспективним для України є впровадження міжнародних стандартів виробництва, безпеки, зберігання та інших стандартів, до яких давно прагнуть конкуренти на світовому ринку зернових. Реалізуючи дані аспекти Україна зможе збільшити частку експорту готової продукції найближчим часом. Даний напрямок розвитку також стимулюватиме машинобудування до виробництва новітнього обладнання, нових шляхів логістики та способів

транспортування сільськогосподарської продукції, тим самим розвиваючи ще одну галузь економіки країни.

Водночас розвиток внутрішнього зернового ринку потребує стрімкого скорочення розриву між темпами розвитку зернового господарства та інфраструктурою транспортування та логістики. Необхідно встановити чіткі та прозорі «правила гри» на ринку для сприяння здоровій конкуренції та залученню приватних інвестицій у розвиток логістичної та транспортної інфраструктури. Також необхідно посилити державний контроль за використанням залізничної інфраструктури для стимулювання інвестицій в оновлення потужностей зі зберігання та перевалки зерна, автоматизацію транспортно-логістичних процесів, що забезпечить поступове підвищення ефективності перевезення вітчизняного зерна. функціонування ринків.

Лідуючі позиції України на світовому ринку зерна будуть досягнуті шляхом комплексної та системної роботи з підвищення конкурентоспроможності та покращення якості вітчизняного зерна, розробки та активного впровадження принципів зернової логістики, активізації участі України в міжнародних організаціях (FAO, IFC, WF Security Committee) з метою забезпечити передбачуваність ринку, прозорість і відстежуваність.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки.

Міжнародна торгівля являє собою обмін послугами і товарами через різні географічні кордону. Різні чинники, що діють на національному та міжнародному рівнях, можуть суттєво вплинути на процес прийняття рішень щодо міжнародної торгівлі та на очікувані результати. Такими факторами є інфляція, обмінний курс, резерви іноземної валюти, дохід на душу населення, географічне розташування, державна політика, тощо.

Експорт являє собою товари та послуги, які країна виробляє всередині країни або в межах своєї країни та продає покупцям в іншій країні. Протилежністю експорту є імпорт, тобто товари та, які покупці країни купують у продавців у країні. Експорт та імпорт є складовими міжнародної торгівлі, що є обмін товарами та послугами між країнами. Торгові бар'єри, такі як тарифи, податки на імпорт та субсидії, фінансування вітчизняних підприємств можуть вплинути на потік експорту країни. Торговий баланс країни є різницею між вартістю її експорту та імпорту. У макроекономіці, що вивчає глобальну економіку, вартість експорту країни за вирахуванням її імпорту складає її валовий внутрішній продукт (ВВП). Якщо експорт країни перевищує її імпорт, вона має позитивне сальдо торговельного балансу. Якщо його імпорт перевищує експорт, він має дефіцит торговельного балансу. ВВП країни чи торговий баланс можуть вимірювати фінансове благополуччя країни, оскільки вони є вартість товарів та послуг країни, вироблених за певний період. Як правило, країна має конкурентну перевагу у своєму експорті. Це означає, що вона має природну здатність виробляти певні товари та послуги високої якості та у великих кількостях, часто залежно від клімату та географічного регіону.

Одне із завдань Світової організації торгівлі – нормалізувати торгівлю. Це означає, що певні практики мають бути постійними. Наприклад, організація може укласти угоди між торговими партнерами, які не дозволять політиці відігравати роль в ініціювання чи підвищенні тарифів. Крім спрощення торгових операцій, Світова організація торгівлі також прагне усунути дискримінацію в міжнародному обміні. Це може дати подвійну вигоду, надаючи виробникам доступ до іноземних ринків та надаючи споживачам доступ до іноземних товарів. Це також може завадити суттєвому економічному зростанню для одних, тоді як економічне зростання несправедливо чи неетично заборонене для інших.

Протягом 2013/14-2021/22 МР в світі спостерігалася чітка тенденція до зростання обсягів виробництва зернових культур із рівня в 2557,3 млн. тон до рівня в 2813,3 млн. тонн за результатом 2021/22 МР. Також протягом досліджуваного періоду спостерігалася зростання обсягів виробництва пшениці, що зросло із рівня в 715,3 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 778,2 млн. тонн за результатом 2021/22 МР. Китай, найбільший у світі виробник пшениці, за останні два десятиліття виробив понад 2,4 мільярда тонн пшениці, що становить приблизно 17% загального обсягу виробництва з 2001 по 2021 рік. Більшість китайської пшениці використовується всередині країни для задоволення зростаючого попиту на продовольство в країні. Китай є найбільшим споживачем пшениці у світі: у 2020/2021 році на цю країну припадало приблизно 19% світового споживання пшениці. Другою за величиною країною-виробником пшениці є Індія. Останні два десятиліття Індія виробила 12,5% світової пшениці. Як і Китай, Індія зберігає більшу частину своєї пшениці всередині країни через значний попит на продовольство по всій країні. В світі за період 2013/14 МР – 2021/22 МР обсяг торгівлі зерновими зріс на 32,57% із рівня в 362,6 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 480,7 млн. тонн в 2021/22 МР. Обсяг світової торгівлі фуражним зерном також мав тенденцію до зростання із рівня в 157,8 млн. тон в 2013/14 МР до рівня в 230,6 млн. тон за результатом 2021/22 МР. За період

2013/14 – 2021/22 рр. обсяг виробництва рису в світі мав чітку тенденцію до зростання, що за досліджуваний період становила 7,07% із рівня в 490,9 млн. тонн в 2013/14 МР до рівня в 525,6 млн. тон за результатом 2021/22 МР. Протягом досліджуваного періоду обсяг торгівлі рисом в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 45,5 млн. тонн до рівня в 54,5 млн. тонн за результатом 2021/22 МР, тобто темп приросту за даний період становив 19,5%.

Протягом досліджуваного періоду обсяг світового експорту мав чітку тенденцію до зростання. Так, в 2019/20 МР обсяг світового експорту пшениці збільшився на 9,42% до рівня в 194,88 млн. тон. За результатом 2020/21 МР обсяг світового експорту пшениці зріс на 1,61%, а за 2021/22 МР на 1,92% до рівня в 201,81 млн. тон. За досліджуваний період найбільший приріст в експорті пшениці відбувся в таких країнах, як Бразилія (+430% із рівня в 0,245 млн. тон до рівня в 1,3 млн. тон), Індія (+770% із рівня в 0,517 млн. тон до рівня в 4,5 млн. тон) та Австралія (+57,96% із рівня в 15,51 млн. тон до рівня в 24,5 млн. тон). В структурі експортерів фуражного зерна протягом досліджуваного періоду відбувався приріст питомої ваги Аргентини (+4,91%), України (+4,58%), та скорочення питомої ваги США (-5,82%). Протягом досліджуваного періоду також відбувалося скорочення обсягу експорту рису в 2018/19 рр. практично на 9% через зменшення обсягів виробництва в Індії та Таїланді. Проте протягом 2019/20 – 2020/21 МР відбувалося зростання експорту рису на 8,39% до рівня в 49,011 млн. тон. Протягом 2021/22 МР обсяг експорту рису зменшився на 0,53% до рівня в 48,749 млн. тон. Протягом досліджуваного періоду обсяг експорту рису в ряді країн світу мав чітку тенденцію до зростання, а саме в: Індії (+48,4% із рівня в 11,791 млн. тон до рівня в 17,5 млн. тон), Туреччині (+7,98% із рівня в 0,213 млн. тон до рівня в 0,23 млн. тон), Китай (+16,56% до рівня в 2,059 млн. тон до рівня в 2,4 млн. тон).

Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту фуражного зерна мав тенденцію до зростання із рівня в 192,014 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в

238,983 млн. тон за результатом 2021/22 МР, тобто на 24,46%. Протягом досліджуваного періоду серед країн-імпортерів найбільший обсяг імпорту фуражного зерна здійснювали такі країни, як Саудівська Аравія (від 11,7 млн. тон до рівня в 10,5 млн. тон), Китай (16,425 млн. тон до 45,7 млн. тон), Японія (17,563 млн. тон до рівня в 17,24 млн. тон). Протягом досліджуваного періоду обсяг імпорту рису в світі мав тенденцію до зростання із рівня в 48,297 млн. тон в 2017/18 МР до рівня в 48,749 млн. тон за результатом 2021/22 МР. Серед країн світу за п'ятирічний період найбільший приріст мав Єгипет (+247% із рівня в 230 тис. тон до рівня в 800 тис. тон), Мадагаскар (+79,5% із рівня в 390 тис. тон до рівня в 700 тис. тон), Непал (+92,86% із рівня в 700 тис. тон до рівня в 1,35 млн. тон).

На ринок зернових можуть вплинути кілька факторів, які не відображені у поточних прогнозах. У той час як звичайні припущення про погоду призводять до позитивних перспектив виробництва в основних зерно-виробних регіонах, екстремальні погодні явища, що посилюються зміною клімату, можуть спричинити більш високу волатильність врожайності зернових, тим самим впливаючи на світові запаси та ціни. У деяких регіонах є підвищені ризики нестачі води, що обмежує виробництво. Політичне середовище матиме вирішальне значення. Зміцнення продовольчої безпеки та акцент на підвищенні стійкості в очікуваних реформах (наприклад, стратегія «Від ферми до столу» в Європейському Союзі), а також політика на користь біопалива (Бразилія та Індія) посилять конкуренцію у попиті на зернові. Внутрішня політика Китаю, яка все більше впливає на внутрішнє виробництво та попит на імпорт, також має вирішальне значення для майбутніх змін на ринках зернових. Торгові обмеження можуть спровокувати ринкову реакцію та зміни в торгових потоках, такі як минулі експортні заходи, що застосовувалися до зерна та рису. Зміна політики, пов'язаної з ГМО та редагуванням генів, може вплинути на потенціал виробництва зернових у всьому світі, так само як і на швидкість впровадження доступних технологій та вдосконалених методів ведення сільського господарства.

Шкідники сільськогосподарських культур та хвороби тварин є постійним ризиком, який може порушити попит і пропозицію зернових. Щодо пропозиції, то це має місце у регіонах з обмеженими ресурсами для пом'якшення наслідків таких подій. Прикладами можуть бути нещодавні спалахи сарани та совки, які підірвали продовольчу безпеку в кількох країнах Азії та Африки. Хвороби тварин можуть знизити потребу в кормах, як це нещодавно спостерігалось внаслідок спалаху АЧС у Південно-Східній Азії.

Прогнозується, що світова торгівля зерновими зросте на 15% і досягне 531 млн тонн до 2032 року. На пшеницю буде близько 40% цього зростання, а на кукурудзу, рис та інші фуражні зерна - 30%, 16% та 8% відповідно. Україна залишиться найбільшим експортером пшениці, частку якої до 2031 року припадатиме 22% світового експорту. Сполучені Штати залишаться провідним експортером кукурудзи, за ними підуть Бразилія, Аргентина та Україна. Європейський Союз, Австралія, росія, Канада та США будуть основними експортерами інших фуражних зерен. Індія, Таїланд та В'єтнам залишаться лідерами експорту рису, а Камбоджа та М'янма відіграватимуть все більш важливу роль. Попит на корми у Китаї залишиться важливим чинником на ринках зернових. Номінальні ціни на зерно, ймовірно, залишаться високими протягом маркетингового сезону 2022/23 рр., але за умови середньої врожайності та геополітичної стабільності вони можуть відновити свою довгострокову тенденцію до зниження в реальному вираженні до 2032 р. Ціни на зернові були дуже нестійкими через внутрішні та глобальні збої у ланцюжку поставок, війна росії проти України, хвороби тварин, мінливість урожайності, високі витрати на добрива та транспортування, а також макроекономічне середовище, включаючи високу інфляцію. Ці фактори, звичайно, можуть змінити ціни до 2032 року. Крім того, інші елементи, такі як збої в торгівлі через політичну нестабільність і зусилля боротьби з внутрішньої інфляцією можуть серйозно вплинути на ринки. Хоча деякі країни висловили зацікавленість у реалізації конкретних стратегій, спрямованих на стримування внутрішніх цін, таких як

накопичення запасів чи експортні обмеження, у багатьох випадках нормативно-правова база та її реалізація залишаються незрозумілими. Нарешті, ціни на зерно також можуть стати більш волатильними, враховуючи збільшення схильності регіонів до екстремальних погодних явищ.

Розвиток внутрішнього зернового ринку України потребує стрімкого скорочення розриву між темпами розвитку зернового господарства та інфраструктурою транспортування та логістики. Необхідно встановити чіткі та прозорі «правила гри» на ринку для сприяння здоровій конкуренції та залученню приватних інвестицій у розвиток логістичної та транспортної інфраструктури. Також необхідно посилити державний контроль за використанням залізничної інфраструктури для стимулювання інвестицій в оновлення потужностей зі зберігання та перевалки зерна, автоматизацію транспортно-логістичних процесів, що забезпечить поступове підвищення ефективності перевезення вітчизняного зерна. функціонування ринків. Лідуючі позиції України на світовому ринку зерна будуть досягнуті шляхом комплексної та системної роботи з підвищення конкурентоспроможності та покращення якості вітчизняного зерна, розробки та активного впровадження принципів зернової логістики, активізації участі України в міжнародних організаціях (FAO, IFC, WF Security Committee) з метою забезпечити передбачуваність ринку, прозорість і відстежуваність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
2. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>
3. La Niña, COVID – серед основних драйверів цінового росту на зернових ринках. URL: <https://proagro.com.ua/news/world/mariya-kolesnyk-lanina-covid-sered-osnovnyh-drajveriv-czinovogo-rostu-na-zernovyh-rynках.html>
4. GIEWS FPMA Tool monitoring and analysis of food prices. URL: <https://fpma.apps.fao.org/giews/foodprices/tool/public/#/dataset/international>
5. U.S. Exports of Agricultural & Related Products to CY 2014–2020. URL: <https://apps.fas.usda.gov/gats/PrintBicoReport.aspx>
6. ТОП-10 виробників пшениці в 2019 році URL: <https://latifundist.com/rating/top-10-stranproizvoditelej-pshenitsy-v-2019-godu>
7. Grain market report. URL: <http://www.igc.int/>
8. Grain: World Markets and Trade March 9, 2021. World Production, Markets, and Trade Reports. URL: <https://www.fas.usda.gov/data/grain-world-markets-and-trade>
9. <https://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
10. Glauber, J. and D. Laborde. “How will Russia’s invasion of Ukraine affect global food security?” International Food Policy Research Institute (IFPRI) Blog: Issue Post. February 24, 2022.
11. He, X., D.J. Hayes, and W. Zhang. 2021. “China’s Agricultural Imports under the Phase One Deal: Is Success Possible?” CARD Policy Brief 20-PB 29, Iowa State University.
12. Zulauf, C. "The Changing Distribution of World Corn Production in the 21st Century." farmdoc daily (10):199, Department of Agricultural and Consumer Economics, University of Illinois at Urbana-Champaign, November 18, 2020.

13. Zulauf, C. "Kazakhstan, Russia, Ukraine (KRU) and World Grain Markets." *farmdoc daily* (2):197, Department of Agricultural and Consumer Economics, University of Illinois at Urbana-Champaign, October 11, 2012.
14. Zulauf, C., A. Lines and N. Pryshliak. "Spanning the Globe – Corn, Soybean, and Wheat Production and Exports since 2000: Focus on the Black Sea Area and the U.S.." *farmdoc daily* (7):102, Department of Agricultural and Consumer Economics, University of Illinois at Urbana-Champaign, June 2, 2017.
15. Aglink-Cosimo simulations based on OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030 projections.
16. Adenäuer, M. (2022), "The role of China's feed deficit in international grain markets", OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers, No. 172, OECD Publishing, Paris, 2138cc7f-en.
17. OECD/FAO (2022), "OECD-FAO Agricultural Outlook" OECD Agriculture statistics (database), <http://dx.doi.org/10.1787/agr-outl-data-en>.
18. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0f858aab-en/index.html?itemId=/content/component/0f858aab-en>
19. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/grain.pdf>
20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b-6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=ZHniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern>
22. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL : <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
23. Андросова Т. В. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Т. В. Андросова, Н. М. Штангей. Харків : Форт, 2013, Ч. 1. 358 с
24. Павленко І. І., Варяниченко О. В., Навроцька Н. А. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 256 с.

25. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 256 с.
26. Дунська А. Р. Зовнішньоекономічна діяльність : теорія і практика : навч. посібник. Київ : Кондор, 2013. 688 с.
27. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Кн. 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. К.: Знання, 2020. 723 с.
28. Pugel, Thomas A. International Economics. Sixteenth edition. New York: McGraw-Hill Education, 2016. 766 p.
29. Теоретико-методичні аспекти регулювання міжнародної торгівлі та торговельного підприємництва в умовах глобалізації: монографія / Серпухов М. Ю., за наук. ред. д-ра екон. наук С. В. Князя. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С 577-587.
30. Serpukhov M. Methods of conducting trade wars in international trade / M. Serpukhov // Actual scientific research: Collection of scientific articles – Editoria di Modena, Rome, Italy 2018.
31. Дехтяр Н. А., Серпухов М.Ю., Мазоренко О.В. Оцінка структури зовнішньої торгівлі України з метою визначення напрямів використання експортного потенціалу. Innovative Marketing. 2019. С 214-221.
32. Серпухов М. Ю. Методи ведення торговельних війн у міжнародній торгівлі. Сучасні МEB: драйвери успіху та виклики розвитку: Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції: м. Дніпро, 22-23 березня 2018 р. С. 162-165.
33. Серпухов М. Ю. Життєвий цикл торговельних війн в міжнародній економіці // М. Ю. Серпухов/ Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця ”: тези доповідей, 31 травня – 1 червня 2018 р. Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2018. С.252-254.
34. Беззубченко О. А., Бондаренко П. В. (2018). Оцінка впливу нетарифних заходів на ефективність регулювання зовнішньої торгівлі

України та ЄС. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка, Вип. 15, С. 44–51.

35. Серпухов М. Ю. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торгівельної політики. Економіка розвитку. 2013. № 4 (68). С. 23-27

36. Шевчук С. В. (2019). Нетарифне регулювання як важливий механізм забезпечення митних інтересів держави. Економіка та держава, № 3, С. 71–77.

37. TRAINS (2021). The global database on Non-Tariff Measures. Available at: <https://trains.unctad.org/Forms/ProductViewNew.aspx?mode=modify&action=search>

38. WTO (2021). All wto member countries: number of measures. Available at: <http://itip.wto.org/goods/Forms/GraphView.aspx>

39. Мельник О. Г., Подра О. П., Петришин Н. Я. (2021). Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Львів: Галицька видавнича спілка. 392 с.

40. Сидоренко В. В. (2014). Класифікація заходів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Європейські перспективи, № 3, С. 93–100.

41. CGIAR Research Program on Climate Change, “About us: a strategic collaboration,” Agriculture And Food Security 2017 URL <https://ccafs.cgiar.org/about-us>.

42. ERS (Economic Research Service), Wheat Year Book Table 3, USDA, Foreign Agricultural Service, Production, Supply and Distribution Database, 2015.

43. UNFCCC (united nations framework convention on climate change), Global Climate Action Agriculture and Food Security 2016 URL http://unfccc.int/files/paris_agreement/application/pdf/gca-agrfood-programme_20102016.pdf.

44. G20 Agriculture Ministers, G20 Agriculture Ministers' Declaration 2017: Towards food and water security: Fostering sustainability, advancing innovation, German Federal Ministry of Food and Agriculture.

45. WTO, 2020a, "The importance of market-oriented conditions to the world trading system: Draft general council decision: Communication from the United States," WT/GC/W/796, 20 February.

46. WTO, 2020b, "Procedures to enhance transparency and strengthen notification requirements under WTO agreements: Communication from Argentina, Australia, Canada, Costa Rica, the European Union, Israel, Japan, New Zealand, the Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu, and the United States," General Council, Council for Trade in Goods, JOB/GC/204/Rev.3, JOB/CTG/14/Rev.3, 5 March.

47. WTO, 2020c, "Overview of developments in the international trading environment: Annual report by the director-general (Mid-October 2019 to Mid-October 2020)," WT/TPR/OV/23, 30 November.

48. WTO, 2020d, "Minutes of meeting held in the centre william rappard and in virtual format on 22–23 and 31 July 2020," General Council, WT/GC/M/186, 28 September. WTO, 2020e, "Negotiating group on rules – fisheries subsidies, draft consolidated text: revision," Unofficial Room Document RD/TN/RL/126/REV.1, 2 November.

49. WTO, 2020f, "Procedural guidelines for WTO councils and committees addressing trade concerns: Draft general council decision: Communication from Albania; Australia; Canada; China; European Union; Hong Kong, China; Iceland; Republic of Korea; Republic of Moldova; New Zealand; North Macedonia; Norway; Panama; Qatar; Singapore; Switzerland; the Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu; Thailand; Turkey; and Ukraine," WT/GC/W/777/Rev.5, 20 February.

50. WTO, 2020g, "Proposed procedure for submission of questions and answers under articles 25.8 and 25.9: Proposal from the United States," Committee on Subsidies and Countervailing Measures, G/SCM/W/557/Rev.4, 26 October.

51. Голомша Н. Є., Дзядикевич О. Я. Конкурентні переваги продукції зернової галузі на світовому ринку. Економіка АПК. 2017. № 11. С. 61–65.
52. Ємність внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства : монографія / О. М. Шпичак, Ю. О. Лупенко, В. М. Жук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. 186 с.
53. Кваша С. М., Ільчук М. М., Коновал І. А. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні. Економіка АПК. 2013. №3. С. 16–24.
54. Козак О. А., Грищенко О. Ю. Розвиток зернової галузі України на сучасному етапі. Економіка АПК. 2016. № 1. С. 38–47.
55. Лагодієнко В. В., Богданов О. О., Лагодієнко В. В. Місце та роль України на світовому ринку пшениці. Український журнал прикладної економіки. 2019. № 3. С. 297-308.
56. Месель-Веселяк В. Я. Виробництво зернових культур в Україні: потенційні можливості. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 5–14.
57. Розвиток ринку зерна в Україні та його стабілізація / Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д., Євтушенко В. Д. Економіка АПК. 2019. № 4. С. 29-38.
58. Сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b-6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=Zhniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern>
59. Шпичак О. М. Потенціал ринку зерна в Україні: проблеми та перспективи. Економіка АПК. 2014. № 7. С. 83-91.
60. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL : <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>
61. USDA United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service URL : <https://www.fas.usda.gov/regions/ukraine>

метадані

Заголовок

Структурна динаміка світової торгівлі у глобальних умовах

Автор

Опанасенко Анна Сергіївна

Науковий керівник

доц. Ольшевська І.П.

підрозділ

кафедра міжнародної економіки

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		3
Білі знаки		1
Парафрази (SmartMarks)		125

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

5.78%

5.78%

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

2.08%

2.08%

КП 2

19508

Кількість слів

0.27%

0.27%

КЦ

135132

Кількість символів

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
В НОВИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

**Збірник матеріалів
Студентської науково-практичної
Інтернет-конференції**

**м. Київ,
7 грудня 2022 р.**

115 РОКІВ КИЇВ
2022

Заболотний О.В.	44
Теоретичні основи накопичення і перерозподілу фінансових ресурсів	
Дем'яненко В.В.	46
Сучасний стан зеленого розвитку IT-сектору в Україні та світі	
Дрогомерецький М.К.	48
Співпраця США та України: зелений контекст розвитку	
Єщенко Є.О.	51
Економічне післявоєнне співробітництво КНР та України у контексті сталого розвитку	
Касьян Д.В.	53
Стратегічні напрями забезпечення конкурентного лідерства фірми на світових ринках	
Катюха І.В.	55
Вплив ІКТ на світові ринки праці та людський капітал	
Кірсанов Д. І.	57
Безпашперова економіка як зелена складова сталого економічного розвитку України	
Кіяшко І.Р.	59
Стабільність валютної системи як фактор розвитку зеленої економіки	
Коваль В.І.	60
Розвиток зеленої економіки: перспективи для України	
Колбасов М.О.	63
Вплив зеленого розвитку на зовнішньоторгівельну політику США	
Кропивницька А.В.	65
Інклюзивний економічний розвиток в умовах глобальної зміни клімату: досвід ЄС	
Кучеренко М.В.	68
Розвиток зелених блокчейн технологій у світовій та вітчизняній економіках	
Кушнір І. М.	71
Європейський зелений курс, як драйвер європейської інтеграції України	
Лісовський С.С.	73
Зелена логістика як стратегічний напрям забезпечення кліматичної нейтральності в Україні	
Лунякін О.Д.	74
Зелена енергетика: виклики та можливості для економіки США	
Магрета Я.Л.	75
Краудфандові платформи як інструмент поствоєнної відбудови економіки України в контексті зеленого розвитку	
Мазасєва Д.Ю.	78
Ключові напрями розвитку зелених фінансів	
Мамедова А.С.	80
Інтеграція України в міжнародні транспортні коридори: організаційно-економічний та екологічний аспекти	
Мельниченко О.В.	82
Сучасні особливості розвитку міжнародної торгівлі послугами	
Наумова А.А.	84
Інвестиційна офшорна діяльність в умовах зеленого розвитку	
Опанасенко А.С.	87
Адаптація європейського зеленого курсу в Україні	
Осетрова А.С.	90
Перспективи розвитку зеленої торгівлі України на глобальних ринках	
Пархомчук Д.В.	92

АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ

Європейська зелена угода являє собою найбільшу всеосяжну та амбітну програму ЄС із захисту клімату та навколишнього середовища. Це стратегія, яка має намір перетворити ЄС на ресурсоефективну економіку, де до 2050 р. не буде викидів парникових газів і економічне зростання буде відокремлене від ресурсної складової. Причиною цього є швидка зміна клімату через антропогенне збільшення викидів парникових газів у ХХ ст. В Україні запланований курс приєднання до угоди; тапроголошено курс досягнення вуглецевої нейтральності до 2060 р. у Національній економічній стратегії. Однак для нашої країни такий перехід може стати величезним викликом через застарілі галузеві технології, низьку якість управління та надмірно амбітні цілі, які ставить перед Україною ЄС.

Європейський зелений курс (ЄЗК або EGD) відіграє важливу роль у подоланні наслідків війни в Україні, сприяти комплексному реагуванню на глобальні проблеми, спричинені одночасними геополітичними кризами, проблемами в галузі охорони здоров'я та соціально-екологічній сфері як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Наслідки війни для продовольчої безпеки, енергетичної безпеки, промислових ланцюжків постачання та захисту навколишнього середовища слід розглядати з належною увагою до безпосередніх загроз і з метою прискорення трансформації сталого розвитку, для оптимізації майбутніх збоїв та загострення криз. Для цього необхідно забезпечити узгоджену політику між секторами та установами, розробку адекватних заходів соціального захисту та розвиток міжнародного співробітництва.

Для одночасного вирішення питань енергетичної безпеки та кліматичної кризи необхідно прискорити енергетичний перехід у всьому світі. У середині країни

ЄС може збільшити виробництво відновлюваних джерел енергії, поетапно відмовитися від викопного палива (включаючи скрапленний природний газ (СПГ)) та добитися підвищення енергоефективності у всіх секторах та галузях. ЄС слід уникати заходів у відповідь, які створюють блокування шляхів, несумісних із «зеленим» переходом. Паралельно з цим ЄС має потенціал для створення міцних міжнародних партнерських відносин, щоб допомогти іншим заінтересованим країнам у власних енергетичних перетвореннях, щоб вони стали торговими партнерами відновлюваних джерел енергії.

Глобальні ланцюжки поставок, особливо промислові ланцюжки поставок, були порушені війною. Україна, Росія та Білорусь поставляють велику частину основних світових сировинних матеріалів, таких як неон, нікель, алюміній та паладій, а також найважливіших товарів, таких як продукти, отримані із заліза, та добрива. Різкий стрибок цін на енергоносії в Україні та недоступні транспортні маршрути ще більше посилити збої. У міру того, як компанії переміщують своє виробництво і шукають нових постачальників, ЄС повинен прагнути стимулювати низьковуглецеві варіанти, стимулювати інновації та ефективність використання матеріалів, а також підтримувати країни, що розвиваються, у створенні власних «зелених» галузей.

Продовольча безпека страждає через порушення ланцюжків постачання, зокрема в країнах, що розвиваються, які залежать від імпорту продовольства та стикаються із серйозними проблемами через рекордно високі ціни та обмежену можливість експорту сільськогосподарської продукції з України. ЄС уже вживає заходи для підтримки короткострокової продовольчої безпеки як усередині країни, так і за її межами.

Війна в Україні становить серйозну загрозу для глобального екологічного управління, особливо щодо захисту навколишнього середовища та збереження біорізноманіття. Війна, ймовірно, вплине на вирубування лісів і деградацію екосистем в результаті ланцюжка поставок, частково через дефіцит продовольства. ЄС може підтримувати ефективне та «розумне» сільське господарство, щоб звести до мінімуму або уникнути перепрофілювання земель для виробництва продуктів харчування або енергії як усередині країни, так і в Україні. Крім того, ЄС може відіграти активну роль у наданні допомоги Україні в її дедалі більш небезпечній екологічній ситуації та підтримати сусідні країни, такі як Польща, Словаччина, Румунія та Угорщина, які можуть постраждати від трансграничного забруднення.

Великою проблемою для України є застаріла промисловість, де наявні перевищення викидів вуглекислого газу на одиницю доданої вартості в порівнянні з країнами ЄС.

Ще одне нагальним питання є фінансування. Існує план створення фонду, який акумулюватиме внески міжнародних партнерів, а потім розподілятиме гроші на сприятливі для клімату проекти та політику в Україні. Великі фінансово-

промислові групи в Україні намагаються, щоб державні кошти залишалися єдиним джерелом фінансування «Зеленого курсу», і блокують будь-яке обговорення підвищення податку на викиди вуглецю (у 2020 р. менше 1 євро за метричну тону викидів в Україні та Польщі, та понад 100 євро у Швеції). Однак зниження викидів CO₂ потребує великих інвестицій, які мають фінансуватися не лише урядом України чи міжнародними партнерами, а й бізнесом. Просити міжнародний бізнес інвестувати в Україну дуже проблематично, тому що ризик країни залишається досить високим.

В Україні є проблеми з управлінням масштабними та довгостроковими проектами, зокрема відсутня культура довгострокового планування. Інфраструктура прийняття рішень для реалізації «Зеленого курсу» в Україні знаходиться на ранній стадії розвитку.

Отже, ЄЗК поставив перед Україною як мінімум дві глобальні цілі: забезпечити скоординовані зусилля з ЄС та сусідніми країнами у внутрішньому процесі «зеленого» переходу, щоб мінімізувати економічні та фінансові втрати; зміна політики безпеки на основі переоцінки можливих ризиків і загроз.

Оцінюючи перспективи ЄЗК, Україна повинна враховувати можливості та загрози з боку сусідніх країн (всередині та поза ЄС), які (не)реалізують національні інтереси в рамках програми.

Список літератури

1. The European Green Deal and the war in Ukraine: Addressing crises in the short and long term. 2022 URL: <https://ettg.eu/publications/the-european-green-deal-and-the-war-in-ukraine-addressing-crises-in-the-short-and-long-term/>
2. Green Deal In The EU And Ukraine: What Challenges Arise. 2022 URL: <https://voxukraine.org/en/green-deal-in-the-eu-and-ukraine-what-challenges-arise/>
3. Ukraine's accelerated EU accession from a green perspective. 2022 URL: <https://ceenergynews.com/voices/ukraines-accelerated-eu-accession-from-a-green-perspective/>
4. V. Apalkova, S. Tsyganov, T. Chernytska, N. Meshko, N. Tsyganova, Evaluating the economic and ecological effects of investment projects: a new model and its application to smartphone manufacturing in Europe. Investment Management and Financial Innovations. Volume 18, Issue 4. LLC "CPC "Business Perspectives", 2021. P. 252-265. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18\(4\).2021.22](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.22)